هەستن بەرەو ڕێگای بەهەشت

نووسینی

عبداللّٰه خاكی

پێداچوونەوەی

ڕەنج شێخانی

هەستن بەرەو ڕێگای بەهەشت

ناوی پەڕتووك: "هەستن بەرەو ڕێگای بەهەشت"

نوسینــــی: "عبداللە خاکی"

پێداچوونەوەی: "ڕەنج شێخانی"

پێـداچوونەوەی ڕێزمـانی "ژووان ع. قانونی"

نەخشەسازی ناوەوە: "ناوەندی "ئیسلامڕەو"

نەخشەسازی بەرگ: "ناوەندی "ئیسلامڕەو"

نۆرە و ساڵی چاپ: یەکەم: 2016،1437

{وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ}ال عمران{133}

واتە: پەلەو چەسپانی بکەن بۆ کردنی ئەوشتانە ئەبنە هۆی لێبوردنی پەروەردگارتان وچوونە بەهەشتێکی فراوانی وا کە: هەرپانتاییەکەی بەئەندازەی ئاسمانەکان و زەوییە، ئامادە کراوە ئەو بەهشتە بۆ پارێزکاران.

پێشکەشە

- ❖به دایك و باوکی ئازیزو خۆشەویستم.
- ❖بـەوبراو خوشـکانەی خـەمخۆری یـەکترن لەسـەر بەدەستهێنانی ڕەزامەندی خوا.
- ❖بەوکەسـانەی تـەنازول ناکـەن لـە عەقیـدەو بیروباوەڕیـان بـۆ هـیچ کـەس و لایـەنێك تـەنها بەندەی خوای گەورەن.
- ❖ بەسەر جەم موسڵمانانی ئەو پەری جیهان
- ❖بەو موسڵمانە خواویستانەی خەریکی کۆکردنەوەی توێشوون لە دنیای فانی بۆئەو ڕۆژەی نـەباوك بـۆ ڕۆڵەکەی و نەڕۆڵە بۆ باوکی هیچ سوودی نییە.

خاکـی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيم

إنَّ الحَمْدَ للّهِ نَحْمَدُهُ ونَسْتَعِينُهُ ونَسْتَغْفَّرُهُ، ونَعوذُ باللّهِ مِنْ شُرورِ أنْفُسِنا ومِنْ سَيِّئاتِ أعْمالِنا، مَنْ يَهْدِهِ اللّهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلِ فَلا هادِيَ لَهُ. وأشْهَدُ أنْ لا الهَ إلا اللّهُ وأشهَدُ أنَّ محمداً عَبدُهُ ورسُولُهُ. يا أيُّها الذينَ آمَنوا اتَّقُوا اللّهَ حَقَّ تُقاتِهِ ولا تَمُوتُنَّ إلاّ وأنتُمْ مُسلِمونَ.

يا أيُّها النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ الذي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ واحِدةٍ وخَلَقَ مِنها زَوجَها وبَثَّ مِنهُما رِجَالاً كَثيراً ونِساءً واتَّقُوا اللّهَ الذي تَساءَلُونَ بِهِ والارْحَامَ إنَّ اللّهَ كانَ عليكُمْ رَقيباً.

يا أيُّها الذينَ آمنوا اتقوا اللّهَ وقُولوا قَولاً سَديداً، يُصلِحْ لَكُمْ أعمالَكُمْ ويَغفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللّهَ ورسولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوزاً عَظيماً..

أمَّا بعدُ: فإنَّ اصَدَقَ الحَديثِ كِتابُ اللّهِ، وخَيرَ الهَدِي هَدْيُ محمدٍ صلى الله عليه وسلم، وشَرَّ الامُورِ مُحْدَثاتُها، وكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ،وكُلَّ ضَلالةٍفي النَّارِ

پێشەكی مامۆستا ڕەنج شێخانی

لەپاش سوپاس و ستایشی بێ پایانم بۆخوای پەروەردگاری جیهانیان و سەڵاوات و سەلامی خوا لەسەر پێغەمبەری كۆتا زەمان محمد(ﷺ) لەپاشادا:

خۆم بەخۆش حاڵ دەبینم لەم سەردەمی پێش كەوتنی تەكنەلۆژیا كە ئیسلام غەریب بۆتەوە لەناو خەڵكی داو، زۆرێك لەخەڵكی بەهۆی تێكەڵ بونیان بەدنیاوە، دوارۆژیان لەیادكردووەو ،لەبەرامبەریش دا زۆرێكلەزاناوبانگخوازەكانیشمان شوێن هەواو ئارەزووەكانیان كەوتون یان كەم تەرخەمن لەئاستی گەیاندنی ئەوبانگەوازە پاك و بێگەردەدا وەك خۆی، گەنجێكی تەمەن بیست ساڵانی وەك كاكە عبدالله خاكی دەبینم ، كە بە قەڵەم و نوسین و بابەتە شەرعی و بەسوودەكانی لەجیاتی شوێن كەوتنی هەواو ئارەزووەكانی و هەوڵ دان بۆ گەشتن بە دەیان خولیاو ئاواتی گەنجانەی ، زۆر جوامێرانەو بوێرانە ئەسپی خۆی تاوداوە تا لەوتەمەنە گەنجیەتیەی دا خزمەت بەناگەوازی ئیسلام و ڕابوونی ئیسلامی بكات.لەڕاستی دا ئەگەر چی سوپاس بۆ خوای گەورە ئەم بەندە تاوانبارەی تاقی كردۆتەوەكاتێكی وام لەبەردەست دا نەبوو بۆ خوێندنەوە، بەڵام كاتێك كە لەپێشەكی كتێبەكەم ڕوانی نەم توانی بوەستم لەخوێندنەوە كتێبەكە.

تا کۆتا پەڕەیم تەواو نەکرد، چونکە بەڕاستی زاخاوێك بوو بۆ دڵی منیش ، هێندە بەجوانی شەرعی و کورتی و پوختی بابەتەکانی ڕازاندۆتەوە ، خوێنەر پەل کێش دەکات بۆ تەواوکردنی تەواوی باسەکان، چونکە سەرلەبەری کتێبەکە زاخاوی دەرونە بۆ ئەودڵە بێ ئاگایانەی کە دنیاو خۆشی یە کاتی یەکانی فریوی داون و، دەرمانی زامەکانیانی تێدایەو ،لەجیاتی دڵ بەستنیان بەدنیاوە ، سەرنجیان ڕادەکێشێت بۆ خۆشی یەکی ڕاستەقینە و ژیانێکی پڕ بەختەوەری کە تەنها لەبەهەشتی پان و بەرین دا، دەتوانن بەدەستی بخەن، وە پڕن لەپەندو ئامۆژگاری جوان بۆ کەسانێك کەبەڕاستی بەدوای هیدایەت دا دەگەڕێن.داواکارم لەخوای گەورە نمونەی ئەم گەنجە بەڕێزە زیاد بکات ، وە ئامۆژگاریم بۆ گەنجە بەڕێزو خۆشەویستەکانمان ئەوەیە لەجیاتی سەرقاڵ بون و بە ڕەوشت و ئاکاری هەرزەکارانەو لاسایی کردنەوەی گەنجانی بێ بڕواو هونەرمەندو گۆرانی بێژە فاشیلەکان، پێویستە لەسەرتان کە چاو لە نمونەی وەك کاکە عبدالله خاکی بۆ خواسوڵحاو و دین دار بکەن ، تاوەکو هەر لەم تەمەنە گەنجێتی یەدا خوای گەورە پلەوپایەتان بەرزوبڵند بکات و خۆشەویستی ڕێزتان لەدڵی باوەڕداران دا جێگیر بکات.خوای گەورە پاداشتی خێری هەوڵ و تێکۆشان و ماندووبونت بداتەوە ،

هیوادارم کاکە عبداللە خەرمانی پڕ بەرەکەت بێت و خوای گەورە زیاتر شارەزای بکات لەدینەکەی تاخزمەتی زیاتر بکات ، ئامۆژگاریشم بۆ کاکە عبداللە ئەوەیە تازیاتر نیەتت بۆ خوای گەورەت پاڵفتە بکەیت و لەسەر قورئان و سوننەت کاربکەیت ، بێ پرس و ڕای مامۆستایان و بانگخوازان هەنگاو نەنێیت، ئەوە خوای گەورە سەرکەوتنت پێ دەبەخشێت، خوای گەورە لەشەڕی نەفس و شەیتان و خراپەی خراپەکاران بەدوورت بکات و بیکاتە توێشوی دوارۆژتان.

لەگەڵ ڕێزوخۆشەویستی برای موحتاج بەدوعای خێر: ڕەنج شێخانی وڵاتی فنلەندا

9 ی ذوالحجة 1437 ی کۆچی

بەرامبەر:2016/9/11

پێشەکی

بسم اللهالرحمن الرحيم

الحمدللهرب العالمين الصلاة والسلام على قائد المرسلين محمد (ﷺ) و على اله و أصحابه و من تبعه بإحسان إلى يوم الدين.

اللهم أرِنا الحقّ حقًا وارزقنا اتباعه, وأرِنا الباطل باطلاً وارزقنا اجتنابه. أمابعد:

لەم ڕۆژگـارەی ئێسـتا زۆربەی خەڵکی بەدوای دنیـا و خۆشـییەکانی کەوتـــوونە، بــێ ئاگـــان لە ئـــاخیرەت،هەروا دەزانـــن کە بۆدنیـــا دروستکراون. بۆیە بەپێویستم زانی وەک ئەرکێکی سەرشانم بتوانم تەنها کەمێك ویژدانییان بجوڵێنم بەنووسینی ئەم کتێبە،کە بە ناوی "هەســتن بــەرەو ڕێگــای بەهەشــت" لــەبەر ڕۆشــنایی قورئــان و سوننەت،کە چەندین بابەتی لەخۆگرتووە، هەموو ئامۆژگاری خەم خــۆرین بۆتــۆی بــەڕێز داواکــارم بــەگوێ دڵ گوێبیســتی ووتــە و ئامۆژگارییەکان بیت کە ڕێخۆشکەرن بۆ چوونەژێر ڕەزامەندی خوای گەورە، گەرهاتووخوێنەری ئازیز بەدڵ و دەروونێکی فراوانەوە قبوڵی بکات.بابەتـەکان بەگشـتی بـاس لـە تـاوان و سـەرپێچییەکانی ئـەم ڕۆژگـارەی غوربـەتی ئیسـلام دەکەن، ڕێگـای چاکـە و لێخۆشـبوونی خوای گەورە لە بەندەکانی،پاشان مرۆڤمان هانداوە کەواز لە تاوان و بێفەرمانی کردنی خوای گەورەبێنێت بۆچوونە ژێر ڕەحمەتی خوای پەروەردگاری. پاشـان هـەوڵی بتەوکردنی برایـەتی موسڵمانانمان داوە

لەسەر ئەساسی قورئان و سوننەت بۆ بوون بە یەك جەستەو لاشە.سەرچاوەی سەرەكی ئەم كتێبە تەنها قورئان و فەرموودەی پێغەمبەری نازدارە(ﷺ)بەتایبەت ئەو فەرموودانەی (بوخاری و موسلیم) ریوایەتیان كردووە،كەڕاسترین كتێبن لەدوای قورئانی پیرۆز.وەفەرموودەی حەسەن كە زۆر بەكەمی بەكارم هێناوە، هەروەها هیچ فەرموودەیەكی لاوازم بەكار نەهێناوە.سودیشم لە كتێبی گەورە زانایانی ئومەت وەرگرتووە،داواكارم لەخوای گەورە ئەم كارە كەمەم بەخێر لێ وەربگرێت و بیكاتە توێشوو بۆسەرتەرازووی چاكەكانم. پاشان هیوادارم خوێنەری بەرێز سوودی لێوەربگیرێت وەهەڵەكانم بەدیاری بۆبنێرێت، چونكە ئەوەی ڕاستە لەخوای گەورە پاشان پیغەمبەری خوا(ﷺ)وەرگیراوە.هەرچیش هەڵە و كەم و كورتیبێت لە دەروونی منی بەندەی لاوازە. خوای گەورە بمان پارێزێت لەهەڵەیدەروونمان.

(اللهم لاتكلنی إلی نفسی طرفه عین)

عبدالله مەهدی
ناسراوبە:عبدللە خاكی

تاکەی لەخەوی بێئاگایی

ئەی خەڵکینە ئەی ئەوانەی سەر قاڵبوونە بەدنیاوە! بەسە تاوەکو کەی بێئاگای لەم ژیانەی دنیا کەنقوومی خەوی غەفڵەت بوونە! ئایا دەتەوێ لەدواڕۆژدا بەسەرشۆڕی بژی بەڕیسوایی؟! هۆشت بێنە سەر خۆت بزانە چیت بەرێکردووە بۆ ڕۆژی لێ پرسینەوەت؟ **{اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ}**[1] واتە: لە خوابترسن وە هەموو کەسێك با سەرنج بدات بزانێ چی پێش خۆی ناردووە بۆ پاشەڕۆژی.ئایا ئەو بارەی لەگەڵ خۆت دەبەی بۆ دواڕۆژت قورسەو بارەکەت پڕی چاکەیە؟ یاخود سوکەو هیچ توێشوت بەڕێنەکردووە لەدنیای فانی! برای بەرێز خوشکی سەنگین بۆچی ماوەیەکە بەرۆکی دنیات گرتووە و بەری نادەی بەزۆریش وازی لێ نایەنی! لەکاتێکدا دنیا هیچ سوودی نیە بۆت! مەگەر بۆخۆت چاکەی تێدا کۆبکەیەوە بەڕێی بکەی بۆ دوای خۆت کە مردنە. مەگەر نا تۆ هەر بۆدنیا بکە هەر پارەی بۆ کۆبکەوە، هەر خانووت بەرز بکەوە، هەر بەدوای ژنی جوان بگەڕێ،دنیا هەر بەجێت دێڵێت ئەگەر ڕۆژێك لەتەمەنت مابێت، لەم ڕۆژگارە زۆربەی خەڵکی هەرخەریکی ئەوەن ژیانی خۆیان خۆشبکەن دووربن لەناخۆشی هەموو هەوڵێک ئەخەنە گەڕتا بەس بەخۆشیبژین!بەڵام بەڕاستی ئەم خەڵکە زۆر سەیرن هەموو ماندوو بوونێکیان بۆدنیایە کەمانەوەیان کاتیە! چەن ساڵێک ئەمێننەوە دواتر مردن بەرۆکیان ئەگرێت بەرەو دنیای ئەبەدی ئەبات!

[1] الحشر . {18}

ئایە بۆچی کەمێکیش بۆ خوا خۆت ماندوو ناکەی؟ تا لەو ژیانە کاتیە بەهەشـتێکی هەتاهەتایـت پێبـدات! ئایـا کـاتی ئـەوە نـەهاتووە تـۆزی غەفلـەت ڕابمـاڵین کۆشـش بکـەین بۆدنیاکـەی تـر کـە قیامەتـە؟ خوێنـەری بـەڕێز کـەمێ بیربکـەوە بزانـە چ تۆیـەکی چاکـت چانـدووە لەدنیای کاتی تا بەهۆی بەرەکەوە دایك وباوك وخۆتیش ڕزگار بکەی لـەئاگری دۆزەخ خـوا بمـان پارێزێ،لـەکاتێك هەرکەسـەو بەتـەنها مامەڵـەی کردەوەکـانی لەگـەڵ دەکرێـت بەتـەنها لەبـەردەم بارەگـای خـوای گەورەیـە گـەر لـەدنیا هـەموو پشـتت بـوون تۆیـان ئەپاراسـت کەچی لەقیامەتدا کەس پشت و پەنات نیە .{ **وكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا**}[1] واتـە: یەکـە یەکـەی ئەوخەڵکـە بـە تـاك و تـەنهای دێـت ئامادە دەکرێت لەبەردەم دادگای پڕ لـە دادوەری خـوادا.لـەو ڕۆژەی کـە هـەر کەسەو خەمی خۆیەتی! ئاگاداربە کە بەرەکەت بە هەدەر ناڕوات کە لـەدنیا تـۆی چاکـەت چانـد شـەونخونیت بـۆکردوو ژیانـت هـەمووی خـەم بـوو تابـەس بەرەکـەی چـاك و بـاش بێـت. {**يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ**}[2] واتـە: ڕۆژێك دێت کـە هـەموو کـەس خـەمی خۆیـەتی، بـەرگری لـە خـۆی دەکات، پاکانە بۆ خۆی دەکات، گوێ بەکەسی تر نادات، ئەو ڕۆژە هەرکەس پاداشـتی کردەوەکـانی دەدرێتـەوە و ئـەو خەڵکـە سـتەمیان لـێ ناکرێت.بۆیـە تـاکو لـە ژیـانی چاکـە بکـەو ببـە بەکەسـێکی بـۆ خـوا سولحاو. بیربکەوە لەوساتەی کەمردن بۆت دێ،

[1] مريم . {95}
[2] النحل . {111}

چونکە مردن پرست پێ ناکات کاتێ دەگات! کە مردن بۆت هات ڕێزت ناگرێت! ناڵێت ئەوە هەزارە گوناحە با فرسەتی بدەم بۆئەوەی منداڵەکانی یەتیم نەبن و خزمەتیان بکات بێکەس نەبن! نەخێر بەهیچ شێوەیەك مردن کەهات ڕێزی لانیە سۆزی لانیە رەحمی لانیە! مەجالت نادات یەك چرکەش یەکسەر ڕاپێچت دەکات لەگەڵ خۆی! هەرکە بەس خوای پەروەدگار فەرمان بکات بەفریشتەی مەرگ (ملك الموت) یەکسەر ڕاپێچت دەکات! فەرمانی خوای تاك و تەنها پشت گوێ ناخەن فەوڕییە! **{وَإِذَا قَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ}**[1]واتە: جا هەر کاتێك بڕیاری هەر شتێك بدات، تەنها ئەوەندەی بەسە کە فەرمانی بوون یان پێشهاتنی بدات، ئیتر خێرا ئەو شتە، یان ئەو کارە، دەبێت و ئەنجام دەدرێت. پاك و بێ گەردی بۆخوای پەروەردگار! تاکەی لە بێ هۆشی؟ ئەی ئەوانەی بێ هەستن بەسە وشیار ببنەوە دڵەکانتان بە ئاگا بێنەوە لە خوا بترسن بگەڕێنەوە بۆسەر ڕێگای ڕاست کەئیسلامە ! چونکە تۆنازانی سەرئەنجامت چیەو بەیانی چی ڕوودەدات**{وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا}**[2] واتە: هیچ کەس نازانێ سبەینێ لە داهاتووداچی دەکات چی بەسەر دێ، وەکەس نازانی داخۆ لەکوێ گیان ئەسپێرێ **{وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ}**[3]واتە: وە هیچ کەس نازانێ لە چ شوێن و زەوی یەك دا دەمرێ .بۆیە با لە ئێستاوە تاکو زووە مردن یەخەی نەگرتووین بامەردی خوابین باکارو کردەوەکانمان بۆخوابێت،

---

[1]البقرة .{117}
[2]لقامن . {34}
[3]لقامن . {34}

با دڵەکانمان خاوێنبکەینەوە لەژەنگی تاوان کەبۆتە هۆی توڕەبوونی خوا لێمان،باخۆمان ڕادەستی خوابکەین **{وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ}**[1]واتە:هەوڵبدەن هەمیشەو بەردەوام دڵتان لای خوا بێت و بگەڕێنەوە بۆلای پەروەردگارتان وتەسلیمی ئەو بن. بەڵێ با لەودنیایەوانەکەین دڵی شەیتان خۆشبکەین بەهۆی سەرپێچیکردنی خوا،بادایک وخوشکانمان فێری پەروەردەیەکی پێغەمبەری خوا(ﷺ)بکەین بادڵ ونەفسی خۆمان لەگەڵ قورئان وفەرموودەکانی پێغەمبەری نازدار(ﷺ)ئاشنا بکەین تالەڕۆژی دوایی خوای پەروەردگار بانگمان بکات بۆبەهەشت پێمان بفەرمووێت من لێتان رازیم**{ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً}**[2]واتە: بگەڕێرەوە بۆلای پەروەردگارت کە تۆ لەو ڕازیت وئەویش لە تۆ ڕازیە،با لەگەڵ بەندەکانی خوابین ئەوانەی بۆخوا ژیان**{فَادْخُلِي فِي عِبَادِي}**[3]واتە: دەبچۆرە ریزیبەندە چاکە نازدارو بەڕێزەکانمەوە،دوای داخلی بەهەشتمان دەکات **{وَادْخُلِي جَنَّتِي}**[4] واتە: بچۆرە بەهەشتە خۆشە ڕازاوەکەمەوە. با ئێمەش یەکێک بین لەوانە ئەی برایان وخوشکانم ئەگەر بزانن چونکە ئەوەی لای خوایە باشترە بێ کۆتاییە. بۆیە لە ئێستاوە بریار بدە تائەو کاتەی دەگەڕێیەوە لای خوای رب العالمین بۆ خوا بژی خۆت یەکلا بکەوە بەڕاست و دروستی تۆزی غەفڵەت ڕابماڵە لەسەر دڵ و دەرونت باتۆزێك لەزەت لەژیانی کورتی دنیا بکەی وپاشان لەقیامەت بژی بەشادی و کامەرانی...

---

[1] الزمر . {54}
[2] الفجر . {28}
[3] الفجر . {29}
[4] الفجر . {30}

موسڵمان چۆن لەدنیا بژێت؟

کاتێك باسی ژیانی دنیا ئەکەین بەڕاستی مرۆڤی موسڵمان وا هەست دەکات کـەبوونی لـەم دنیـا هـیچ بەهایـەکی نیـە! خـۆ مانـدووکردن و کۆکردنـەوەی سـەروەت و سـامان بەرزکردنـەوەی خـانوو، دڵ خـۆش کـردن وهەسـت کـردن بەمانـەوەی یـەکجاری لـەم دنیایە،هیچ گرنـگ نیـە بۆکەسـێك کـە بەڕاسـت و دروسـتی خـوا بناسێ،بەڵێ خوێنـەری بەرێز دەبێ ئامانجی موسڵمان لـە دنیـا تـەنها ئەوە بێت کـە خـوا لێی ڕازی بێ{رَضِيَ اللَّـهُ عَنْهُم}[1] واتـە:خـوای میهرەبـان لێیـان رازییـە،دەبێ ئامانجمـان لـەژیانی دنیـا تـەنها رازی بـونی خـوای گـەورە بێـت بـەڵام ئەوەش بزانین لە دنیادا هەول و کۆشش و ماندوو بوونی بێ وەچانی دەوێــــت،بۆ رازی بــــوونی خــــوای گەورەوە بەدەســــهێنانی بەهەشــت.هەروەک چـۆن قوتــابی لە قوتابخــانە تێدەکۆشێ بــۆ دوارۆژێکـیگەش و بەدەســت هێنــانی ئامــانجەکەی کــە ئاواتییــەبۆ گەیشــتن بــە: (دکتۆر،مامۆســتا،ئەندازیار.هتــد). خەمــی ســەرەکی بەدەســت هێنــانی نمــرەی بەرزە بــۆ مســۆگەر کردنــی مەبەســتەکەی! بەڵام بە دەست هێنانی ڕەزامەندی خوا پاشان بەهەشت ئامانجێکە

---

[1] المائدة {119}

بـۆ گشـت مرۆڤێکی موسڵمان دەبێ هەولی بـۆ بـدات شـەونخونی بـۆ بکات تا وەدەست بێنێت، بێ گومان دەبێ موسڵمان بۆئەو مەبەستە تێبکۆشێ لەم دنیایە. چونکە ئەو کەسەی دەیەوێ خوای گەورە لێی ڕازی بێت ئەزانێ ئەم ژیانـەی دنیا ماوەیەکی زۆر ناخـەیەنێ، مانـەوەی یـەکجارەکی لەدنیاکـەی تـرە کـە قیامـەتی نەبڕاوەیـە هـەروەك خـوایی پایەبـەرز فـەرموویـەتی:**{إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الآَخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ}**[1]واتـە: بەڕاستی ژیانی ئەم دنیایە ڕابواردنێکی کەمە وە بەڕاستی هـەر پاشـەڕۆژ جێی حەسانەوەی هەمیشـەییە. بۆیـە هـیچ گرنـگ نیـە پشت بەستن و دڵ خۆشکردن بەم دنیایە بەڵکو هەوڵی ئەوە دەدات بـەهۆی کاروکردەوەی چاکـە لـەم دنیایـە ژیـان بباتـە سـەر، بـەڵێ وە ئاگـادار کراوەتــەوە لەلایــەن خــەم خــۆری ئوممــەت پێغەمبــەری خـوا(ﷺ)کـە دنیـاهیچ قـەدری نیـە لـە لای خـوای پـەروەردگار گـەرهاتبا دنیــا نرخـی هــەبا ئــەوا کـافرو بـێ باوڕەکـان وابــەخۆش یوڕابــواردن نەئەبوو**{لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ}**[2]واتە:ئەگـەر دونیـا نرخی باڵـە مێشـولەیەکی هەبووایـە لای خوا گەورە ئەوا قومە ئاوێکی لێ نادا بەکافران.

---

[1] غافر.{39}
[2] { اخرجه ترمذی}

بەڵێ برای بەرێز خوشكی سەنگین دەبێ ئێمەی موسڵمان ئەم تەمەنەی خۆمان بۆ خوا سەرف بكەین لەكارێك كە خوا پاشان پێغەمبەری ئازیز(ﷺ)پێ ڕازی بوو ئەنجامی بدەین. چونكە دنیا و ئەوشتانەی كەلەدنیان بەر نەفرینی خوا كەوتوون مەگەر بەیادی خوا و پاشان ژیان بۆ خوا بردنە سەر لەم دنیایە مرۆڤی موسڵمان سەركەوتوو بكات ڕەزامەندی خوا بەدەست بێنێ. بەڵێ ئەی بەندەكانی خوا دنیا ژیانێكی كەم و كورتە خوای گەورە دنیای بۆ ئەوە دروستكردووە تاكو مرۆڤەكان تاقی بكاتەوە داخۆ كێ گوێڕایەڵی داكات وكێ بێفەرمانی دەكات و سەركەوتن بە دەست دێنێت **{الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا}**[1]واتە: ئەو زاتەی كە مردن و ژیانی داهێناوە تا تاقیتان بكاتەوە كە كردەوەی كامتان چاكترە. لەم رۆژگارەی ئێستا دنیا زوو ماڵئاوایی لە مرۆڤەكان دەكات و هێدی هێدی رۆژگار بە جێ دێڵێت. بیرتە تۆ دوێنێ چەن ساڵ بووی ئێستا بووی بەچەند؟! بەڵام بەداخەوە مرۆڤەكانیش هەر ئالودەی دنیا دەبن و پشت لە دینی خوا دەكەن، هەوڵدەدەن زیاتر ژیانی خۆیان خۆش بكەن مەبەستیان تەنها دنیایی كاتییەئاخیرتیان بیرچۆتەوە.

[1] الملك. {2}

{بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا}[1] واتە: كەچی ئێوە ڕێبازی ڕزگاری ناگرنە بەرو بەڵكو زیاتر ژیانی دنیاتان مەبەستە. ژیان بەسەر بردن لە ئاخیرەت چاكتر و بەردەوامترە ئەگەر بزانن **{وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى}**[2]. واتە: لەكاتێكدا قیامەت و بەدەست هێنانی بەهەشت چاكترە و بەردەوامیشە. بۆیە با هیچ كات بە خۆشیەكانی دنیا نەخەڵەتێین دڵمان پێخۆش بكەین كە وابزانین هەر بۆ دنیا دروستكراوین تاكو بە ئارەزووی خۆمان بەرێوەی ببەن. **{فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا}**[3] واتە: ژیانی دنیا هەڵتان نەخەڵەتێنێ. بێگومان ژیانی دنیا مرۆڤەكانی بە خۆیەوە غافڵ كردووە، وایان لێ هاتووە دووارۆژیان بیر چووەتەوە چونكە ئەمانە تەنها شارەزای ژیانی دنیان **{يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ}**[4] واتە:ئەوانەهەررواڵەت لەژیانی دنیابەدی دەكەن،لەبەرامبەرقیامەتیشەوە بێئاگان. بۆیە كەسانێك نایانەوێ ئامۆژگاری بكرێن بەس ئارەزوویان خۆشی و ڕابواردنە و بەدوای مۆدیلی سەیارە كەوتوون و دنیای كاتیان دەوێت زۆر بێئاگان لەوەی دنیاكەی تریان بەنرخترە لە چاو ئەم ژیانە كە دوا ڕۆژی نەبڕاوەیە!

---

[1] الأعلى .{16}
[2] الأعلى .{17}
[3] لقامن . {33}
[4] الروم . {7}

{وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآَخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ}[1] واتە: ئەم ژیانەی دنیا تەنها رابواردنێکی بێ هودە ویاری مندالانە وەهەرچی ژیانی ڕاستەقینەیە هەردەمی یە ژیانی ئاخیرەتە ئەگەر بزانن!ژیانی دنیا کاتیە بۆ مرۆڤەکان ماوە بە ماوەیە و نەوە لە دوای نەوە دێت و تۆ لەم دنیایە ماوەت کاتیە ماوەیەك ئەمێنیتەوە و مردن ئەتگەێنتە شوێنی مەبەست ئەوجا بە هەشت یاخود دۆزەخ ئەبێتە شوێنی مانەوەی یەك جاریت. دە بیر بکەوە ئەی ئەو کەسەی کە ژیرو ئاقڵی کە دەزانی ژیان بەسەر بردن لەم دنیایە کاتیە!! بۆچی ئەیدۆرێنی ژیانی ڕاستەقینەو نەبراوە !. بۆچی هۆشو ئەقڵت لە دەست داوە دەتۆزێك بیر بکەوە هۆشت بێنەوەسەر خۆت. بە دنیا پەرستان هەڵمەخەڵەتێ ئەوانەی ژیانی ئاخیرەتیان فرۆشتووە بەشتێکی کەمی دنیایی، یان ژیانێکی خۆشیان هەیە سەیارەو خانووی بەرزیان هەیە لەپارك و سەیرانگاکان بەکەیفی خۆیان دەسوورێنەوە زۆر ئاگاداری خۆت بە پێیان هەڵمەخەڵەتێ.**{لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ}**[2] واتە:لەخشتەت نەبات هەڵتنەخەڵتێنێ ئەوانەی کوفریان کردووە و ڕوویان لەدنیایە.هەردەم بیرت باڵای قیامەت بێ

---

[1] العنكبوت.{64}
[2] ال عرامن . {196}

چونكە ئەوكەسانەیبەدوای دنیا كەوتوونە خۆشییەكی كەمیان بۆهەیە پاشان شەرمەزاری ڕۆژی دوایین ، بەهۆی پشتكردنیان لە بەرنامەی خوای گەورەكەئیسلامەتاكە بەرنامەیەبۆ بەختەوربوون.{مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ}[1]واتە:خۆشییەكی كەمیان بۆ هەیە و پاشانیش جێنشینیان دۆزەخە كە چەندە جێگایەكی بەدو ناخۆشە. بەڵام ئەوانەی لەخوا ترسان و پشتیان لەدنیا كردوو بۆ قیامەت هەوڵ و كۆششیان كرد ئەوا بەهەشتانێكیان بۆ هەیە كەچەندەها ڕووباریان بەژێردا دەڕوات و بەنەمری تیایدا دەمێنەوە {أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ}[2]واتە: هەر ئەوانن نیشتەجێی بەهەشتن و تیایداژیانی هەتا هەتایی دەبەنە سەر. ئەی بەندەكانی خوا با ئامانجیئێمەلەمدنیایە ئەوە بێت كە بۆ خوا ژیان ببەینە سەر دڵنیابن خوای گەورە پاداشتێكی نەبڕاوەمان پێ ئەبەخشێت لەدوا ڕۆژی نەبڕاوەدا .

---

[1] ال عرامن . {197}
[2] البقرة .{82}

ئامۆژگاری بۆگەنجان

گەنجـەکان بەشـێکی گـرنگن لـەژیانی مرۆڤایـەتی، گـەنج ئەکەوێتـە نێـوان منـداڵی و پیری ، مـاوەی تەمـەنی زێڕیینـە بۆیـە زۆر پێویسـتە لەسـەریان ئەو تەمەنە ناسکەیان لەژیانی دنیا لەکاری چاك بەسـەر ببەن. چونکە تاکو تەمەنت گەنجەو لاوی پیری بێنە پیش چاوت کە ئـەو کـات دەبیتـە پەككەوتـە لەماڵـەوەئەکـەوی هـیچ چاکـە و خـوا پەرستیت پێ ناکرێ! بۆیە ئەی گەنجی ژیرتاپیر نەبوویوهۆش وئەقڵت لەدەســـت نـــەداوە لەئێســـتاوەقۆڵتهەڵبکەلـــەکارو کـــردەوەی چاکە.پێغەمبەری خوا(ﷺ)دەفەرمووێت:پێنج شت پێش پێنج شتی تر بقۆزنەوە یەکێك لەوان {شَبابِك قَبل هَرَمِك}[1]واتە: گەنجیت پێش پیر بـوون. ئـەی ئـەو گەنجانـەی خۆتـان پێ قـۆزە وبـەخۆتان ئـەنازن! وا ئەزانن کەهەر وا بەگەنجی ئەمێننەوە پیرنابن! ئایا سەیری دەوروبەری خۆت کردووە ئایە هیچ کات بیرت کردۆتەوە ئەو هەموو پیرە هەن ! خـۆ کاتی خـۆی لـە تـۆ گـەنجترو تونـدوو تۆڵتربـوون ! ئایـە تەماشـایی باوکت کردووە کاتی خۆی وەك تۆ گەنجێك بـو کەهیوای بەدنیا بـوو کەچی ئێستا مووی سەری سپی بووە بەرەو پیر بوون هە نگاو دەنێ! خوای گەورە دەفەرمووێت:

---

[1] { صحيح المسلم}

{اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ}[1] واتە: خوا زاتێکە ئێوەی دروستکردووە لە لاوازی (لاوازی نوتفەو بێچوو منداڵی شیرەخۆر...) پاشان دوای لاوازی بەهێزی کردوون (بوون بە لاو) لە دوا بەهێزکردنتان لاوازی و پیری بۆ دانان خوا هەرچی بوێت دروستی دەکات. باش بزانە ئەی گەنج بێگومان لە ڕۆژی دوایی لێ پرسینەوەت لەگەڵ دەکرێت دەربارەی ئەو تەمەنە ناسکەت کە لە چی سەرف کرد لەکاری خوا پەرستی و ڕێگای تەوحید یاخود لەکاری باتڵ و لەو کارەی کەدڵی شەیتانت پێ خۆش دەکرد کە سنور بەزاندنی ڕێگای یەك خواپەرستی بوو. پێغەمبەری ئازیز(ﷺ)دەفەرمووێت: لە ڕۆژی دوایی قاچی هیچ بەندەیەك لاناکەوێت تا وەکو چوار پرسیاری لێ نەکرێت **{ لاتَزُولُ قَدَمُا بْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عُمُرِهِ فِيمَاأَفْنَاهُ }**[2] واتە: لە ڕۆژی دوایی قاچی هیچ بەندەیەك لاناکەوێت تا چوار پرسیاری لێ نەکرێت تەمەنی لە چی بەسەر برد؟ ئەمە پرسیارێکە بۆگەنجەکان هەر لە دنیا ئاشکرا بووە!! ئەوجا تاکو لەدنیای ئەی گەنج تاپیری ڕێگای لێ نەگرتووی پشتت نەچەماوتەوە هۆشت بێنە سەر خۆت وازبێنە لە تاوان و سەرپێچی چونکە بێگومانڕۆژێك دادێ پیر بوون چاوەڕێتە!

---

[1] االروم .{54}

[2] { رواه ابن حبان والترمذی في جامعه}

مووی سپی پێت دەڵێ هەستە بزانە چیت ئامادەکردووە بۆ ئەو ڕۆژەی کەبەتەنها دەگەڕێتەوە ماڵی هەتا هەتایی کە گۆڕی تەنگوتارە! **{وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ}**[1] واتە: (خەڵکینە) لە سزاو تۆڵەیڕۆژێک بترسن کە تیایدا بۆ لای خوا دەگەڕێنەوە. پێویستە لەسەرگەنج هەوڵبدات هاوڕێی چاك و پاك بدۆزێتەوە بکەن بەرەفیقی خۆتان، چونکە هاوڕێی چاك و خراپ دوارۆژت دیاری دەکات، بەوەی کەوا گەنجێکی باش بیت یاخود خراپ و دوور لەبەرنامەی خوا و ژیانێکی تاڵ! دەبێت باوك و دایك هەر لەمناڵیەوە فێری پەروەردەیەکی پێغەمبەری بکات (ﷺ)وە چاودێرێکی پوختی بکەن هاوڕێیەکی چاك بۆمناڵەکانیان بدۆزنەوە، بۆئەوەی گەر بوون بەگەنج پێیەوە ماندوو نەبن دوارۆژێکی باشیان هەبێ بۆ گشت لایێك. هۆ گەنجەکان ئەی ئەوانەی دوور لەبەرنامەی خوا ئەژین و ماوەیەکە دڵەکانتان ژەنگی تاوانی لەسەر نیشتووە! چی وای لێ کردوون تووشی تاوان و بێ فەرمانی کردنی خوا بن!؟ ماوەیەکە بێزار بوونە لەژیان بەهۆی ئەوەی دوور لەبەرنامەی خوا ئەژین هیچ خۆشییەکتان نەبینی لەو تاوانەی ماوەیەکە تێکەوتوون! ژیانیش بێزار بووە لەئێوە چونکە گوێڕایەڵی خوا ناکەن!

---

[1] البقرة . {181}

{يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ}[1] واتە: ئەی ئینسان، چی وای لێکردوویت کە سەرکەش بیت بەرامبەر پەروەردگاری میهرەبان و بەڕێزت؟ چی وای لێکردوویت کە وەکو پێویست قەدری نەزانیت؟ ئەوەی لە ئاسمان و زەویە هەمووی یادی ئەو خوایە ئەکەن ئێوەی گەنجی خوێن گەرم بەهۆی ئەوەی ڕووتان لەدنیا کردووە تەمەنتان لە کاری بێسوود و پارك و شوینەگشتیەکان بازار بەسەرئەبەن کە بۆتە هۆی ئەوەی خواتان لەبیر کردووە! **{تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ}**[2] واتە: ستایشی خوا دەکەن هەر حەوت ئاسمانەکان و زەوی و هەرچی لە ناویاندایە وە هیچ شتێك نیە کە سوپاسی ئەو ستایشە نەکات. کەچی ئێوەی لاوی تەمەن ناسك تووشی گێژاوی تاوان بوونە بێ فەرمانی خوای پەروەردگار ئەکەن! ئایە چی وا دەکات بێ فەرمانی خودا بکەی!؟ ئایە ڕزقی پێ نەدای؟ ئایە پۆشتەی نەکردی؟ ئایە بۆ وا بێن بەرامبەر بەو خالقەی کە مرۆڤەکانی بەجواترین شێوە دروست کردوە ، هەریەکەو بەشێوە و ڕەنگێك و قەم و هۆزێك پاشان جیای کردووینەتەوە لەهەموو بوونەوەرەکان **{الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ}**[3] واتە: ئەو(پەروەردگار)ەی کە دروستی کردوویت و ڕێکی خستویت و جیای کردویتەوە لەگیانلەبەرانی تر. ئایا بۆ وا بێ

---

[1] الأنفطار . {6}
[2] الأسراء . {44}
[3] الأنفطار . {7}

وەفابین بەرامبەر بەو خوایە کەوا ئەو هەموو فەزڵ و چاکەی بەسەر ڕشـــتووین کـــە بۆمـــان ناژمێردرێـــت! **{وَإِنْ تَعُـــدُّوا نِعْمَـــةَ اللَّـــهِ لَا تُحْصُـوهَا}**[1] واتـە: واتـە: خـۆ ئەگـەر بـەهرەو نیعمەتـەكانی خـوا بژمێرن بۆتان ناژمێردرێن. بەڵام مرۆڤەكان زۆر بێ وەفان و تاوان كارن بەگوێی هـەواو هـەوس و ئارەزوویـان دەكـەن! **{إِنَّ الْإِنْسَـانَ لَظَلُـومٌ كَفَّـارٌ}**[2] واتـە: بەڕاستی ئادەمی (بێ بڕوا) زۆر ستەم كارو سپڵەیە. بەڵام بزانـە ئەی گـەنج گـەر لەئێستاوە چاكـە نەكـەی خـۆت بـۆ الله یـەكلا نەكەیـەوە، ئـەوا بێگومـان هـەر دەگەڕێیـەوە بـۆ لای ئـەو خوایـەی كـە یـەكەمجار دروســتی كــردووی دوایــی دەت مرێنــی دوایــی زینــدووت دەكاتــەوە، بۆلێپرســینەوە **{مِنْهَـــا خَلَقْنَـــاكُمْ وَفِيهَـــا نُعِيـــدُكُمْ وَمِنْهَـــا نُخْـــرِجُكُمْ تَـــارَةً أُخْـرَى}**[3] واتـە: ئێمـە ئێوەمـان هـەر لـەم زەویـە دروسـتكردووە، دوای ماوەیـەک دەتانخەینـەوە نـاوی، پاشـان جارێكی تـر دووبـارە لـەو زەویـە دەرتـان دەهێنینـەوە بـۆ لێپرسـینەوە و وەرگرتنی ئـەو پاداشـتەی كـە شایسـتەن. بۆیـە تـاكوو لـەدنیان و نـەمردووین هەسـت و هۆشـت بێنـەوە سـەر خـۆت توێشـوو بەڕێ بكـەبۆ دوارۆژت تـاكو بەدەست بێنی ڕەزامەنـدی الله و پێـت ببەخشـێت ژیـانێكی خـۆش و بەختـەوەر لـە بەهەشتەكەی.

---

[1] الابرایمە{34}
[2] الابراهیم .{34}
[3] طه . {55}

موسڵمانی سەرکەوتوو کێ یە؟

بێگومـان کـە باسـی موسـڵمانی سـەرکەوتوو ئـەکـەین ئـەو بـراو خوشکانەن کە مەبەستیان ڕازی کردنی خوای پەروەردگارە لەهەموو کات و ساتێکدا، هیچ ئاواتیان ژیانی دنیای کاتی نیە بەڵکو هیوایان گەیشتنە بەخوا.ئەم جۆرە کەسانە لەدنیا زۆر ماندوون بەشەو و ڕۆژ خەریکی بانگەوازی کردنن بۆ یەك خوا پەرستی و هاندانی خەڵکن بۆ ڕێگای تەوحید. حەزناکەن خەڵك تووشی تاوان و بێفەرمانی کردنی خوا بن چونکەدەزانن سەرئەنجامیان چیەکە دۆزەخە.بەڕاستی ئەمانەموسڵمانی سەرکەوتوون چونکە چیان بۆ خۆیان پێ باشە زیاتریان بۆ خەڵکی دەوێ لەوەی خۆیان! ئەمانە کاتێك بەسەر زەوی دا دەڕۆن بەبێ فیزو خۆ پێ گەورەیی هەر دەم موسڵمانی خاکین هیچ شتێك بەگەورە نازانن جگە لە خوای تاك و تەنها! هەروەك خوای گەورە دەفەرمووێت: **{وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا}**[1] واتە: بەندە تایبەتییەکانی خوای میهرەبان کەسانێکن بەویقارو نەرمی دەڕۆن بەسەر زەوی دا بێ لوت بەرزی و کەشخەو فیزکردن وەکاتێك نەزان ونەفامەکان بەوتەی ناشرین لەگەڵیان بدوێن وتەیەك دەڵێن پێان گوناهنەبێت.

---

[1] الفرقان . {63}

وە كاتێك ئەبیندرێن لەناو خەڵكی ئەوا خوای گەورە یان بیردێتەوە! پێغەمبەری خوا (ﷺ)دەربارەیاندەفەرمووێت:**{أولياءَ الله الّذين إذا رآهم النّاس ذكّروا الله}**[1]واتە: دۆستان و ئەولیاكانی خوای پایەبەرز ئەوانەن كەوا ئەگەر ببینرێن لە لایەن خەڵكەوە ئەوا خوای پایەبەرزیان بیردەكەوێتەوە. بەڕاستی ئەمانەنموسڵمانی سەركەوتوو هەم لەدنیا هەم لە قیامەت! ئەم موسڵمانە خواویستانە كاتێك لە شوێنێك باسی ئایەتەكانی خوا یان گوێ بیستی دەبن تەزوو بەلاشە یاندا دێت **{ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ}**[2]**واتە:ئەو كەسانەی لە خوای پەروەردگاریان دەترسن بەبیستنی قورئان پێستیان تەزووی پیادێ .** پاشان ئیمانیان زیاد دەبێت لەهەموو كارو بارێكدا تەنها پشت بەخوا دەبەستن، بێگومان ئەمانە نمونەن بۆموسڵمانان گەر بێتو چاویان لێ بكەن. هەروەك خوای پەروەردگار دەفەرمووێت: **{إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ}**[3]واتە:بێگومان بڕواداران كەسانێكن كە كاتێك باسی خواو ناوی هێنرا دڵیان دەترسێت وترسی لێ دەنیشێت كاتێكیش ئایەتەكانی خوا بخوێنرێتەوە بەسەریاندا بڕوایان زیاد دەبێت وە هەر پشت بەخوا دەبەستن. بۆیە لەسەر ئێمەی موسڵمان پێویستە چاو لەو كەڵە پیاوانە بكەین كە ئامانجیان خوا لە خۆ ڕازیكردنە!

---

[1]{صحيح المسلم}
[2]الزمر.{23}
[3]الأنفال . {2}

بێگومان ئەمانە لەسەر ڕێگای ڕاستی ڕێبازپێغەمبەری نازدارن(ﷺ)هیچ کات خەفەت ناخۆن هەمووکاتێك ترسی خوایان لە دڵدایە لەهیچ کەس ناترسن جگە لەخوا.لە ژیانی دنیادا زۆر توشی نارەحەتی ئەبن بەهۆی بڵاوکردنەوە یەك خوا پەرستی و داوکردن لەخەڵکی کە بسەڵمێنن تەنها مڵکەچی فەرمانی خوای پایەبەرزن سەری خۆیان بۆ غەیری خوای پەروەردگار بۆهیچ کەس و بەندەیەك نزم نەکەن ، بۆیە ژیانی دنیا هەموو بۆیان خەم ناخۆشییە تووشی کێشەو نارحەتی وگرتن و دەردە سەریی دەبن ، خوای گەورە دڵ نەوایان دەکات پێیان ڕادەگەیەنێ کەسارد نەبنەوە لەسەرعەقیدەوبیروباوەڕیان هەر ئێوەسەرکەوتوو سەرفرازن **{وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ}**[1]واتە: کۆڵ مەدەن و ساردمەبنەوە و خەفەت مەخۆن، چونکە هەر ئێوە سەربەرزو سەرفرازو سەرکەوتوترن ئەگەر ئیمانداری چاک و ڕاست و دروست بن. ژیانی دنیا بۆئەم جۆرە موسڵمانانە شوێنی نارحەتیەهیچ خۆشیك نابینن وەك ئەو کەسانەی بەس بەدوای خۆشی و ڕابواردنن خەریکی فستەق خواردن و پالدانەوەی بەر سپلیتن فتوا بەدڵی عەلمانیەکان بدەن تەنها بۆئەمە زیرەکن ، جا ئیهانەی دین دەکرێ جوێن بەخوا ئەدەن یا قورئان بسووتێنن پەنا بەخوا ئەمانەش پێیان لەسەرپێ ، بۆیە دەڵێن با کڵاومان بگرین با نەی بات خۆشی و ڕابواردنەکەمان لێ تاڵ نەبێت

---

[1] ال عرامن . {139}

بۆیـەدنیا بۆئـەم جۆرەكەسـانە بەهەشـتە كـەچی گـوێ نـادەن بـەوەی ئـەم ژیانـە كاتییـە قیامـەت مانـەوەی یەكجارییـە ، بـەڵێ بـەلام بـۆ موسڵمانە ڕاستەقینەكان زیندانەهیچ خۆشییەك نابین . پێغەمبەری خۆشەویسـت (ﷺ)دەربـارەی ژیـانی موسـڵمانی سـەركەوتوو لەدنیاكـەحاڵیان چۆنـە دەفـەرمووێت:**{الـدُّنْيَا سِـجْنُ الْمُـؤْمِنِ وَجَنَّـةُ الْكَـافِرِ}**[1]واتـە:دنیا زینـدانی موسـڵمانە و بەهەشـتی كافرەكانـە. بـەڵام ئەمانە هیچ ناترسـن لـە تانەو تەشـەری دنیا ویسـتان و گوێ نادەنێ چیان پێ ئەوترێ خەفەت ناخۆن چونكە دەزانن ئەو كارەی دەیكەن بـۆ رەزامەنـدی خوایـەو بەهەشـتی لەگەڵـە! هـەروەك خـوای گـەورە دەفەرمووێت: **{أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ}**[2]واتـە: ئاگاداربن بێگومـان دۆسـتانی خـوا ترسـیان لـە سـەرنییـە خەفـەتیش ناخۆن. بەڕاستیئەمانە بۆ مردن ئەژین تا بەهەشت بەدەست بێنن و بگەڕێنـەوە لیقـای خـوای پـەروەردگار. بەڵام كەسـانێك هـەن بۆدنیـا ئـەژین مردنیـان لەبیـر كـردووە تـەنها شـارەزان بـە ژیـانی كـورتی دنیالەبەرامبەرقیامەتیشەوەبێئاگان.بەراسـتی ئـەم كەڵـە پیاوانـە لـەو پەیمانـەی لەگـەڵ خوایـان دابـوو ڕاسـتیان كـرد بـەجێیان گەیانـد لەژیانی كورتی دنیا!

---

[1] {صحیح المسلم}
[2] یوسن .{62}

{أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ}[1] واتـه: ئا ئەوانـه کەسـانێکن ڕاستیان کردووه و هەر ئەوانەشن پارێزگارو خواناس و دیندارن. هیچ خۆشیان نەبینی لە دنیای فانی گەڕانەوە لای پەروەردگاریان بە سەر بـەرزی بەهەشـتیان مسـۆگەر کرد.ئەمانەموسـڵمانی سـەرکەوتوون جێگای شـانازین بۆئوممـەتی ئیسـلام نـەك ئەوانـەی بۆدنیـا ئـەژین .

بۆیە لەسەر ئێمەی موسڵمان پێویستە چاو لەو کەڵە پیاوانە بکەین کە ئامانجیان خوا لە خۆ ڕازیکردنە

[1] البقرة . {177}

بۆهاتووینە دنیا ؟ بۆ سووککردنی خەڵك !

یەکێك لە هۆکارو گرفتەکان کە بۆتە هۆی پەرتەوازە و دووبەرەکی نێوان برایەتی موسڵمانان لەم ڕۆژگارە بریتیە لەوەی شانازی کردن بەقەوم و خۆ گەورەکردن بەسەر خەڵکی تر کە لەقەوم و عەشیرەتی ئەو نیە ، موسڵمان هەیە خۆی پێ شوێنکەوتەی سەر ڕاستی ئیسلامە هەموو پێنج فەرزێك لە مزگەوتە لە ڕاستیدا وانیە بەڵکو جیاوازی دەکات لە نێوان قەومەکان کەچی هەموو قەومەکان هەر مرۆڤن لە قورِ گل دروست بوونە. پێغەمبەری خوا(ﷺ)دەفەرموێت: { **كُلُّكُمْ لِآدَمَ وَآدَمُ مِنْ تُرَابٍ** }[1]واتە: هەمووتان نەوەی ئادەمن وە ئادەمیش لە گل خـۆڵ دروسـت بـووە . گەر بێتـوو سـەیری هـاوڵانی پێغەمـبەری خۆشەویسـت (ﷺ) بکەیـن هەریەکەو لە قەومـو هۆزێـك بـوونە بەبێ جیـاوازی کـردن و بە سـوك سـەیری یەکتـر کردن,ئـا (ئەمە بـیلال حەبەشی وسە لمانی فارسی و سوهەیبی ڕۆمی) هەریەکەو لەوڵاتێکەوە هـاتبوونە نێـو بەرنـامەی ئیسـلام جـا کاتێـك کـۆچ ئەکەن بـۆ شـاری مەدیـنە پێغەمـبەری ئـازیز (ﷺ)برایەتـی ئەخـاتە نێـوان موهـاجیر و ئەنساریەکان کە برایەتیکی توونده تۆڵ دروست ئەبێت هەموو ماڵ و سەروەتیان لەگەڵ یەکتر بەش ئەکەن و ئەیدەن بەبرا موهاجیرەکان, ئەمەش هەمـووی ئیسـلام و ئیمـانە وا دڵەکـانی پەیوەسـتکردن بەیەکەوە . خوای پەروەردگاریش باسی ئەو پەیوەندیە ئیمانیە دەکات

{[1]أخرجه أبو داد فيو كتاب الأدب}

دەفەرمووێت:**{وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَّا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ}**[1]. واتە: دڵەکانیشیانی بەست بەیەکەوە، ئەگەر هەرچی دارایی زەوی هەیە، هەر هەموویت خەرج بکردایە تا دڵەکانیانت پەیوەند بکردایە بە یەکەوە، ئەوە نەتدەتوانی ئەو دڵانە پەیوەست بکەیت بەیەکەوە، بەڵام خوا (بەهۆی ئاینی ئیسلامەوە) خۆشی و یەکریزی و برایەتی لە نێوانیاندا بەرپاکرد. بۆیە هەرکەس باوەڕی بە بەرنامەی خوای گەورە هەبێ کە ئیسلامە ئەوە دەبێتە موسڵمان و دەبنە برای ئیمانی یەکتر هەروەك پێغەمبەری ئازیز(ﷺ) دەفەرمووێت: **{الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ}**[2] واتە: موسڵمان برای موسڵمانە . بۆیە ناکرێ موسڵمان جیاوازی بکات لەگەل برای ئیمانداره‌کەی با لەهەر قەومێکی تر بێت ,پێغەمبەری نازدار(ﷺ) دەفەرمووێت:**{ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، أَلاَ إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، وَإِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ ، أَلاَ لاَ فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى أَعْجَمِيٍّ ، وَلاَ لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ ، وَلاَ لأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ ، وَلاَ أَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلاَّ بِالتَّقْوَى}**[3]واتە: ئەی خەلکینە، خودای ئێوە یە کە، وە باوکتان یەکە، عەرەبێك لە عەجەمی فارسێك زیاتر نیە، وە فارسێك لە عەرە بێك ، وە سوورێك بە سەر ڕەشدا، وە ڕەشێك بە سەر سووردا جگە لە تە قوا خوا پەرستی نە بێت . بەڵام بەداخەوە

---

[1] الأنفال{63}

{[2]أخرجه أحمد}

{[3]رواه أحمد و وصححه الألباني}

بۆ كەسانێك بەخۆیان ئەڵێن موسڵمان كەچی جیاوازی ئەكات ئایە ئەو كەسەی قەومەكەی خۆی پێگەورەترە لەوانی تر ئایە قەومی خۆی لە زێر دروست بووە یا ئەڵماس كەئەوانی تری پێ سوكترە دڵی ڕەقـە بەرامبـەریان هەركاتێـك باسـی ئەوقەومـانە دەكرێـت دەلێـت بێـدەنگبن سـووك و بێڕێن ئـایە ئەوانـیش هەر خـوای گەورە دروسـتی نەكـردوون . { أَمْ خُلِقُـوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ }[1]واتە: ئایا ئـەوان (بێ دروسـت كارێـك) لـە خۆیانـەوە دروسـت بـوون . بـزانە ئەی ئـەو كەسـەی كـە خـۆت پێ موسـڵمانەو قەومەكانی تـرت پێ سـووكە لای خـوای گـەورە تەنها ئەوانە بەڕێزن كە لەخوا ترس و موتەقیە .{عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : سُئِلَ رَسُول اللَّهِ (ﷺ)مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ ؟ قَالَ : أَتْقَاهُمْ }[2] واتە: لە ابو هورەیرەوە ڕەزای خوای لێبێت : دەفەرمووێت: پرسیان لە پێغەمبەری خوا(ﷺ) بەڕێزترین خەڵك كامەیە , فەرمووی تەقواترینان . واتە ئەوكەسە بەڕێزترینە كەلە خوا ترسە با ڕەش پێستێك بێت لەو پەڕی شەرق و غەربێت ئەوەی گرنگە تەنها موسڵمانەو لەخوا ترسە .لـە دینی خـوای گـەورە لەنێـوان ئەو قـەوم و هۆزانـە هـیج شـتێك جیـاوازی نیـە لای خـوای پـایە بەرز نەزمـان نە رەنـگ , نە قەوم و عەشیرەت ..هتـد . تـەنها تـەقوا و لەخواترسـان نـەبێت .بۆیـە ئـەوەی جیـاوازی دەكـەن و گاڵتە بە قەومەكانی تـر ئەكەن خۆیـان بەگـەورە

[1] الطور.{35}
[2] {متفق علیة}

ئەزانن لەئاست هۆزو قەومەكانی تر جیاوازی ئەكەن ئەوان بابزانن بەوكارانە نزیكە كافردەبن . پێغەمبەری ئازیز(ﷺ)دەفەرموێت: {**اثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ : الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ**}[1]واتە:دووشت خەڵك پێی كافر دەبن ئەویش تەعنەدان لە هۆزوقەوم و گریان بۆمردوو بە دەنگ وهاوار. وە ئەو كەسە موسڵمان نیە كە جیاوازی دەكات لەنێو قەومو عەشیرەتەكان چونكە دینی ئیسلام هیج جیاوازیك ناكات لە نێوان عەرەب و عەجەم و كورد و فارس، ڕەش و سپی .. هتد. پێغەمبەری خوا (ﷺ)دەفەرموێت:{**لَّاَ فَرّقِ بّيّنِ عَرَّبِيٌّ وّلَّاَ اِعجّميّ ولا أبيض وَلَا أَسْوَدَ اِلَّاَ بّاَلتقوى**}[2]واتە: جیاوازی نیە لە نیوان كەسیكی عەرەب و كەسێكی غەیرە عەرەب وە جیاوازی نیە لە نیوان كەسێكی سپی پێست و ڕەش پێستیكدا ئیلا بە تەقوا نەبێت . تێبگە برای موسڵمان و خوشكی موسڵمان بۆچی تێناگەن لەڕاستی و حەقیقەتی ئەم ژیانە بۆچی هەولنادەی بۆقیامەت توێشیوكۆبكەیەوە تانەچاتت بێ لەسزای خوا خۆتۆ بۆ ڕابواردن نەهاتویە ئەم دنیا كاتی یە بێگومان بەیانی بەجێدێلیت .خوای گەورە دەفەرموێت ئێوەم دروستكردوە تا لەم دنیا تاقیتان بكەمەوە كێ كردەوەی چاكە دەكات و بەهەشت مسۆگەر دەكات، هەروەك خوای پایە بەرز فەرموویەتی:

---

[1] {رواة مسلم}
[2] {متفق علية}

{ **الَّـذِي خَلَـقَ الْمَـوْتَ وَالْحَيَـاةَ لِيَبْلُـوَكُمْ أَيُّكُـمْ أَحْسَـنُ عَمَـلًا**}[1]. واتە: هەر ئەو خۆی مردن و ژیانی بەدیهێناوە، تا تاقیتان بکاتەوە، کێتان کردەوەی چاکترو پەسەندترە . نەک بۆ ئەوەی خەڵکی خۆیان هەڵبکێشن بە قەومو هۆزو عەشیرەت .بەڵێ موسڵمانی ڕاستگۆ شوێنکەوتەی پێغەمبەری خوا(ﷺ) ئەوکەسەیە کە جیاوازی ناکات لە نێوان موسڵمانان لەهەموو قەومێك بە بێجیاوازی بە براو خوشکی خۆی ئەزانێت گەر لەو پەڕی شەرق و غەربێت مادام ئیماندارە. { **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ** }[2]واتە: بێگومان بەڕاستی ئیمانداران برای یەکترن. کەوایە بۆچی جیاوازی کردن تاکەی ، ئەو قەومەی کە تۆ پێت سوکە نازانی کەسی وای تێدایە بۆ غەیری خوای گەورە بۆهیچ دەسەڵات و کەسێك سەریان نزم ناکەن ئەهلی تەوحید و یەك خواپەرستین .کەوابوو لەخوای گەورە بترسە لە ئێستاوە بەندایەتی خۆت بۆ خوای گەورە بسەڵمێنە کە مرۆڤەکان و گشت قەومەکانی بەجوانترین شێوە دروستکردووە { **لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ** }[3]. واتە: سوێند بەخوات ئەی پێغەمبەر(ﷺ) بەڕاستی ئینسانمان دروست کرد لەجوانترین شێوە . کەوایە کە مرۆڤەکان خوای گەورە دروستی کردوونە بۆچی بە سووك سەیریان ئەکەی ئەو کەسەی کەخۆت پێ موسڵمانە ڕەخنە لەو مەگرە

---

[1] الملك . {2}
[2] الحجرات {10}
[3] التين. {4}

بـڕۆ ڕەخنـە لـەخوای گـەورە بگـرە بڵێ ئـەی خوایـە بـۆ وات دروسـت کردوون ! چونکە ئەوقەوم و عەشیرەتانە هەموویان بەتۆشەوە کەس بە وویستی خۆی لەدایك نەبووە . **{وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا}**[1]واتە:خوا ئێوەی لە سکی دایکتان دەرهێناوە بێ ئەوەی هیچ شتێك بزانن، بۆیە ترسی خوا لە دڵت بێت بزانە هەموو کەس حەزی ئەکرد جوانترین و بەناوبانگترین و دەولەمەندرین کەسی دنیا بـا بـەڵام هیچمـان بـە وویسـتی خۆمـان نەهاتووینـە دنیـا ، بۆیـە بـا بەندەی خوای گەورەبین هەوڵبدەین برایەتیمان تووندو تۆڵتر بکەین بەڕاستی ئێستا کەسی وا هەیە زۆر موسڵمانە ئەهلی مزگەوتە دەڕواتە داوای کچێك بەڵام لەقەومی ترە کەچی خزمەکانی یان باوك و دایکی کچەکە ڕێگری دەکەن لەوەی شوو بەو گەنجە بکات بەس لە بەر ئـەوەی قـەومێکی هـەژارن ! بـەڵام گـەنجێکی خوانـەناس بێـت کچی خۆیان بێ دوو دڵی ئەدەن پێ سەرنجامی کچیان لەگەل کوڕی نوێژ نەکـەر ئـەبێت . بۆیـە پێغەمبـەری خـوا(ﷺ) لەفـەرموودەکانی تـەنها ئاماژەی سەرەکی بە دین و ئەخڵاق کردووە نەك قەوم و عەشیرەت ، کـەچی تـاوەکو بێن کچی خۆیـان بـدەن بـەو کوڕە دینـدارە بـا قـەوم و عەشیرەتی وانیش نەبێ بەڵکو لەبەرخوا چونکە ئەو گەنجە خاوەنی ئەخڵاق و ڕەوشتی ئیسلامیە تاوەکو برایەتی نێوان موسڵمانان بتەو بەهێز بێت . پێغەمبەری خوا(ﷺ) زۆرەبەی خێزانەکانی لەقەومە

[1]النحل . {78}

جیـا جیاکـان بـووە تـا زیـاتر خـەڵك بێنـە نێـو ئیسـلام و خزمایـەتی و پەیوەنـدی و برایـەتی بتـەو بێـت . خـوای گەورە چی بەمرۆڤەکان دەڵێ بەگشتی{**يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَـارَفُوا إِنَّ أَكْـرَمَكُمْ عِنـدَ اللَّـهِ أَتْقَـاكُمْ**}[1] واتە: ئەی خـەڵکیـنە بێگومـان ئـێمە هەمووتانمـان لەنێـرو مێـیـەک دروسـتکردووە و کردوومـانن بەچەنـدەها گەل و تیـرە و هـۆزی جۆربەجـۆر، تـا یەکتـر بناسـن و پەیوەنـدیتان خـۆش بێـت بەیەکەوە بەڕاسـتی بەڕێزترینتـان لای خـوا ئەو کەسانەتان کەزۆرتـر لەخواترسەو فەرمانبەرداری خوایە. بۆیە با لەو سـاتەوە لەخـوای گەورە بترسـێن بیـرت بـێ کـاتێ قیـامەت دێـت ئەوانەی بەقەوم و عەشـرەتیان خۆیـان بەسـەر خەڵکێ هەڵئەکێشـا بـابزانن قەوم و عەشیرەتیان هەر هەمووی لەپشتی بن لەو کاتی هیچ سودی نیە کەس بەئاگای ناهێت . {**فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِـذٍ وَلَا يَتَسَـاءَلُونَ**}[2]واتە: ئینجـا کـاتێ لـە جـاری دووەمـدا، فـوکرا بەشەیپوردا ، بۆ زیندوو بوونەوە ئیتر لەبەر قورسیی و نارەحەتی ئەو ڕۆژەیـە، هـیچ نەسـەب و خزمایەتییـەك لەنێوانیانـدا ناخوێنرێتـەوە، چونکـە هەرکەسـەی سـەرقاڵ و سـەرگەرمە بـەکاری خۆیـەوەو، پەردەژی نییە، تا ئاوەڕ بەلای خزمەکەیەوە بداتەوە، تەنها کردەوەی چاك و بڕوای چاك کەڵکی دەبێ بۆی و لەیەکتریش ناپرسن، چونکە

[1] الحجرات .{13}
[2] المموٴنون {101}

هەریەکە کاری خۆی هەیە. بەڵێ موسڵمانی خواوویست لە ڕۆژی قیامەتیش کاتێ حەشروحیساب دەستپێدەکات لە بارەگای خوای پایەبەرز هیچ شتێکی دنیا لە قەومو عەشیرەت سوودمان پێناگەینێ جگە عەمەل و کاروکردەوەی چاکە نەبێت{**لَن تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ** }[1] واتە:هەرگیز نە خزمانتان و نە منداڵانتان سوودتان پێناگەیەنن و فریاتان ناکەون، لەرۆژی قیامەتدا ، کە ئێوە لە بەر ئەوان دۆستایەتیان دەکەن لەرۆژی قیامەتدا خوا لێکتان جیا ئەکاتەوە(بڕوادارو بێ بڕوا)هەرکەسە ئەنێرێ بۆجێگای شیاو بەخۆی ئەگەرچی کەس و کاریشتان بن.
لەڕۆژی دوای خوای گەورە سەیری قەومو هۆز و پلەو پایە ناکات ، کە ئەوانەی دنیا خۆیان بەعشیرەتیان بەسەر خەڵك گەورە ئەکرد بابزانن کە خوای پایە بەرز سەیری دڵ و کردەوەکانت دەکات داخۆ چەن بۆخوا ژیاویت لەدنیایی فانی ٠ پێغەمبەری نازدار(ﷺ) دەفەرمووێ {**إِنَّ اللَّهَ لا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَإِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ**}[2]واتە. خوای گەورە سەیری سەرشیوەو ویناتان و مال و مولکتان ناکات بەلکو سەیری دلتان و کردەوەکانتان دەکات . سەیری دل واتە بزانی دلتان حەسودی و دوورویی و گومانی خراپی تێدایەیان بە پێچەوانەوە دڵێکی ساغ و سەلیم و لەخواترسە سەیری

[1] التحممة {3}
[2] {رواة مسلم}

سەروسـیما ناكات واتە سەروسـیمای جـوان و بـاڵاو هەیكەلی نایـاب مـرۆڤ خۆشەویسـت ناكات لای خـوا و پێی نـاچیتە بەهەشـت وە سـەروەت و سـامانیش بەهەمـان شـێوە مەگەر لەپێنـاو خـوادا ببەخشـرێت . كەوایە زانیمـان بـۆ هـاتوینە دنیـا تـاوەكو تـاقیبكرێینەوە بۆدنیاكەی تر كەقیامەتە نەک بۆئەوە هاتبن تا بە هۆزو قەوم خۆمان بەسـەر خەڵكانی تـر بسـەپێنین . كەوابـوو تـاكو زووە بابەندەی الله بین تالەقیامەت سەرفرازبین .

مرۆڤەكان خوای گەورە دروستی كردوونە بۆچی بە سووك سەیریان ئەكەی ئەو كەسەی كەخۆت پێ موسڵمانە ڕەخنە لەو مەگرە برۆ ڕەخنە لەخوای گەورە بگرە بڵێ ئەی خوایە بۆ وات دروست كردوون !چونكە ئەوقەوم و عەشیرەتانە هەموویان بەتۆشەوە كەس بە وویستی خۆی لەدایك نەبووە.

ساتێك لەگەڵ قورئان

قورئـان بریتییـه لـەو وتـەو گوفتارانـەی خـوای پـەروەردگار بۆسـەر پێغەمبـەری كۆتازەمـان دایبەزانـدووە. قورئـان جیاكـەرەوەی حـەق و باطلە! قورئان حـەقی سەرخست بەسـەر باطل، كـه قورئـان دابـەزی ناحـەق وبـەتاڵ لـەناوچوو وشـك بوویـەوە لەشـوێنی خـۆی چونكـه شـەیتانی لەپشت بـوو. هـەر ڕێچكـەو ڕێبازێك شـەیتانی لەپشـت بـوو، ئەوا ناتوانێت بەسـەر حـەق سـەر بكـەوێ لەشـوێنی خـۆی ئەپوكێتـەوە {وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا}[1] واتـه: هـەروەها ئەی پێغەمبەر(ﷺ)بڵێ: تازە حـەق و ڕاستی هاتووەو بەرپا بووەو بەتاڵ و ناحـەقی، پـووچ و تـەفرو توونـا بـووە، بەڕاسـتی ناحـەق و بـەتاڵ هـەرتیاچووەو جێگـیر نـەبووەو بەزیووە.ئـەم قورئانـە مرۆڤـەكان لـەژیانێكی هەڵـدێر و رووخێنـەری دڵـەكان دەبـات بـەرەو ڕێگـای سـەركەوتن و ژیـانێكی پـڕ لەخۆشـی و دوور لەهـەر ناخۆشـیيەك كـە پێشـتر هـەت بوو،قورئـانی پیـرۆز بـۆ ئـەوە دابـەزیوە كـە چارەسـەری هەموو دەردو بەڵاوموسیبەتێك بێت و ببێتە شیفای دڵە نەخۆشەكان بۆ ئیمانداران بەتایبەت ئەوانەی موسڵمانی ڕاستەقینەن!

---

[1] الأسراء . {81}

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ}[1]واتە:ئەی خەڵکینە، بەڕاستی ئێوە ئامۆژگارییەکی گەورە و گرنگتان لە لایەن پەروەردگارتانەوە بۆ هاتووە کە قورئانە شیفا و چارەسەریشە بۆ نەخۆشی دڵ و دەروونەکان و ڕێنیشاندەرو ڕەحمەتیشە بۆ ئیمانداران. دەبێت ئینسانەکان ئەوە بزانن کە ئەم قورئانە ئەمانەتە، خوای گەورە ئەمانەتێکی زۆر گەورەو قورسی داوە بە مرۆڤەکان، کە هیچ شتێك ئەو ئەمانەتەی لەئەستۆ نەگرت جگە لەئینسانەکان.**{إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا}**[2] واتە: بێگومان ئێمە سپاردەمان نیشانی ئاسمانەکان و زەوی و چیاکان دا بەڵام هیچیان ڕازی نەبوون کە هەڵیگرن و ترسان لەو ئەمانەتە کەچی ئادەمی ئەو سپاردەی هەڵگرت بەڕاستی مرۆڤەکان زۆر ستەمکارو نەزانن. بەهۆی قورسی و گەورەی ئەمقورئانە پیرۆزە گەرهاتباو ئەو ئەمانەتە بۆسەر چیاکان هاتبایە خوارەوە ئەوا پارچە پارچە ئەبوون لەترسی خوای پەروەردگارو گەورەیی ئەم قورئانە!

{لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ}[3]واتە: ئەگەر ئەم قورئانەمان دابەزاندایە سەر کەژو کێوێك، دەتبینی ملکەچ دەبوو، وردو و خاش دەبوو، شەق و پەق دەبوو، لە

---

[1]يونس . {57}
[2]الأحزاب . {72}
[3]الحشر . {11}

ترسی فەرمانی خوا، لە هەیبەتی گەورەیی و دەسەڵاتی خوا.بەداخەوە بۆمرۆڤەکان کەئەم قورئانە پیرۆزەیان لەبیرکردووە کاری پێ ناکەن. لەدادگاکاندا تۆزی لەسەر نیشتووە تەنها بۆسویندخواردن بەکاری دێنن و حوکمی پێ ناکەن! بەڵکو کار بەیاسای دەسکردی هەواو هەوسی کوفر ئەکەن .ئەی موسڵمان بیربکەوەهەموویاسایەکی دەسکردی مرۆڤ مان تاقیکردەوەبابۆیەك جاریش یاسای قورئان تاقیبکەینەوە ئەوجابۆمان دەردەکەوێت کامەیان خوشبەختیمان پێدەبەخشیت بەلام ولامەکەئاشکراو ڕوونە بۆنمونە: ئایا لەمانگی رەمەزانی پیرۆزنابینن چ ئارامی وخوشی وبرایەتیەك بەرپادەبێت خوئەوەجێبەجێ کردنی یەك ئایەتی حوکمی قورئانە، باشەئەگەرقورئان هەرخۆی حاکم ودادوەربێت دەبێت چ ژیانێك لەبونەوەر بگوزەرێت!لە کاتێکدا خوای پەروەردگاریش ئەمری پێکردووین لەهەر کێشەو گرفتێکدا بگەڕێنیەوە بۆ قورئان و سوننەت **{ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ }**[1]واتە: خۆ ئەگەر لە شتێکدا بوو بەکێشەتان دەربارەی حوکمی خوایی، ئەوە ئەو کێشەیە بگێڕنەوە بۆ لای خواو پێغەمبەرەکەی (ﷺ) (کە قورئان و سوننەت دەگەیەنێت) . بۆئەوە ئەمرمان پێکراوە کاربە قورئان بکەین تاوەکو گومڕانەبین ، چونکە ئەم قورئانە ڕۆشنکەرەوەی ڕێگای ڕاستەقینەیە. لەم رۆژگارەی غوربەتداموسڵمانەکان قورئانیان لەیاد

---

[1] النساء . {59}

کـــــردووەبەڵام نـــــاتوانن شــــتێکی دنیـــــای لەبیــــر بکـــەن بۆساتێکیش،قورئانەکانیان لەژێر تەلەفزیۆنەکانیان داناوە لەکاتێکدا گـەورەترین کتێبـی سـەر ڕووی زەوییـە! یـان بـەدیواری ماڵـەکانیان هەلواســـیوە بـــۆ پیـــرۆزی بەڵام ئامـــادەنین بۆســـاتێکی کـــەمیش بیخوێننـەوە! گـەر بـەو جـۆرە کەسانە بڵێی بـۆ قورئـان نـاخوێنی ئـەوا گاڵتـەت پێ دەکـەن و گوێ نـادەن بـەو قسـەیە بەڕاسـتی ئـەم جـۆرە کەسـانە خەسـارەت مەنـدی دوا ڕۆژن.**{الَّـذِينَ آَتَيْنَـاهُمُ الْكِتَـابَ يَتْلُونَـهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ}**[1] واتە: دەسـتەیەک لەوانەی کە کتێبمـان پێ بەخشـیون قورئـان بەچـاکی و بەوردی دەوری دەکەنەوە، ئەوانە باوەڕیـان پێـی هەیەو بـاوەڕی پـێ دەهێـنن، بەڵام ئەوەی بـڕوای پێی نەبێـت، ئـا ئەو جـۆرە کەسـانە لە خەســـارەتمەندو زەرەرمەنـــدەکانن. لــەڕۆژی دوایـــدا هـــەمووومان بەرپرسـیارین لـەو ئەمانەتـەی خـوا پێـی دابـووین لەکاتێکـدا لـەدنیا فەرامۆشـمان کردبـوو. پێغەمبـەری خـوا (ﷺ)سـکاڵامان لێ دەکات لای خـوای گـەورە لەڕۆژی دوایی لەسـەر ئـەم قـورئانە!**{وَقَـالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَـوْمِي اتَّخَـذُوا هَـذَا الْقُـرْآَنَ مَهْجُـورًا}**[2]واتـە: پـەروەردگارا بەڕاسـتی قەومەکـەم وازیـان لـەم قورئانـە هێنـاوە و پشـت گوێیـان خسـتووە و گرینگی پێ نـادەن. بـەڵێ لـەڕۆژی دوایـی هـەمووومان لێپرسـینەوەمان

---

[1] البقرة . {111}
[2] الفرقان . {30}

لەگـەڵ دەكرێـت لەسـەرئەوەی قورئـان غـەریب بـوو لەنێوامانـداهیچ گرنگیمان پێ نەئەدا، نەماندەخوێندەوە كارمان پێ نەئەكرد، گوێمان بەرامبــەری كــەڕ كردبــوو دڵــەكانمان قوفڵــدرابوو لەڕاســتی ئــەم قـورئانە!{أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا}[1]واتە: ئایا ئەوەبۆچی ئەوانــەوردبینی لەقورئانــدا ناكــەن و گــوێی بــۆ نــاگرن؟! یــان ئەوەیــە دڵەكان لەئاستی ڕاستیدا قفڵ دراون؟!ئەی ئەو كەسانەی ماوەیەكە پشـتان لـەقورئان كـردووە وازتـان لێ هێنـاوە بەسـە بگەڕێنـەوە بۆسـەر قورئان دڵەكانتان ئاوبدەن بەو قورئانە چونكە ماوەیەكە وشك بووە بەهۆی لـەبیركردن وگوێ پێ نـەدان! بەڵێ هەرئەو قورئانەیە لـە ڕۆژی دوایـی شـەفاعەت بـۆ خاوەنەكـەی ئـەكات كـە لـەدنیای كاتێ دەوری كردۆتــەوە وازی لــێ نــەهێناوە تــاكو كــۆچی كــرد لــەدنیا بۆشــوێن و مــەنزڵگای دووا رۆژ!هــەروەك پێغەمبــەری نــازدار(ﷺ)دەفــەرمووێ: {اقْـرَءُوا الْقُـرْآنَ فَإِنَّـهُ يَـأْتِي يَـوْمَ الْقِيَامَـةِ شَـفِيعًا لأَصْحَابِهِ}[2]واتە: قـورئـان بخـوێنن چـونكە لەڕۆژی دوایـی دا تكاكـارە بـۆ خاوەنەكـانی. ئـەی بـرا وخوشـكانی بـەڕێزم گـەر دەتـەوێ لـەم ڕۆژگـارەی پـڕ لەفیتنـە ژیـانێكی خۆشـت هـەبێ، گـەر دەتـەوێ گومڕا نـەبی، توشی فیتنـە نـەبی، ئـەوا دەسـت بەم قورئانـەوە بگـرە، بۆیـە پێغەمبـەری خـوا (ﷺ)ئاگادارمـان دەكاتەوە دەفەرمووێت:

---

[1] محدمـ . {24}

[2] {متفق علیه}

{ تَرَكْتُ فِيكُمْ شَيْئَيْنِ لَنْ تَضِلُّوابَعْدَهُمَا: كِتَابَاللَّهِ وَسُنَّتِي }[1] واتە: دوو شتم لە ناوتانـدا بەجێ هێشـتووە ئەگەر دەسـتی پێـوە بگـرن گـومڕا نـابن: قورئانەکەی خوای گەورەو سوننەتەکانی من. بەڵێ ئەم قورئانە ڕێگا ڕۆشنکەرەوەی مرۆڤەکانە لەدنیا، لە گومڕایی و نەزانی بۆ هێدایەت و خۆشـــبەختی بۆئـــەوەی لەقیامـــەت بەباشـــترین شـــێوە پاداشـــت وەربگرنـەوە. **{إِنَّ هَـذَا الْقُـرْآَنَ يَهْـدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْـوَمُ وَيُبَشِّـرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّـذِينَ يَعْمَلُونَالصَّـالِحَاتِ أَنَّ لَهُـمْ أَجْـرًا كَبِيـرًا}**[2].واتـە: بەڕاسـتی ئـەم قورئانـە هیدایەت بەخشە بۆ چاکترین ڕێگەو ڕێبازو بەرنامە، مژدەش دەدات بـەو ئیماندارانـەی کـە کاروکردەوە چاکـەکان دەکـەن کـە بێگومـان پاداشـتی زۆرو بـێ سـنوور چاوەڕێیانـە. ئەمرمـان پـێ کـراوە لەلایەن خـوای تعـالی بەدوای ئـەم قورئانـە بکەویـن **{ وَاتَّبِعُـوا أَحْسَـنَ مَـا أُنـزِلَ إِلَـيْكُم مِّـن رَّبِّكُـم}**[3]واتە: شـوێن چـاکترین شـتێ بـکەون کە نێردراوەتە خوارەوە بۆتان لە پەروەردگارتانەوە کە قورئانە . خوای گەورە بۆئەوە ئەمرمـان پـێ دەکات بەدوای بکەویـن چـونکە ڕێنیشـاندەرە لـەگومڕای بۆخۆشـبەختی و هیدایـەت**{ هُـدًى لِّلْمُتَّقِـينَ}**[4]واتە: ڕێنیشـاندەری بـۆ ئەوکەسانەی لەخوا ترسن . گەر پشتمان لێ کرد و بەگوێ ی فەرمانی خوامان نەکرد ئەوە پەشیمانی دادمان نادات لەقیامەت

---

[1]{متفق عليه}
[2]الأسراء. {9}
[3]الزمر . {55}
[4]ا...رة . {2}

چونکە خوا فەرمانی کرد کەوازلە قورئان نەیێنن پێش ئەوەی گومرا ببـین ، پـێ راگەیانـدین کەبەدوای بکەویـن . دواتـر نەوەک کەسـی گوناهبارلەقیـامەت بلێـت ئەی خـوایە بۆپێـت نەوتم بەدوای قورئـان بـکەون ، هـەروەك خـوای پـەروەردگار لەسـەر زمـانی ئـەم جۆرەکەسـانە دەفەرمووێت:{ أَن تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَا عَلَىٰ مَا فَرَّطتُ فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِن كُنـتُ لَمِـنَ السَّـاخِرِينَ}[1]واتە. نەوەکـو یەکێـک بڵێـت: ئـاخ و داخ و پەشیمانی بۆ ئەو هەموو لادان و نادروستیانەی کە کردم، لە فەرمان و بەرنامەی خوادا، بێگومان لەو کەسانەش بووم کە گاڵتەیان بەدین و بەرنـامەی خـوا دەکـرد . بۆیـە ئـەی بەنـدەکانی خـوا لـەئێسـتاوە تـا دواساتی تەمەن بڕیار بدە بۆ خۆت وازلەهاوڕێی دنیایی بێنە کەهیچ سوودی نیە بۆت. قورئان بکە بەهاوڕێت کەچاکترین پشت و پەناتە هەم لەدنیا و پاشان قیامەت. گەر دەتەوێ بەشادی و کامەرانی بژی لەهەردوو دنیا ڕوو لەقورئان بکە.

ئەی برا وخوشکانی بەڕێزم گەر دەتەوێ لەم ڕۆژگارەی پڕ لەفیتنە ژیانێکی خۆشت هەبێ گەر دەتەوێ گومڕا نەبی، توشی فیتنە نەبی ئەوا دەست بەم قورئانەوە بگرە

[1] الزمر . {56}

ڕاستگۆیی

یەكێك لە سیفات و ئاكارە جوانەكانی ئیسلام بریتییە لە ڕاستگۆی ، كە مرۆڤ لە كۆمەڵگا بەچاوی ڕێزو خۆشەویستی سەیری ئەكەن گەر هاتوو ڕاستگۆ بوو . بۆیە خوای گەورە ڕوو لە ئیمانداران دەكات و ئاماژە بۆ ئەو ڕەوشتە بەرزە دەكات كە لە خۆیان بێننە دیٰ و ببن بەیەكێك لە كۆمەلەو دەستەی ڕاستگۆكان. **{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ}**[1]واتە: ئەی ئەوانەی ئیمان و باوەڕتان هێناوە لەخوا بترسن و پارێزكار بن، هەوڵ بدەن هەمیشە لەگەڵ ڕاستگۆیان و ڕاستاندا بن . هەموو كات دەبێ موسڵمان هەست بەچاودێری خوای پەروەدگار بكات كەبزانێت ئاگادارە بەنهێنی ئاشكراو پەنهانی دڵ و گوفتار. **{وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ}**[2]واتە: بەڕاستی خوا دەزانێت بەوەی كە چی لە دڵ و دەروونتاندایە . بەڵێ گەر موسلمان هەستی بەترسی خوای گەورە كرد گەر بەڕاستگۆی نەبێت قسە ناكات ، ئەمەش نیشانەی موسڵمانی ڕاستگۆ و شوێنكەوتەی پێغەمبەری نازدارە(ﷺ) .نەكە بۆ مەسلەحەتی دنیایی لە مەدریس و نێو خەڵكی بەبێ گوێدانەئەوەی كەقسەكانی ڕاستن یا نە خۆی دێنێتە

---

[1]التوبة . {119}
[2]البقرة . {235}

پێش تـا بڵـێن قسـە زانـە یـا خـۆی بـاش دەكات لەبـەر چاوی خـەڵك ، بۆیە خوای پایە بەرز ئامۆژگاریمان دەكات كەقسەی چاك و بەسوود بكـەین **{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا}**[1]واتـە : ئەی ئەوكەسانەی باوەڕتان هێناوە لە خوا بترسن و پارێزكاربن، هەمیشە قسـە و گوفتـاری بـەجێ و بەسـوود بكـەن. بۆیـە گـەر هـاتوو كەسـێك بـەدرۆزن بناسـرێت لـە كۆمـەڵگا زۆر سـوك و بێڕێـز ئـەبێـت خـەڵكی هەموو خۆیان دەپارێزن لێی بەڵام بەپێچەوانە گەر هاتوو ڕاستگۆ بوو خـەڵكی هـەموو خۆشـیاندەوێت ، بۆیـە ئـەی بەنـدەكانی خـوا باهـەموو كـات هەوڵبـدەین ڕاسـتگۆبین لەگـەڵ خـوا پاشـان لەگـەڵ خـەڵكی . باڕاسـتگۆیی بكـەین بـە ئامـانج لـە ژیانمـان لەگـەڵ دەورووبـەرمان لەگەڵ دایك و باوكمان ، دراوسێمان ،هاوڕێكانمان،لەگەڵ كۆمەڵگا یـان لەگـەڵ ئیسـلامەكەمان نـەك بـۆ مەبەسـتی دنیـایی و ڕازیكردنـی عەلمانیەكان ئیسلام بەدڵی وان بگەیینن بەخەڵكی لەكاتێكدا دەزانین هەڵەیە و ناراستە بەڵام لەترسی گرتن و بڕینی موچە حەق و ڕاستی بشارینەوە .

---

[1] الأحزاب . {70}

{وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ}[1] واتـە:نەكـەن ڕاستی و بەتاڵ، حەق و ناحەق بەیەكەوە بئاڵێنن و حەق مەشارنەوە، درۆ دامەپۆشـن بەڕاست لەكاتێكدا خۆشتان حـەق و ڕاسـتی دەزانـن كامەیـە. بۆیـە خـۆش بـەختی بۆئەوانـەی تـەنازول ناكـەن لـە حـەق و ڕاستی لەهەر شوێنك بوو ڕاستی و حەق ڕوون دەكاتەوە بەڕاستی ئەم موسڵمانانە سـەر كەوتوون .**{وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۙ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ}**[2] واتـە: ئـەو كەسـەش ڕاسـتی و حـەقیقتی هێنـاوەو باوەڕیشـی پێیـەتی، تـەنها ئـا ئـەوان خوانـاس و دینـدارن . خـوای پـەروەردگار ئـەو كەسانەی خۆشدەوێ كە ڕاستگۆن لە ووتەو كردار ، پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەفـــەرموێت: **{أَحَــبُّ الْحَــدِيثِ إِلَــيَّ اللهِ أَصْــدَقُهُ}**[3] واتـــە: خۆشەویسـترین قسـەو گوفتـار لای خـوا ڕاسـتگۆترینیانە . بـەڵێ براوخوشـكانی بـەڕێز سـیفات و ئاكـاری ڕاسـتگۆیی موسـڵمان بـەرەو بەهەشـت دەبـات . پێغەمبـەری ئـازیز (ﷺ) دەفـەرموێت : **{إِنَّ الصِّدقَ يَهْدِي إِلَى البِرِّ، وإِنَّ البِرَ يَهدِي إِلَى الجَنَّةِ}**[4] واتـە: بەڕاسـتی راسـتگۆیی ڕێنمونیت دەكات بۆ چاكە، وە چاكەش ڕێنمونیت دەكات بۆبەهەشت

---

[1] البقرة . {42}
[2] الزمر . {33}
[3] {رواه البخاری}
[4] {متفق علیه}

بۆیە با هەوڵبدەین هەمیشە ڕاستگۆبین لە ژیان تا لەقیامەت سەرکەوتن بەدەست بێنین بەهۆی ڕاستگۆیمانەوە . {**قَالَ اللَّهُ هَٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ ۚ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ**}[1]واتە:(ئینجا) خوای گەورە فەرمووی: ئەمە ئەو ڕۆژەیە کە ڕاستگۆیان ڕاستگۆییەکەیان سوودیان پێدەگەیەنێت، باخەکانی بەهەشت بۆیان ئامادەیە کە چەندەها ڕووبار بەژێر درەختەکانیدا دەڕوات و بۆ هەمیشەو هەتاهەتایی لەو بەهەشتەدا دەمێننەوە و خوای پەروەردگاریش لێیان ڕازی بووە و ئەوانیش لە خوا ڕازی بوون، ئەوەیە سەرفرازیی گەورە و بێ سنوور. کەوایەبا هەردەم ڕاستگۆبین تا ئەو پاداشتە گەورەیە لەدەست نەدەین بەهۆی خۆشی وڕابوادنی کەمی ژیانی ئەم دنیا کاتییە.

با ڕاستگۆیی بکەین
بە ئامانج لە ژیانمان

[1] المائدة . {119}

باوەشكردن بە دنیاو پشتكردن لەقیامەت

سـەیرەلەمرۆژگارە كەواموسـڵمانان كاروكردەوەیـان تـەنها بـۆ دنیایـە . خواپەرستن یان نوێژ و ڕۆژو و هەمووشتێك بۆ ئەوەدەكەن تاكوبڵێن بەڕاسـتی خواپەرسـتێكی چاكـە. وانابێـت بـرا و خوشـكانی موسـڵمان بابچینەخزمـەت قوڕئـانی پیرۆز،خـوای گەورەدەفـەرمووێت:**{قُـلْ إِنَّ صَـلَاتِي وَنُسُـكِي وَمَحْيَـايَ وَمَمَـاتِي لِلَّـهِ رَبِّ الْعَـالَمِينَ}**[1] واتـە: ئـەی پێغەمبـەر(ﷺ) بڵێ بێگومـان نـوێژو بەندایـەتی وژیـان و مـردنم تـەنها بۆخـوای پـەروەردگاری هەمووجیهانیانـە. بەڵـێ : دەبێـت هەمووكاروكردەوەیەكت بۆخوای پەروەردگار بێت گەر بۆ خوانەبێت ئەوافاشـلە وە قبوڵنیەلـە لای خـوا !! خوایگەورەدەفـەرمووێت: **{وَمَـا خَلَقْـتُ الْجِـنَّ وَالْإِنْـسَ إِلَّا لِيَعْبُـدُونِ}**[2]واتـە:ئێمـە مـرۆڤ وجنـەكان مـان دروستكردووە تەنها بۆئەوەی من بپەرستن. مەبەست لەپەرستن واتە جێبەجێكردنی فەرمانەكانی لەقوڕئان و فەرموودەكانی پێغەمبەر(ﷺ). بۆیـە دەبێـت ژیـان ومردنمـان بۆخزمـەتی دینی ئیسـلام بێـت بـۆ ڕەزامەنـدی خـوا. بـە داخـەوە بـۆ هەنـدێك مرۆڤی ئـەم ڕۆژگارە كـەوا بەس بەدوای دنیاكەوتوون ئاگایان لەئیسلامەتی نەماوە ئاواتەكانیان

---

[1] الأنعام . {262}
[2] الذاريات . {56}

لـەژیانی کـورتی دنیـا بـەس ژنـی جوانـە یـان بیکـەن بـەدوو یـان زیـاتروخواردنی خۆشـیان هـەبێت یـان سـەیارەی مۆدیـل بـەرز ...هتـد. ئیسـلامەتی لای ئەمانـە تـەنها ژن وخـواردنی خـۆش وڕابواردنـە! پێغەمبـەری نـازدار(ﷺ) باسـی ئـەو هۆکارەی کـردووە کەدەبێتـە هـۆی دوورخستنەوە لەدین کەڕووکردنە لەخۆشییەکانی دنیا {إِنَّ مِمَّاأَخَافُ عَلَـيْكُمْ مـن بَعْـدِي مَـايُفْتَحُ عَلَـيْكُمْ مِـنْ زَهْـرَةِ الـدُّنْيَا وَزِينَتِهَـا }[1]واتـە: پێغەمبـەری خـوا (ﷺ)فەرمویـەتی: ئـەوەی لـەدوای خـۆم دەترسـم توشـتان بێـت ببێتەمایـەی دورخسـتنەوەتان لەدینەکـەتان خۆشـی وڕازاوەیـی ئـەم دنیایەیەکەزۆرکورتەوبـەخێرایي شـدەبڕێتەوە. بۆیـەبێ ئاگان کەوارۆژێکدێت مردن بەرەودنیای ئەبەدیاندەبات. ئەمانەئەزانن کەوارۆژێکدێت ئەمرن بەڵام ئەمجۆرەکەسانە غەرقی هەواو ئارەزووی دنیابوونـە بۆیـە وایـان لێهـاتووە کـە ڕۆژی دواییـان بیرچۆتـەوە. بۆیـە تـا کـو مـردن یەخەینـەگرتووین بـرای موسـڵمان خوشـکی سـەنگینم بیربکـەوە بـەو کەسـانە هەڵمـەخەڵەتێ کـەوا بۆدنیـایی کـاتی ئـەژین وازیان لە دنیایەکەی تر هێناوە کە بەنرخترە!

[1]{متفق علیه}

{وَمَا هَـذِهِ الْحَيَـاةُ الـدُّنْيَا إِلَّا لَهْـوٌ وَلَعِـبٌ وَإِنَّ الـدَّارَ الْآَخِـرَةَ لَهِيَ الْحَيَـوَانُ لَـوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ}[1]واتە: ئەم ژیانەی دنیا تەنها رابواردنێكی بێ هودە و یاری منداڵانە، وەهەرچی ژیانی ڕاستەقینە یە هەمیشە ییە ژیانی ئاخیرەتە ئەگـەر بـزانن! بۆیـە وا مەكـەن ئـاخیرەت لـە دەسـت بـدەین هـەردەم بیرت بالای مردن بێت،چونكەمردن بەسەبۆئامۆژگاری! لەم ڕۆژگارەی غـەریبیەدا زۆر بـەی موسـڵمانان بـەرەو لـە نـاوچوون ئـەچن بـەهۆی ئالودە بوون بە خۆشی دنیاو هەواو ئارەزوو خواپەنامان بدات. ئەی برایـان وخوشـكانم بـا تۆزێـك بەئاگابێینـەوە بۆئـەوەی لـە كەسـانێك نەبین تەنها هی دنیایی كاتین،**{يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآَخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ}**[2]واتە: تەنها شارەزای ژیانی دنیان بەڵام بێ ئاگان لە رۆژی دوایـی. باتوێشـوو بۆقیامـەت بـەڕێ بكـەین تـاكو بەهەشـت بەدەسـتبێنین. بەڵام لەم ڕۆژگـارە خۆشـیەكانی دنیـا وای كـردووە كە موسڵمان هەموو كارێكی تەنها بۆ دنیا بێ هەروا گومان دەبەن ژیان بەسەر بردن لە دنیا بۆ یەكجارییە بۆیە بەس بۆ ڕابواردن و پشتكردن لە بەرنامەكەی خوا دەژین

1 العنكبوت . {64}
2 الروم . {7}

{أَفَحَسِـبْتُمْ أَنَّمَـا خَلَقْنَـاكُمْ عَبَثًـا وَأَنَّكُـمْ إِلَيْنَـا لَا تُرْجَعُـونَ}[1] واته: ئایـا گومانتـان وادەبـرد كه به ڕاسـتی ئـێمه ئێوەمـان به بـێ مەبەسـت دروسـت كـردووەو ئێـوه بـۆ لای ئـێمه ناهێنرێنەوه؟!جا ئەوەی گـرنگه لەم ژیـانه كـۆكردنەوەی تێشـووه بـۆ دنیـای ئەبەدی كه قیـامەته . تـۆ ڕێبـواری دەتەوێ بـڕۆی بۆشـارێكی دوور گەرهـاتوو شـتی پێویسـتت لەگەڵ خۆت نەبرد بۆ ئەم سەفەره وەك: ئاو خواردن ..هتد بێگومان لەڕێگـادا نەجـاحەت نایەنیـت بەهـۆی دووری ڕێگـاكه و برسـیەتی و تێنوییەتی ، توشی ناخۆشی و نارحەتی و ماندوو بون و تیاچوون ئەچی ، جـابرا و خوشـكانی بەڕێـزم تـۆش له دنیـا هەر وەك ئەم ڕێبـوارەی كەسەفەرێكیت له پێشـه دەبێ بێگومان كۆچی بۆبكەی كه قیـامەتی نەبــڕاوەیه . باشــترین خــۆراك و خــواردنەوه بــۆئەم ســەفەره كــۆكردنەوەی تێشــووه كه بــریتیه له خواترســـان و چــاكەكردن . **{وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ}**[2] واته: بەردەوام هەوڵ بــدەن كه زەخیـرەو توێشــوو هەڵبگــرن بێگومــان چــاكترین زەخیرەش تەقواو پارێزكاریه، بەردەوامیش له من بترسن ئەی خاوەن بیـرو هۆشــەكان .كـەس قــەدری دنیــا نازانێـت جگــه كەســانێكی

---

[1] المؤمنون . {115}
[2] البقرة .{197}

لەخواترس چونکە باش لەدنیا گەیشتوە ، پاشان مامە حاجی یەکی پیر کە سەرو ڕیشی سپی بوە ! کە کاتی خۆی گەنجی مەیدان بوو لە جـوانی ناوبانـگ دەولەمەنـدی مـاڵ و منـدال لـەهیچی کـەم نـەبوو ، بەڵام دنیا ڕۆژبەڕۆژ ڕۆژگاری بەجێدەهیشـت بەڵام مامە حاجی بێئاگا بـوو ، هـەر بەخۆشی و جـوانی و ناوبـانگی نازو فیزی دەکرد وازی هێنـا بــوو لــە فەرمانــەکانی خــوای گــەورە نــوێژ،ڕۆژوو ..هتــد جاتــاوەکو گەیشـتە ئـەم ڕۆژگارەی پیری و پەکەوتەی . بۆیە هەرکەس ویستی بە نمونـە خۆشـییەکانی دنیـایی بـۆڕوون بێتـەوە بابچێتـە لای ئـەم مامـە حاجیـە کـەمێ باسـی حـالی خـۆی بۆبکـات کەچـەن خۆشـی دیـوە لـەوەڵامی مامـە حـاجی بـۆت ، کوڕی خـۆم : مـن وا ئێسـتا تەمـەنم بـۆ هەشتاکان دەڕوات بەڵام ئەو تەمەنەی بەڕێمکرد لەخۆشی و ڕابواردن هـیچ نـەبوو کەهەسـتی پێبکـەی سـاتێکی کـەم نـەبێ ئـەویش هـەموو ڕۆیشـت ! ئێستاش واتێدام ناوەستێ دەڕوات بۆیە ئەی کوری شـرینم وریابە ژیانی دنیا هەلت نەخەلەتێنت.ئەی کورە ژیرەکەم بزانە ئەوەی لای خـوای گەوەرەیە باشـترو نەبڕاوەتـرە لەم ژیـانەی دنیـا ، ئەوەی دێتە دەستت لە ماڵ ، پارە ، سـەروەت ، ژن ، ناوبانگ ، دەسـەڵات و سوڵتە، جوانی ..هتد هەمووی دەڕوات .

{فَمَا أُوتِيتُم مِّن شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا}[1] واتە: ئینجا هەر شتێك بە ئێوە بەخشراوە، لەزەت و بەهرەی ژیانی ئەم دنیایەو، زۆر بەزوویی ئەڕوات و نـامێنێتەوە ، بەڵـێ ئەی کوڕەنـازادارەکەم ئاگـاداربە ئەوتەمەنە ناسکەت لەژیانی دنیا تەنها بۆ ڕەزامەندی خوا سەرفی بکە دڵنیابە خوای پەروەردگار باشترین شوێە پاداشتت دەداتەوە ، **{وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ}**[2] واتە:ئەو پاداشت و بەخششەش لای خـوایە بـۆ ئەوانەی باوەڕیـان هێنـاوە، وە بە پەروەردگاریان پشت ئەستوورن ، باشتروو پایەدارترە. بەڵێ ئەی براو خوشکانی بەڕێزم باش بزانن ئەم ژیانەی دنیا لەچاو قیامەت هیچ نیە هەربۆیە ئەوکەسانەی پشتیان لەبەرنامەی خوا کردبوو ، غەرقی و هەواو هەوسیان ببون هەموو ئامانجیان ژیانی دنیا بوو ، لەقیامەت سوێند دەخۆن کەلەدنیا هیچ نەژیاون تەنها چەن ساتێکی کەم نەبێ. **(وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَٰلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ)**[3] واتە : ئەو ڕۆژەی کە قیامەت بەرپا دەبێت تاوانباران سوێند دەخۆن کە: بەدەرلەساتێك نەماونەتەوە لە دنیادا هەر ئاواش بوو لەدنیادا لا دەدران لە هەق، بۆ ناهەق و باتڵ. بەلێ لەژیان بوون

[1] الشوری . {36}
[2] الشوری . {36}
[3] الروم . {55}

ڕێگای خـوای گەورەیـان وونكردبـو بەهـۆی خۆشویسـتنی ژیـانی دنیـاو غافل بوون پێوە. مرۆڤ زۆر سەیرە هەموو هەوڵێكی تەنها بۆ ژیانی دنیایە ، چونكە دنیا لەبەر دەستیەتی ژن ، سەیارە ، پارە ،خواردنی خۆش ..هتد لەهیچی كەم نیە . بۆیە هاتنی قیامەت بەدوور دەزانێت كارو كردەوەی بۆ كۆناكاتەوە بەهـۆی ڕابـواردن و خۆشـییەكان .**{إِنَّهُمْ يَرَوْنَـهُ بَعِيـدًا}**[1]واتە:بەڕاسـتی ئەوانە قیـامەت بەدوور دەبیـنن بەدووری دەزانن. بەڵێ بەدووری دەزانێت دەڵێت بابۆخۆمان جارێك ڕابـوێرین خۆدنیا خراپ نابێت تازە گەنجین ، كەچی لەڕاستیدا هاتنی قیامەت زۆرنزیكە .**{وَنَرَاهُ قَرِيبًا }**[2] واتە:ئێمەش، زۆر بەنزیكی دەزانین (چونكە خوا خۆی بەدیهێنەری كاتە). بەلام موسڵمانی ڕاستگۆ و شوێنكەوتەی پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەزانن ڕۆژێك دێت دەگەڕێنەوە بارەگای خوا بۆ لێ پرسینەوە لەو كارو كـردەوەی كە كردوویـانە. **{فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ}**[3]واتە: سوێند بەپەروەردگـارت ئەی موحەممەدا! (ﷺ) لەهەمووان دەپرسین. بەڵێ بۆیە خەمی دنیای نەبوو وەك ئەمانەی تر كە قیامەتیـان بەدوور دەزانـی، دەیزانـی پرسـیار لەهەمـوو ئەو كاركردەوەی دەكرێ لەڕۆژی لەدایك بوونی تا دواساتی تەمەنی.

---

[1]المعارج . {6}
[2]المعارج . {7}
[3]الحجرات . {92}

{عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُـونَ}[1]واتە:لەو کاروکردەوەیە دەیانکرد. کەوایـە بـا لـەو ساتەوە بڕیاربدەین بادلەکانمان خاوێن بکەینەوە لە ژەنگی تاوان کەبۆتە هۆی توڕەبوونی خوا لێمان .ئەوجا ئەی بەندەکانی خوا بالەئێستاوە مەردی خوابین ئەوتەمەنەی بەڕێمان کردوە کە لەبێ فەرمانی خوا بەسەر مان بردووە با لەئێستاوە کە چەن سالێک تەمەن مان ماوە تامەرگ نەبۆتە میوان قەرەبووی بکەینەوە بەخوا پەرستی چونکە ژیان بەسەربردن یەکجارە جارێکی تر ناتوانی بگەڕێیەوە بۆ دونیا بۆیەئەم جارەش بکەین بە قوربانی رێگای خوا ، بۆخوا ژیان بکەینە ئامانج تا خوای پەروەردگار پێمان ببەخشێ خەلاتە نەبڕاوەکەی کەبەهەشتە.

---

[1] الحجرات . {93}

چاكەكردن لەگەڵ دایك و باوك

دەبێ منداڵیش ئەوە بزانێ كە چاكەكردن لەگەڵ دایك و باوك باشترین كردەوەیە ناتوانن چاكەیان بدەنەوە بەتایبەت دایك كەڕەنج و ماندووبوونێكی زۆری كێشاوە تا گەورەی كردووی، هەر لەناو سكیەوە تاكوو بووی و گەورەی كردووی بەخەم و خەفەتێكی زۆرەوە، ئەوجا ئەی منداڵی ژیر لەسەرت پێویستە زۆر لەگەڵیان چاكبی. هەروەك خوای گەورە لەقورئان باسی دەكات لە زۆر شوێندا:{ **وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّاتَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ**}[1] واتە: وە پەروەردگارت بڕیاری داوە كە هیچ شتێ نەپەرستنبێجگەلەئەو، وە لەگەڵ دایك و باوكتان چاكە بكەن. بزانە كە ئەركی دایك وباوك زۆر قورسە بۆیە خوا دەفەرموویت لەدوای پەرستنی من بەتاك و تەنهایی دواتر لەگەڵ دایك وباوك باش بن.بزانە ئەی ئەوانەی دایك و باوكتان هەیە ئەگەر شەو و ڕۆژ نوێژ بكەن بەڵام لەگەڵ دایك وباوك خراپبی، بەتایبەت دایك ئەگەر لێت ڕازی نەبێت ئەوا خواش لێت ڕازی نابێت،ڕازی بوونی دایك وباوك لەگەڵڕازی بوونی خوایە! وعنْ **عبدِ اللَّه بنِ عمرو رَضِي اللَّه عَنهما، عن النبي(ﷺ)قالَ: {رِضا اللَّهِ في رِضَا الوَالِدين، وَسخَطُ اللَّهِ فِي سَخَطِ الْوالِدين}**[2].واتە: لەعبدالله كوڕی ئیمامی عومەرەوە ئەویش لەپێغەمبەرەوە(ﷺ)دەفەرموێت:

---

[1] الأسراء . {23}

[2] {اخرجه ترمذی}

ڕەزامەنـدی خـودا لـەهی دایـك و بـاب دایـە، وە تـووڕەی و ڕقیشی لـە تووڕەیی و ڕقی ئەواندایە. ئەی مندالی ژیر خوا نەکات لەگەڵیان خراپ بی چونکە هەر لەدنیا تیا ئەچی. گەر تۆش منداڵت ببێت ئەوا ئەویش بەهەمان شێوە لەگەڵت خراپ دەبێ. چونکە پێغەمبەری خوا (ﷺ)پێی ڕاگەیانـدووین کـە ئـازاردانی دایـك و بـاوك بـەهیلاك بوونـت دەبـات. هـــــەروەك دەفەرمووێـــــت:**{اجْتَنِبُوا السَّـــبْعَ الْمُوبِقَاتِ... وَعقُـــوق الوالـدَين..}**[1].واتـە: خۆتـان بپـارێزن لـەو حـەوت کـردارەی کـە مـرۆڤ بـە هیلاکـدا دەبـات، کـە یـەکێکیان خراپەکردنـە لەگـەڵ دایـك و بـاوکوە ئـازاردانی دایـك و بـاوك یەکێکـە لەتاوانـە گـەورە کـان. هـەروەك پێغەمبــەری خـــوا (ﷺ)فەرموویـــەتی **{ألا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَـائِرِ؟ قُلْنَـا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: {الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ}**[2]. واتە: ئایا گەورەترین تاوانـەکانتان پـێ ڕابگەیـەنم سـێ جـار وتمـان بەڵـێ ئـەی پێغەمبـەری خـوا(ﷺ)فەرمووی:هاوبـەش دانـان بـۆ خـوا، ڕەنجانـدنی دایـك و بـاوك. بۆیـە دەبێـت خۆمـان بپـارێزین لـەئازاردانی دایـك وبـاوك چونکـە ئازاردانیـان مـرۆڤ بـەهیلاك دەبـات ژیـانێکی تـاڵ دەبێتـە سـەرنجامی هـەر لەدنیاپاشـان لەقیامـەت ڕوو ڕەش ئەبێت، وە لـەکاتی پیربوونیـان پێویستە هەردەم نەرم و نیان بین لـەگەڵیان نابێت قسـەی ناشرینیان پـێ بڵـێن کـە دڵیـان نـاخۆش بێـت و قسـەیەك بکـەین خەفـەتباریان

[1] {متفق علية}
[2] {متفق علية}

بکـەین. هـەروەك خـوای پـەروەردگار دەفـەرموویت: نابێـت پێیـان بڵێن ئۆف نەکو دڵیان لێمان برەنجێ! بەڵکو نەموونیانی بنوێنن بەرامبەریان {فَلَا تَقُلْ لَهُمَـا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَـا وَقُـلْ لَهُمَـا قَـوْلًا كَرِيمًـا}[1].واتـە: هـەر کاتێك یەکێکیان یان هـەردووکیان بە پیری کەوتنە لای تۆ تەنانەت ئۆفیان لـە دەسـت مەکـەو هەرگیزپیایانـدا هەڵمەشـاخێ و هاواریـان بەسـەردا مەکـە، بـەردەوامیش قسـەو گفتوگۆت لـەگەڵیانـدابا چـاك و جـوان و بـەجێ بێـت. دەبێـت لەخزمـەتیان بـین لەهەمووکاتێکدالەوکاتـەی کـە نەخۆشـــئەکەون دەبـــێ بیـــان بـــەین بـــۆ لای دکتـــۆر هەوڵبـــدەین چارەســـەریان بـــۆ بدۆزینـــەوە. یـــان بـــێ جـــل و بـــەرگ بـــوون بۆیـــان تەرخانبکـەین،خواردنیان بۆئامادەبکـەین خزمـەتیان بکـەین تـاکو لـە لامـانن تائـەو کاتـەی ئەگەڕێنـەوە لای خـوای رب العـالمین بەباشـترین شـێوە لـەخزمەتیان بین و خزمـەت بکـرێن. چونکـە ئـەو دایك وباوکـە ماوەیـەکی زۆر خزمـەتیان کـردی لەخۆشـی و ناخۆشـی لەهـەبوونی و نەبوونی، تامردن قـەرزاری ئەوانین، بۆیە پێویستە لەسـەر منداڵی ژیر لەهـەموو کاتێکـدا دووعـای بـەخێریان بۆبکـەین تـاکو خـوا لێیـان خۆشبێت.

---

[1] الأسراء . {23}

{وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّى إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ}[1].واتە: ئێمە فەرمانمان بەئادەمیزاد داوەکە چاکەکارو چاکڕەفتار بێت، لەگەڵ دایک و باوکیدا، دایکی بەئازارەوە هەڵی گرتووەو بەدەم ئێش و ئازارەوەبوویەتی، سک پڕبوون و لەشیر بڕینەوەی سی دانە مانگی خایاندوون. هەتا کاتێک ئینسان دەگاتە حاڵەتی توندوتۆڵی و توانایی و تەمەنی چڵ ساڵی (ئەوسا ئیتر حەق وایە ئەم دووعایە بکاتەیەکێک لەوێردەکانی سەر زاری) بڵێت: پەروەردگار، کۆمەکیم بکەو یارمەتیم بدەتا شوکرانەبژێر و سوپاسگوزاری ئەو نازو نیعمەتانە بم کەبەمن و دایک و باوکمت بەخشیوە، هەروەها یارمەتیم بدەلەو جۆرە کاروکردەوەچاکانەئەنجام بدەم،کەتۆ پێی ڕازیت، داواکاریشم چاکبڕوێنیت لەناو نەوەکانمدا لەبەر قازانجی خۆم چاکەی هەرکەس بەشی دایک و باوکی تیادایە بەڕاستی من گەڕاومەتەوە بۆلای تۆ، تا لەگوناهەکانم خۆش ببێت و من لەموسڵمانانی گوێڕایەڵ و فەرمانبەردارم. بۆیە تاکو لەژیاندان و نەمردوون با لەئێستاوە خۆمانیان بۆئامادە بکەین بۆخزمەتکردنیان تا ببێتە هۆی چوونە بەهەشتمان. هەروەك عبداللە ی کوڕی عومەر ڕەحمەتی خوای

[1] الأحقاف . {15}

لێبیت ئامۆژگاری طیسەلەی كوڕی مەیاسی كرد بەوەی حەزدەكەی لـەئاگری دۆزەخ ڕزگـارت بێـت؟ طیسـەل وتی:بەڵێ، پێـی وت دایـك وباوكـت زینـدوون،وتی: بـەڵێ پێی وت: **{فـوالله لـو النـت لهـا الكـلام، واطعمتهـا الطعام،لتـدخلن الجنـه، ماجتنبـت الكبـائر}**[1].واتـە: سـوێند بـەخوا گـەر بـە زمـانی شـیرین لـە گەڵیـدا بـدوێیت و خـواردنی بـۆ ئامادەبكەیت ئەوا دەچیتە بەهەشتەوە بەمەرجێ خۆت بپارێزیت لە گوناهە گەورەكان. ئەوجا ئەی منداڵی ژیر لەئیستاوە هەڵسوكەوتت بگۆڕە ببە بە منداڵێكی گوێڕایەڵی دایە و بابە تا خوا لێت ڕازی بێت بتاخەتە بەهەشتەوە.

ئەی منداڵی ژیر خوا نەكات لەگەڵیان خراپ بی چونكە هەر لەدنیا تیا ئەچی. گەر تۆش منداڵت ببێت ئەوا ئەویش بەهەمان شێوە لەگەڵت خراپ دەبێ.

---

[1] {رواه البخاری فی الادب المفرد وصحیحه الابانی}

چاو نەپاراستن

یەكێك لەو سەرپێچییانەی كە لەم ڕۆژگارەی ئێستا زۆر بەر بڵاوە لەنێو موسڵمانان بەتایبەتی لەنێوچینی گەنجەكان بریتیە لە(نەزەر) واتە: چاو نەپاراستن بەرامبەر بەنامەحرەمەكان. بەڵێ زۆربەی موسڵمانان چاویان ناپارێزین لەسەیركردنی نامەحرەم . خوای پەروەردگار ئەمربە پێغەمبەر(ﷺ)دەكات كە ڕایبگەیەنێت كەپیاوان چاویان بپارێزن لەسەیركردنی ئافرەتانی نامەحرەم. هەروەك دەفەرمووێت **{قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ}**[1].واتە:ئەی پێغەمبەر(ﷺ)بە پیاوانی ئیماندار بڵێ چاویان بپارێزن لە سەرنجدانی ئافرەتانی نامەحرەم، بەڵێخوای گەورە فەرماندەكات بەپێغەمبەری خوا(ﷺ)كە بەپیاوان ڕابگەیەنێ بە گەنج وپیر چاوەكانیان بپارێزن لەسەیركردنی ئافرەتانی نامەحرەم، چونكە ئەگەر بزانن ئەوە باشترە بۆئێوە **{ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ}**[2].واتە: بێگومان ئەوە پاكتر و چاكترە بۆیان. ئەی برایانی بەرێزم نەكەن لەفەرمانی خوا یاخی ببن بكەونە نێو تاوانەوە، ئەمانە سنوری خوای پەروەردگارن **{تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا}**[3].واتە: ئەمانە سنوورانی خودان و نزیكیان مەكەونەوە، بەڵێ برا ئازیزەكانم وامەزانن خوا ئاگادارنییەكاتێ بێفەرمانی ئەكەی، ئایە بیرت

---

[1] النور . {30}
[2] النور .{30}
[3] البقرة .{177}

نەكردۆتـەوە خـوایەك لەسـەرووی ئاسـمانەكان چـاودێرە بەسـەر دڵ وچاوەكان. {يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ}[1].واتـە: ئـەو خوایـە هەمیشـە چاوە خیانەتكارو ناپاكەكان دەناسێت و دەزانێت چی لە دڵ و دەروون و سـینەكاندا حەشـاردراوە. ئـەوجا وامەزانـە كـە خـوا ئاگادارنییە! بە ڕاستی چاو نەپاراستن لـە سـەیركردنی نامـەحرەم دڵ وێـران ئەكات،هەمیشـە نـەفس ئـەكا بـە دیڵـی دەسـتی شـەیتان بـەئارەزووی خـۆی دڵی كۆنترۆڵی ئـەكات ،وە لەقیامـەتیش ئەوكەسـە سەر شۆرت ئەكات. بۆیە براكەم لەئێستاوە بیربكەوە هۆش و ئەقڵت بەكار بێنە كە نەزەركردن و چاونەپاراستن لە ڕووی نامەحرەم دەبێتە هـۆی ئاشـوبو فیتنـە، بـە هـۆی نـەزەركردن دووبـەرەكی ڕوودەدات. بۆنمونە گەنجێك ڕۆژانە دەچێتە سەر ڕێگای كچانی نامەحرەم ئەم كـوڕە گەنجـە بۆتـە پیشـەی ڕۆژانـەی، كاتێـك دەڕواتـە ماڵـەوە شـەو خـەوی نییـە چونكـە كەوتۆتـە نێـوان گێژاوی فكـرەوە، هەسـت و بیری لای پیشـەی ڕۆژانەیـەتی، فكـری بـۆ كاری خـراپ دەچێ خـوا پـەنامـان بدات، تاوای لێدێ دەڕواتە پیشەی ڕۆژانەی لەكاتێكدا لەسەر ڕێگایە لـەو كاتی شـەیتان دڵەكـەی ئـەم گەنجـەی داگیر كردووە پـڕی كـرووە لەشـەهەوات، كچـە نامەحرەمەكـە بەپێشـیدا دەڕوات ئـەوجا هـەر خوادەزانێـت چی ڕوودەدات! كاتێـك شـەیتان كارەكـەی بـۆ ڕازانـدەوە دواتر تووشی كێشـەی دەكات، كەتووشی كرد ئەوجا پشتی تێ ئەكات

[1] غافر . {19}

ئەڵێـت مـن لـەتۆ بـەریم! {قَـالَ إِنِّـي بَـرِيءٌ مِنْـكَ إِنِّـي أَخَـافُ اللَّـهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ}[1].واتـه: دەڵێ من له تۆ بەریمە واتە دوورم لە تۆ من لە خـوای ئەم بـوونەوەرە دەترسـم. بەڵێ بیربكـەوە بـرا ئازیزەكـەم زۆر جـاری وا هەیە ئەم فیتنەیە پەرە دەسێنێ بۆیەكتر كوشتن! ئەم تاوانە هەمووی لەنـەزەرەوە سـەر هەڵـدەدات. هۆكارێكی تـر پەروەردەنـەكردنی منـداڵ لەلایـەن دایـك و باوكانـەوە سـەر هەڵـدە دات! زۆر پێویسـتە لەسـەر دایكو باوك چاودێری منداڵەكانیان بكەن هەوڵبدەن ترسی خوا لەدڵ و دەرونیـان فـەرهام بێـنن تـاكو زووە چونكـە دواتـر گـەر لەدەسـت دەرچـوون پێیـان ناكرێت كۆنترۆڵی منداڵەكـەیان بكەنـەوە بەئاسـانی ،دوارۆژێكی خراپ دەبێتە سەرنجامیان . بەڕاستی چاونەپاراستن هیچ سـوودی نییـە ئـەی براكـەم دەبیربكـەوە تـۆ كـاتێ نـەزەر ئەكـەی چ بەهایـەكی هەیـە كەسـەیری نامـەحرەم ئەكـەی تـەنها خـۆت زەرەر ئەكەیجگەلەوەیخۆتتووشینەخۆشـیدەروونیئەكەی! تـۆ هـەر سـەیری ئەوكەســە نامەحرەمانــە بكــەهــەمووكات دڵنیابــە بۆتــۆ نــابن! گەرتۆوادەزانیبۆتۆدەبنكـە هـەموو كات بچیـە سـەر ڕێگایـان و چـاوت نــەپارێزی ئــەوە خــەیاڵێكی ئەوە خەیــاڵێكی خــاوە چــونكە هــی تۆدیــاریكراوە لەلایەن خــوای تعــالی لەوانەیە هەر ژن نەهێنـی و بەگەنجی بمری! هەمووشتێ بەویستی خوایە كەس نازانێ بەیانی چی

[1]الحشر . {16}

ڕوودەدات {وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا}[1] واته: هیچ كەس نازانێت سبەی چی بەسەردێت وچی دەستدەكەوێت. گەر بەدوای زەواج و ژن هێنانی برۆ وەك پیاوان لە دەرگای ماڵەوەیان بدە ئەوەی تۆ دەتەوێ ، نەك بیكەی بە پیشەی ڕۆژانە بەردەوام بچیت بۆ سەر ڕێگا و خۆت تووشی تـاوان و بێفـەرمانی خـوای گـەورە بكـەی ،ئـەی ئـەو كەسـەی پیشـەت سـەیركردنی نامـەحرەمـە ببـە بە بەنـدەیەكی بۆخـوا سـولحاو ئەوە ژیـانێكی خۆشــت پـێ دەبەخشـێ خــوای میهرەبــان . بە ڕاسـتی موسـڵمانی ڕاسـتەقینە و لەخـواترس كەسـانێكن كـاتی لەشـوێنێك چەند ئافرەتێكی نامەحرەم بە ڕێگا دەڕۆن یا لە هەركات وساتێک بێ لەوكاتەدا لەدڵەوە بڕیار ئەدات لەگەڵ خـوای پەروەردگار كە چاوی بپـارێزێ و بەسـەر نەفسی خـۆی زاڵبێ و سـەیریان نەكات. بەراسـتی ئەمەیە تەقـواو لە خواترسـانی موسـڵمانی راسـتگۆ و شـوێنكەوتەی پێغەمبەری نـازدار(ﷺ) {أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا}[2] واته: ئا ئەوانـە هـەر خۆیـان ئیمانـدارانی ڕاسـتەقینەن بۆیـە ئەی موسـڵمان بـا ئـێمەش هەوڵبـدەین لەو جۆرەكەسـانەبین كە بۆخـوا ئەژیـن تـا لە قیـامەت سـەركەوتن بەدەسـتبێنن. ئـەوەش بزانـە گـەر لـەدنیا سـنوری خـوای پایەبەرزمان نەبەزاند هەمووشت بەدڵی ئێمە دەبێت .كەوایە ئەی برا بەڕێزەكـەم بـەگوێی هـەواو ئـارەزووت مەكـە تـا شـوێنی یـەكجارەكیت

---

[1] لقامن .{34}
[2] الأنفال .{4}

دۆزەخ نەبێت خوا پەنامان بدات، بەڵکو بەگوێی فەرمانەکانی خوا بکە تا پێت ببەخشێ بەهەشتە بێ کوتایەکەی، چونکە ئەمە باشترینە بۆ تۆگەر بزانیت.

بە ڕاستی چاو نەپاراستن لە سەیرکردنی نامەحرەم دڵ وێران ئەکات،هەمیشە نەفس ئەکا بە دیلی دەستی شەیتان بەئارەزووی خۆی دڵی کۆنترۆلی ئەکات ،وە لەقیامەتیش ئەوکەسە سەر شۆرت ئەکات.

زۆربوونی فیتنە

لەم سەردەمەی ئێستا فیتنە زۆر بووە بەتایبەت لەنێو موسڵمانان کە وای لێکردوون سارد ببنەوە لە دینەکەیان و واز بێنن لە فەرمانەکانی خوا. یەکێك لەو فیتنە ترسناکەی لەم ڕۆژگارەی ئێستا بەر بڵاوە فیتنەی ئافرەتە، خوای گەورە بەهۆی ئافرەتەوە پیاوەکان تاقی دەکاتەوە چونکە ئافرەت سەرنج ڕاکێشەرە وا لەپیاو دەکات بەرەو تاوانی گەورەی ببات. پێغەمبەری خوا(ﷺ)دەفەرمووێ {**المَرأَةُعَورَة**}[1]. واتە: ئافرەت عەورەتە. لێرەدا مەبەستی ئەم فەرموودەیە ئەوەیە کە ئافرەت سەرنج ڕاکێشە بۆ پیاو تەواوی بەدەنی ئافرەت بۆ بەرامبەر سەرنجڕاکێشەرە، بۆیە هۆکارێکە بۆهەڵخەڵتانی شەهەوەتی گەنجەکان. پێغەمبەرینازدار(ﷺ)وریای کردوینەتەوە لە فیتنەی ئافرەت هەروەك پێی ڕاگەیاندوین دەفەرمووێت: {**مَا تركْتُ بعْدِي فِتْنَةً هِيِ أَضَرُّ عَلَى الرِّجالِ منَ النِّسَاءِ** }[2]واتە: هیچ فیتنەیەکەم لەدوای خۆم جێ نەهێشتووە زەرەرمەند لەسەرپیاوان بەقەد ئافرەت بۆیە ئەی خوشکم وامەکە تۆ ئەو فیتنەیە بی کە پیاوان لەخشتە ببەی بەخۆ ڕازاندنەوە ولەبەرکردنی جلی تەسك و تەنك بەسە کەمێك ترسی خوات لەدڵ بێت ئەی خوشکی من! ئەگەر ماوەیەکە جلی شەرعی ناکەیە بەرت لە ئێستاوە بڕیار بدە بۆ دووایانجار جلێك بکەیە بەرت

---

[1] {رواه الترمذی}
[2] {متفق علیة}

خوالێی ڕازی بێت. بەو خوشکانەش ئەڵێن کە واز ناهێنن لەجلی ناشەرعی پێیان ئەڵێن بەسە تاکەی سەرپێچی و بێفەرمانی خوای تاك و تەنها. تاکەی پیاوان لەخشتە ئەبەن؟ تاکەی جلی شەرعی ناکەنە بەرتان؟ تاکەی واز دێنن لەجلی ڕووت و قوت؟ دووبارە بەخوشکان ئەڵێنەوە وەکو موسڵمانێکی خەمخۆر،بەدەنگێکی لەسەرخۆ و بەدڵێکی پڕ کەسەروخەم ئەو خەمەی ئێمە بۆ ئەوان تەنها ئەوەیە قیامەت نەدۆڕێنن بەدنیایەکی کاتی بۆیە بەبن گوێیانەوە ئەڵێم خوشکی من بۆچی خۆت ئەڕازێنییەوە بۆ خەڵکی؟ ئایە چ سوودی هەیە لاشەی خۆت پێشانی گورگە برسییەکان بدەی؟ ئایا دەتەوێ بەڕێزبیت یا جوانتر بیت یا پلەو پایەت بەرز بێتەوە لەنێو خەڵکی کە لاشەت دەرئەخەی؟! نەخێر ئەوە بزانە زۆر بێ ڕێز ئەبیت بگرە سوکیش ئەبی لەبەر چاوی خەڵکەوە. زۆر بەداخەوە بۆ هەندێك لە خوشکان بەخۆیان دەیانەوێت بێ ڕێز بن لەنێو گومەڵگا، دەیانەوێ گەنجەکان تەعلیقیان لێبدەن فشەیان پێ بکرێت، لەخوا بترسە ئەی خوشکی من ڕێزی مرۆڤایەتی خۆت بگرە **{وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ}**[1].واتە: سوێند بەخوا بێگومان ڕێزمان لە نەوەی ئادەم گرت. بەڵام ئێمە بە وویستی خۆمان بێڕێزی بەخۆمان ئەکەین خۆمان بۆ گەنجەکان ئەڕازێنیەوە ،کەچی خوای گەورە هەرلەسەرەتای دورستبوونی مرۆڤەوە ڕێزی لێگرتوون بەسەر دروستکراوەکانی تر.

[1]الأسراء . {70}

{وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا}[1] واتە: بەڕاستی ئێمە ڕێزی زیادەی ئەوانمان داوە بەسەر زۆربەی ئەو بەدیهێنراوانەدا کە دروستمان کردوون (لە هەموو ڕوویەکەوە، تا قەدرو ڕێزی خۆیان بزانن). بەڵام خوشکانمان زۆربەیان لەوە بێ ئاگان هەر بە جوانی خۆیان ئەنازن، قەدرو ڕێزی خۆیان لەبیر کردووە! چاکەو بەخشش و فەزڵی خوای گەورە لەبیر ئەکەن گوێڕایەڵی فەرمانەکانی ناکەن.**{فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ}**[2].واتە: کەچی خێرابووەتە دوژمنێکی ئاشکراو دژایەتیمان دەکات. بۆیە خوشکی من بیر بکەوە بۆچی ئەتەوێ ببی بە ڤایرۆس بەناوگەنجەکان بڵاوببیەوە؟! بۆچی ئەبیتە هۆی کردنەوەی دەرگای خراپە؟! ئەی خوشکە ژیرەکەم گەر تۆ خۆت نەڕازاندەوە نەبووتە هۆی کردنەوەی دەرگای خراپە بۆیان فەرمانی خوای گەورەت جێبەجێکرد ئەوکات کەس بە چاوی خراپ سەیرت ناکات .

پێغەمبەری خودا (ﷺ)فەرموویەتی**{إِنَّ مِنْ النَّاسِ مَفَاتِيحَ لِلْخَيْرِ مَغَالِيقَ لِلشَّرِّ وَإِنَّ مِنْ النَّاسِ مَفَاتِيحَ لِلشَّرِّ مَغَالِيقَ لِلْخَيْرِ فَطُوبَى لِمَنْ جَعَلَ اللَّهُ مَفَاتِيحَ الْخَيْرِ عَلَى يَدَيْهِ وَوَيْلٌ لِمَنْ جَعَلَ اللهُ مَفَاتِيحَ الشَّرِّ عَلَى يَدَيْهِ }**[3].واتە: خەڵکانێ هەن کلیلی کردنەوەی چاکەن و داخستنی خراپەن، وە هەروەها خەڵکانێ هەن کلیلی کردنەوەی خراپەن، وە داخەری کلیلی چاکەن، سەرفرازی بۆ ئەو کەسەی کە خودای گەورە ئەیکاتە

---

[1] الأسراء . {70}
[2] يس . {77}
[3] { .واه ابن ماجة}

هۆكاری كلیلی كردنەوەی چاكە، وە وەیل بۆ ئەو كەسەی كەئەبێتە هۆكاری كردنەوەی كلیلی شەڕوخراپە. بەڵێ ئەی خوشكی من تۆش ببە بەیەكێك لەو كەسانەی كە ئەبنە هۆی كردنەوە دەرگای خێرو چاكە گەر ژیرو ئاقڵ بیت. دەبیر بكەوە خوشكە سەنگینەكەم بۆبەدەستی خۆت سەرەنجامی خۆت وێران ئەكەی؟ ئایا دەتەوێ لە دوارۆژدا شوێنت ناو ئاگری دۆزەخ بێ؟! تۆ لە دنیا بەرگەی سووتانی سەر پەنجەت ناگری! ئەی چۆن بەرگەی ئاگری ئەو ڕۆژە دەگریت كەلاشەكەت سوتێندرا دووبارە لاشەت بۆ نوێ ئەكرێتەوە وەك جاری یەكەم لەپاش سووتانی! بۆئەوەی زیاتر عەزابی خوا بچێژن **{سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ}**[1]. واتە: لە ئایندەدا دەیانسوتێنین بەئاگری دۆزەخ، هەموو جارێك پێستیان داوەشاو سووتاو هەڵقرچا، پێستی تر دەكەین بەبەریاندا، بۆ ئەوەی بە چاكی سزاو ئازار بچێژن. سبحان الله خوا بمان پارێزێت لە عەزابی دوا ڕۆژ. ئەی ئەو خوشكانەی جلی شەرموحەیا ناكەنە بەرتان دەبیر بكەوە كەسەرەنجامیئەوكەسانەی خراپەكارن لەدنیای كاتی بێ فەرمانی خوا بۆتە پیشەیان لەدوا ڕۆژدا ئائەوە پاداشتیانە كە عەزابی سەختە. بەڵام لەبیرت نەچێ ئەی خوشكی من گەر لەدنیافەرمانەكانیخواتجێ بەجێ كرد، پۆشاكی شەرعیت كردتە بەرت نوێژەكانت بەجێ گەیاند بۆ خوا ژیایت

[1] النساء.{56}

لـەدنیای کـاتی ئـەوا پاداشــتەکەت لـەلای خـوای گـەورە بەهەشــتی فیــردەوسە، {إِنَّ الَّـذِينَ آَمَنُـوا وَعَمِلُـوا الصَّـالِحَاتِ كَانَـتْ لَهُـمْ جَنَّـاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا}[1] یواتـە: بەڕاسـتی ئەوانـەی کـە ئیمان و باوەڕیـان هێناوەو کـردەوە چاکـەکانیان ئەنجامـداوە، ئێمـە هـەر لـە زووەوە بەهەشـتی فیردەوسـمانبۆ ئامـادە کـردوون، تـا لـەوێ دابـەزن و ژیـانی کامـەرانی تیایدا بەرنەسەر. بۆیە با خۆمانی بۆ ئامادە بکەین تا لەدنیاین ئەی خوشکی بەرێزم تـا ئێمەش یەکێك بین لەو کەسانە کە لەدوا ڕۆژدا ژیـــــانێکی بەختـــــــــەوەریان بـــــــــۆ هەیـــــــــە.

ئەی خوشکە ژیرەکەم گەر تۆ خۆت نەڕازاندەوە نەبووتە هۆی کردنەوەی دەرگـای خراپە بۆیـان فەرمانی خوای گەورەت جێبەجێکرد ئەوکات کەس بە چاوی خراپ سەیرت ناکات .

[1] الكهف . {107}

پەیامێك بۆخوشكی بێئاگا

بـالێرەوە کـەمێك بچینـە خزمـەت ئـەو خوشـکانەی بێئاگـان بـەدوای خۆشـی دنیـا کەوتوونــە ئاواتیــان تــەنها خۆشــییە بــەڵام هــیچ خۆشـییەکیان نـەبینیوە، چونکـە ئـەو خۆشـییەی ئـەوان بـەدوای کەوتوونە هەواو ئارەزووی خۆیانە کە پێشبڕکێ ئەکەن لەسەر ئەوەی کێ زیاتر جلی سەرنج ڕاکیش و تەسك و نمیچە ڕووت لەبەر بکات بۆ غـەیری هاوسـەرەکانیان خۆیـان بـۆ گورگـەکان بڕازێننـەوە ئەمـەش کەوای کردووە سەرپێچی فەرمانی خوا بکەن **{وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ}**[1] . واتـە: شـوێن هـەوا و ئارەزووت مەکەوە با لـەڕێگای خـوا لات نـەدات. هـەر بـەدوای هـەواو وئـارەزووی خۆیـان دەکـەون کـەوای لێکـردوون لـەڕێگای خــوا لابـدەن و بکەونـە نێـو تاوانـەوە. خوشــکی ســەنگینم هیــوادارم گــەر بتــوانی بــەگوێ دڵ گوێبیســتی ووتــەکانم بیــت هەســت و بیــری خــۆت بدەیتــە ئــەم ئامۆژگاریــە سـەرفرازی دنیـاو قیامـەتی پێوە بەنـدە .ئایا خوشکی بەرێزم تـا ئێسـتا بیـرت کردۆتـەوە بـۆ هاتوویتـە دنیـایی کـاتی؟ ئایـا پرسـیارت کـردووە لەناخی خۆت بەبیرو هەست لەکوێ هاتووی؟ بۆچی هاتووی بۆ کوێ دەڕۆی؟ بۆچی دەمریت؟خوشکم ئایا تائێستا ئەم پرسیارانەت لە خۆ کـردووە. بیربکـەوە خوشـکی سـەنگینم، دوور لەخۆشی ونـازو نیعمـەتی

[1] ص . {26}

ئـەم ئیسـلامە پاكـە ژیـان مانایـەكی بـەهاداری نـابێ بـەڵام بەداخـەوە هەنـدێك لـەم ڕاسـتیە نـازانن. چونكـە خۆشـی ژیانی دنیا تـەنها لـەناو بازنەی ئیسلامە ، نەك لە ناو تاوان و سەرپێچی فەرمانی خوای گەورە نەمانی شەرەف و ناموس ڕۆژانە گەنجەكان لەسەر ڕێگا و شوێنەكان تـەعلیق و قسـەی نەشیاومان پێبڵـێن . بـەڵام گـەر هاتیـە نـاو بازنـەی ئیسـلام جلـی شـەرعیت كـردە بـەر كـاروكردەوەی چاكـەمان كـرد و لەفـەرمانی خـوا دەرنـەچووین، بێگومـان خـوای میهرەبـان بـە ژیـانێكی خـۆش دەمـان ژینێ،هـەروەكو خـوای پـەروەردگار دەفەرموویـت: **{مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً}**[1]. واتە: هەر كەس لـەنێر یان مێ كاروكردەوەی چاكە بكات وبڕوادار بێت ئەوا بە ژیانێكی خۆش دەیانژێنین. هەندێك لـە خوشكان كاتێك ئامۆژگاریيان ئــەكرێت گوێیــان كــەڕ ئەكــەن، دڵــەكانیا دائەخــەن بەرامبەربــە ئایەتەكانی خوا، هەر ئەو كاتەیە كەقسـەیان بۆئەكەی دواتر دەڕۆنەوە سەر پیشـەی خۆیان خۆ ڕازاندنەوەییە بۆگورگەكان پاشان پشتكردنە لەبەرنامەكـەی خوا،جلێك لەبـەر دەكـەن بـۆدەوام و بـازارە و شـوێنە گشـتییەكان هـەروەك ئـەوە وایـە كەلەبـەریان نییـە وە بـەنازو لـەنج لــەڕێ دەڕۆن لــە نێــو خــەڵك ! پێغەمبــەری ئـازیز(ﷺ) وەسـفی ئـەو زەمانـەی ئێسـتای بۆ كردووین دەربارە ئەو ئافرەتانـەی بۆتـە پیشـەیان ئەمكردەوە ناپەسەندانە.

---

[1] النحل . {97}

عن أبى هريرة (رضى الله عنه) قال: قال رسول الله (ﷺ){ صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّـارِ لَـمْ أَرَهُمَـا :وَنِسَـاءٌ كَاسِـيَاتٌ عَارِيَـاتٌ، مُمِـيلاَتٌ مَـائِلاَتٌ، رُءُوسُـهُنَّ كَأَسْنِمَةِالْبُخْتِ الْمَائِلَةِ،لاَيَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَيَجِدْنَ رِيحَهَا، وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا}[1].واتە: لە ئەبوهورەیرەوە خوالێی رازی بێت بۆمان ئەگێرێتەوە ئەفەرمووێت: پێغەمبەر(ﷺ)فەرموویەتی: دووکۆمەڵ هەن لـە ئـەهلی ئاگرکەنەمدیوون: کۆمەڵی دووەم ژنـانێکی پۆشـتەن بەڵام ڕووتن،کەبەلەنجـەولار ئـەڕۆن. سەرسـەریان وەك پشـتی حوشـتری لێدەکـەن (واتـە: گـەورەی دەکـەن بـەهۆی کۆکردنـەوەی قژیـان لەسەرسـەریان و دەیبەسـتن) ناچنەبەهەشتەوەوبۆنیشـی ناکـەن، لەکاتێکدا کە بۆنی بەهەشت لە دووری ئەوەندە و ئەوەندەوە هەستی پێ دەکرێ. بۆیە ئەی خوشکی ژیر تۆزێك لەخوا بترسە وازلە تاوان و سـەرپێچی بێنـە خـوا پێی ڕاگەیانـدووین کـە بـەدوای هـەنگاوەکانی شـەیتان نەکـەوین.{**وَلَا تَتَّبِعُـوا خُطُـوَاتِ الشَّـيْطَانِ**}[2].واتـە: دوای هـەنگاوەکانی شـەیتان مەکـەون. چونکـە شـەیتانی نەفـەرەت لێ کـراو هـەردەم لەسـەنگەرە دژبە بەندەکانی خـوا تـا بـەرەو دۆزەخ ڕەوانـەیان بکـات. بۆیـە خـوا دەفەرمـووێ: {**إِنَّـهُ لَكُـمْ عَـدُوٌّ مُبِـينٌ**}[3].واتـە: بەڕاسـتی شـەیتان دووژمنێکی ئاشکراتانە.ئەی خوشکی موسڵمان لەو ساتەوە بگـەڕێوە بـۆژێر فەرمانـەکانی خـوا بـەدڵ سـۆزی جێ بـەجێ یـان بکـە.

---

[1] {صحيح مسلم}
[2] البقرة . {188}
[3] البقرة . {188}

قوتـابی لەقوتابخـانە مامۆسـتاکەی واجبی پێئەدات ئەبێ واجـبەکە جێبەجێ بکـات بـۆئەوەی لەدوایـی سـەرکەوتن بەدەسـت بینێ، گەر هـاتوو واجـبەکەی جێبەجێ نەکـرد ئەوا دوایـی خـۆی زەرەر ئەکا ئەی دۆڕێنێ و دەرنـاچێ! بـۆیە ئەی خوشـکی ژیـر گەر تـۆش دەتەوێ سـەر کەوتـووبی و بەهەشـت بەدەسـت بێنی ئەوافەرمـانی خـوا جێبەجێ بکە،بەڵێ ئـەی خوشـکی سـەنگینم زۆر ئاگـاداری هـاورێ و دەورووبەرەکـــەت بـــە بەخۆدەرخســـتنیان هەڵمەخەڵـــەتێ کـــە ئـــەوان سەرپۆشیان فرێ داوەپێت بڵێن دەی دەی چ نیە کەمێ خۆت جوان بکـە جـارێ گـەنجین ! دواتـر پەشـیمان دەبیـەوە لای خـوای گـەورە {وَقَـالُوا رَبَّنَـا إِنَّـا أَطَعْنَـا سَـادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَـا فَأَضَلُّونَا السَّـبِيلَا}[1].واتـە: دەڵـێن ئەی پەروەردگارمان بەڕاستی ئێمە بەگوێی سەران و گەورەکانمان کرد ئیتر لـە ڕێگای ڕاسـت گومڕایـان کـردین. بزانـە خوشـکە بەڕیـزەکەم، هـــاوڕێ خراپـــەکان دوارۆژێکـی ڕەش چاوەڕێیانـــە چونکـــە بـــەدوای فێڵەکانی شەیتان کەوتوون نازانن کە شـەیتان دژی وان دەجەنگێ بۆ ئـــەوەی گومڕایـــان بکـــات. لـــەو کاتـــەی شـــەیتان نەفـــرینی لـێ کراولەبەهەشـت دەرکـرا سـوێندی خـوارد بـە خـوای تـاك و تـەنها کـە عەبدەکانی خـوا گومڕا بکات تەنها ئەوانە نەبێت کە بۆ خوا دەژین و دڵسـۆزن لەجێبـەجێکردنی فەرمانـەکانی خـوا. هـەروەك خـوا لەسـەر

[1] الأحزاب . {77}

زمانی شەیتان دەفەرموویت: {قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ}[1] واتە: شەیتان وتی سوێند بەعیزەتت هەر هەموویان گومڕا دەکەم. ئایە تاکەی بڕیار نادەی تۆش ئەی خوشکە دژی شەیتان خۆتپۆشتە بکەی تابچیە ڕیزی بەندە دڵسۆزەکان {إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ}[2] واتە: تەنها ئەوانە نەبێت کەبەندەی پاك و هەڵبژاردەی تۆن. خوشکم هەوڵبدە بەسەربەرزی بژی لەو ژیانە کورتەی کە هەتە،دوور لەچاوی گورگە برسیەکان. بۆئەوەی بەسەر بەرزی بگەڕێوە لای خالقی خۆت. چونکە لەو ڕۆژە پەشیمان دەبیتەوەخوشکی من بیر بکەوە لەداهاتووت داخۆ سەرەنجامت چیەو بۆکوێ دەڕۆی! بێگومان هەر دە بێت بگەڕێیەوە بۆلای خوای رب العلمین. بۆنمونە تۆ ئێستا کچێکی هەژدە ساڵی دوایی ئەبیت بەگەنجێکی لێهاتوو دوای ئەوە دێنە داوات دواتر ئەبی بە دایکی منداڵان، خوشکی من لەپاش ئەوە چی دێت؟ بێگومان پیر بوون. بابە زۆری بیست و پێنج ساڵ بژی دوای پیر بوون، دواتر سەرنجامت گەڕانەوەیە بۆ لای خوا! بەڵام چ گەڕانەوەیەك پڕ خەمو پەژارە و پەشیمانی، بەڵام خوشکم ئایا پەشیمانی دادت دەدات؟ لەکاتێکدا تۆ لە دنیای کاتی غەرقی تاوان و بێ ئەمری کردنی خوا بوویت جلی حەیاو شەرمت فڕێ دابوو؟!

---

[1] ص . {82}
[2] ص . {83}

{حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ}[1].واتـە: هـەتا كاتێ مـردن دێت بۆهـەركاميان ئەوسا دەڵێ ئـەی پـەروەردگارم بمگێڕەوە بـۆ دنيـا. ئايە ئەو داوايەت جێبەجێدەكرێت تابگەڕێەوە بۆدنيا ؟! {لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ}[2].واتـە: بەڵكو كردەوەی چاك بكەم لـەبری ئەوەی نـەمكردووە لـەو تەمەنـەی لـەدەستم چـوو خـوا پێ دەفـەرمووێت نـەخێر بێگومـان ئـەمـەی دەيڵێ تـەنها قسـەيەكە ئـەوە دەيڵێ ئەگـەر بگـەڕێيـەوە بۆدنيـا هـەروەك جـاران دەبيـت. بۆيـە خوشـكی بێئاگـام لـەئێسـتاوە قـۆڵـت هەڵبكە لەكاری چاكە و بڕيار بدە لەوساتەوە بۆخوا ژيان بۆخوا مردن بكەئامانجـت، تائـەو تەمەنە كـورتەی كەمـاوتە جليشـەرم وحـەيا بپۆشـەدژ بەوانـەی دەيـان ئـەوێ ڕووت و قـوت بـی چونكـە ئەمەيـە ئەتگەيەنێتە شوێنی مەبەستی هەتا هەتايی كە بەهەشتی نەبڕاوەيە

خوشكم هەوڵبدە بەسەربەرزی بژی لەو ژيانە كورتەی كە هەتە،دوور لەچاوی گورگە برسيەكان. بۆئەوەی بەسەر بەرزی بگەڕێوە لای خالقی خۆت.

[1]المؤنون .{99}
[2]المؤنون .{100}

نەرمو و نیانی

یەکێك لەو ڕەوشتە فەرامۆشکراوەی کە لەم ڕۆژگارەی ئێستا دا زۆر کـەم بـڵاوە لەهەڵسـوکەوت و ژیـانی ڕۆژانـەی مرۆڤی موسـڵمان دا بریتییە لە نەرمونیانی. ئەگەر بێت و مرۆڤی موسڵمان ئەم ڕەوشتە بـەرزەیتیابوو ئـەوا لـەنێو خـەڵکی خۆشەویسـت ئـەبێت و بـەچاوی ڕێـزەوە سـەیر ئـەکرێت. وە خـوای پـەروەردگار کەسـی نـەرمونیانی خۆشدەوێت هەروەك پێغەمبەری (ﷺ)دەفەرموێ: {**إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ**}[1].واتە:خوای گەورە نەرمونیانە و نەرمونیانی خۆشدەوێت.زۆر پێویستە کەوا ئینسان هەوڵبدات ئەم ڕەوشتە بەرزە لەخۆی بێنێتە دیٚ بەرمبەر بەخەڵکی و بەتایبەت دایك و باوك، چونکە زۆرکەس هەیە بێ ڕێزە بەرامبەر بەدایك و باوکی بەڵام کەسانی نەرمونیان زۆر عاقڵ و تێگەیشتوون زۆر لەسەرخۆن. وە ئەگەر هاتووکەسانی خراپ قسەی نابەجێیان پێ بڵێن ئەوا بەقسەیەك وڵامیان ئەدەنەوە کە پێیان گوناه نەبێت. {**وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا**}[2].واتـە: بەنـدە تایبەتییـەکانی خـوای میهرەبـان کەسـانێکن بـە ویقـارو نـەرمی دەڕۆن بەسـەر زەوی دا (بێ لـووت بەرزی و کەشخە و فیزکردن) وە کاتێ نەزان و نەفامەکان (بە وتەی ناشرین) لەگەڵیان بدوێن وتەیەك دەڵێن پێیان گوناه نەبێت.

[1] {راوه مسلم}
[2] الفرقان .{63}

بەڕاستی ئەمانەن موسڵمانی تێ گەیشتوون کەنەرموونیانن بەرامبەر هاوڕێ ، دراوسێ ، میوان ..هتد. نەرموونیانیڕێگایەکەبۆ بانگەوازی کردنی کەسانی خراپ بۆسەر ڕێگای ڕاستی ئیسلام! دەبێت هەوڵبدەین و خۆمان رابهێنین لەسەر ئەم ئەخلاقە بەرزە لەگەل دەوروبەرمان . خوای پەروەدگار فەرمانمان پێ ئەکات لەو کەسانە بین کە نەرمونیانن **{ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ}**[1]واتە: سەرەڕای ئەوانەش ئادەمیزاد دەبێت لەوانەبێت کەباوەڕیان هێناوە و ئامۆژگاری یەکتریان کردووە لەسەر خۆگری و ئارامگری و هەروەها ئامۆژگاری یەکتریان کردووە لەسەر خۆی و نەرمونیانی کەسی موسڵمان وا لەکەسی خراپئەکاتکەواچاوپلێ بکات چونکە گەر ئەو خراپەی لەگەڵ بکات ئەوا بەچاکە وڵامی ئەداتەوە! لەسەر ڕەحم و بەزەیی و میهرەبانی. بۆیە برایان و خوشکانم گەر دەتەوێت کەوا لەڕۆژی دوایی لەوکەسانە بی کە خوا لێیان ڕازییە و بە شادی وبەختەوەری ئەژین ئەوا خۆت بڕازێنەوە بەو سیفەتە جوانە.**{أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ}**[2].واتە: (ئەوانەی بەو سیفەتە جوانانە خۆیان دەڕازێننەوە) ئەوانە دەستەی ڕاست و دەستەی بەختەوەرانن.کەوایەبەندەکانی خوا با لەدنیابەنەرمونیانی بژین تا لەقیامەتیش خوای گەورە بەباشترین شێوە پاداشتمان بداتەوە.

---

[1] البلد .{17}
[2] البلد.{18}

هەڵبژاردنی هاوبەشی ژیان

ژیان بەسەربردن لە دنیادا پێویستی بە کەسێکە هاوبەشت بێت لە هەمووکات و سات و بوارێکی ژیانی ڕۆژانەدا، بۆیە مرۆڤ بۆ ئەوە دروست بووە تاکو لە دنیا ژیان ببەنە سەر جا بۆیە خوای گەورە ئافرەتی کردووە هاوبەشی ژیان بۆ پیاو. { **وَمِنْ آَيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا** }[1] . واتە: لەنیشانەو بەلگەکانی خوای پەروەردگار ئەوەیە کە بۆی دروست کردوون لە ڕەگەزی خۆتان هاوسەرانێك . بێگومان پیاو پێویستی بە هاوسەرە بۆئەوەی ژیان بەڕێبکات لە دنیا. پاشان خوای گەورە خۆشەویستی و سۆزو میهرەبانی خستۆتە نێوانیان تاهەست بەخۆشی بکەن لەژیان { **لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً** }[2] واتە: بۆئەوەی ئارم بگرن لەلایان دا وە خۆشەویستی و بەزەیی خستۆتە نێوانتان . هاوبەشی ژیان واتە بەیەکەوەبوون تا سەر ئەنجام کەمردنە! بۆیە لە گەڵت ژیان دەباتە سەر مەگەر کێشە و ڕووداو بێتەگۆڕ کە ببێتە هۆی لێکجیابوونەوە ئەمە پەیوەستە بەو کاتەی ژیان دەبە نەسەر، ئەگەر یە کیتری لەیەکدابڕان وجیابوونەوەی نێوانیان بە هۆی مردنە ئەمەش بێ گومان ڕوودانی مسۆگەرە! سەرەتا پێش هەموو شتێك دەبێ بگەڕێنەوە بۆلای قورئان و فەرمودەکانی پێغەمبەری خوا(ﷺ) تابزانین

---

[1] الروم .{11}
[2] الروم .{11}

چـــۆن هاوبەشـــی ژیـــان هــــەڵبژێـــرن بیكـــەن بـــەهاوســـەریخۆمان.خوایگەورەدەفەرمووێ: {وَالطَّيِّبَـاتُ لِلطَّيِّبِـينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ}[1] واتـە: ئافرەتانی پاكیش بۆ پیاوانی پاك، پیاوانی پاكیش بۆ ئافرەتانی پاك. بەڵێ ژیانی هاوسەرێتی سەركەوتو وتەنها ئەوەیە كە هەردوولا دیندار و دڵێكی پڕ لەئیمانبن،ئەوكات ژیانێكی بەختەوەریان بۆ مسۆگەردەبێت. پێغەمبەری خوا(ﷺ) نەسیحەت و ئامۆژگاری كردووین بۆ هەڵبژاردنی هاوبەشی ژیان كە تەنها دینەكەی گرنگــە لــەپێش هــەموو شــتێكەوە نــەك قــەومو عەشــیرەت و دەولەمەندی یان جوانی چونكە ئەمانە هیچ نابنە هۆی بەختەوەری جگە دین و ئەخلاق هەروەك پێغەمبەری ئازیز(ﷺ) دەفەرمووێت . عَن أَبي هُريرة رضي اللَّهُ تَعَالَى عَنه عَنِ النبي(ﷺ)قال: {تُنْكحُ المَرْأَةُ لأرْبَعٍ: لمالها ولِحَسَبِها ولِجَمَالها وَلدينها: فَاظْفَرْ بذاتِ الدِّينِ}[2]. واتە: لە ئـــــەبـــو هــــــورەیرەوە رەزای خـــــوای لەســـــــەربێت پێغەمـــبەر(ﷺ)دەفەرمووێت:ئـــافرەت بـــۆ چوارشـــت خـــوازبێنی وهاوسەرگیری لەگەڵ ئەكریت، یان بۆ سامان و پارە و پولەكەی، یان بۆ نەسەب، یان بۆ جوانییەكەی، یان بۆدینەكەی، ئێوەش خاوندینەكە بۆ خۆتان بەرن. سەیر بكەن برا و خوشكانی بەرێزم دینەكەی لە سەرووی هەموو شتێكەوە داناوە چونكە هەموو

[1] النور .{26}
[2] {متفق علية}

شتشەرتی دین و ئەخلاقە! سەرەتا دەبێ ئەوە بزانی ئەو کەسەی دەتەوێ بیکەی بە هاوبەشی ژیانت کەسێکی وا بێ کە پەشیمان نەبیەوە لە پاشەڕۆژ، زۆربەی برایان و خوشکانی سەنگینم لەم بوارە شکستدێنن بە هۆی ئەوەی پیاوەکەی یان ژنەکەی باشنەبووە لەگەڵی یان زۆربەی کاتەکانیان بەشەڕو ئاژاوە بەسەربردووە. بۆخوشکەکانم زۆر پێویستە پێش ئەوەی دەست بەژیانێکی نوێ بکەی ئەو کەسەی دەتەوێ بیکەی بە هاوبەشی ژیان بزانی کەوا کەسێکی چۆنە لە خواترسی دڵ پڕ لە ئیمانە چونکە ئەوە باشترین سەروەتە بۆتۆ گەربزانی ئەو کەسەی لە خواترسە ناتوانێ لەگەڵت خراپ بێ چونکە دەزانێ مردنێ هەیە کە کەسقورتاری نابێ لێی،بۆیەهەوڵدەدات دائیم لەگەڵت باشبێ و وەسیەتەکەی پێغەمبەری خوا(ﷺ)جێبەجێ بکات کە فەرمان دەکات لەگەڵ خێزانەکانتان چاکبن.{وَاسْتَوْصُوابِالنِّسَاءِخَيْرًا}[1].واتە: وەسیەتان بۆدەکەم لەگەڵ ئافرەتان باشبن. بۆیەئەوگەنجەهەوڵدەدات ژیانێکی بەختەوەر لەگەڵت بەسەرببات،ژیانێکی پڕ لە یادگاری و خۆشەویستی و تەبایی وە جەوانێکی پڕ لە ئیمانی شەوانیش بە شەونوێژ، بەڕاستی ئا ئەمەیە بەرهەمی گەنجی بە تەقواو لە خواترس کە دەبێتە هاوسەرت، بۆیە بە هیچ شێوەیەک دوودڵ مە بە خوشکی بەرێزم لەو گەنجانەی دێنە داوات کە خاوەن ئاکار و ڕەوشتی

[1] {صحیح البخاری}

ئیسلامین. بەڵام ئەو کەسانەی لەڕووی ئ یمانەوە لاوازن ژیانێکی وا خۆشت پێ نا بەخشێ تا می لێ بکەی چونکە ئەو کەسەی هاتە داوات تۆ لەبەر جوانیەکەی یا لەبەر ناوبانگی یا دەوڵەمەندی یا...هتد، ڕازیبووی پێی بەڵام کەسانێکی خوا ویست هەبوون پێیان ڕازینەئەبووی بە هۆی ئەوەی هەژارن یابێ ناوبانگن یان لە قەومی ترن یان شتیتر. ئەوجائەوکەسەی لە ڕووی دینەوە لاوازە زۆربەیان لە ژیانی هاوسەریەتی نازانن چونکە ترسی خوایان لە دڵ نییە هاوڕێ خراپیان هەیە نیوەشەواندێنەوە لەبازاڕ و شوێنەگشتییەکان بە هۆی کات بەسەربردنیان بەشتی بێ سوود قومار و شەترەنج...هتد، هیچ خەمیان لە خێزانەکان یان نییە شەواندێنەوە هیلاک و ماندو بێ ئەوەی نوێژی کردبێ یەکسەردەخەوێ. ژیانێکی پڕ لە دەردەسەری و ناخۆشیان بۆ دەبێ بەهۆی ئەوەی پیاوەکە پشتی لە دینی خواکردبووە{وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا}[1].واتە: ئەوەی ڕوو وەربگێرێت لە بەرنامە و یادیمن پشتی تێ بکات، بێگومان بۆ ئەو جۆرەکەسانە ژیانێکی تاڵ و ناخۆش پێشدێت. بۆیەزۆرپێویستەلەسەرخوشکان کەسانێک هەڵبژێرن کە خەڵکی شانازیتان پێوە بکەن بەوەی خێزانێکی بێ کێشەن وتەبان بائەو گەنجە هەژاربێ و بێ ناوبانگ و بێ پلەو پۆست بێت بەڵکو گرنگ دین و ڕەوشتەکەیە ، بەهەمان شێوە بۆ گەنجەکە با کچێك هەڵبژێت

[1] طه .{224}

ئەخلاق و ڕەوشتی وەك(فاطیمە و ئەسماء و مریم و ئاسیایی خێزانی فیرعـەون بێـت) کـەچۆن ئـافرەت بـوون لەپێشـەنگی ڕێبـوارانی ڕێگای خواوویستی. نەك بەدوای ئافرەتانی دنیا ویست بیت ئامانج یان مالی دنیایی و داواکردنی زێری زۆر و خانووی بەرز و ناوبانگ بێت بۆیە براو خوشکانی بـەڕێز پاشـەڕۆژی خـۆت والێ مەکە ببێ بە دۆزەخ چـونکە ژیـانی هاوسـەریەتی بـۆ چەنـد ڕۆژێـک نیـیە بەڵکـو تـا مـردنە. بـۆیە پاشەڕۆژت لەگەڵ کەسانێکی تەقوادارو خاوەن ڕەوشت ببەسەر کە دەوڵەمەنـدبێ لە ڕووی ئیمـانەوە کە هـێلانەیەک دروسـتبکەن بـۆنی تەقوا و ئیمانی لێ بێ دنیا تان بۆ ببێ بە بەهەشتی سەرزەوی. ئەوەش بـزانە ژیـانی ژن و مێردایەتی هەتاسـەرنابێ بەڵکو ژیـانێکی کاتیە بـا بە زۆری بیسـت سـاڵ بەیەکەوەبـن دوایـی پـیر ئەبـن، مـردن کەم کەم نزیـک ئەبێـتەوە لێتـان، منـداڵەکانتان بە خێوتـان ئەکەن و ئەوانـیش ئەبن بە خاوەن منداڵ. بۆیە لەم دنیایە با بۆخوا بژین تا لەقیامەت بەختەوەربـین، کەسـانێک هەڵبژێـرین خـاوەن ئیمـانێکی پـتەوبن بـۆ ئەوەی کەمێک لە زەت و خۆشی لەژیانی کەمی دنیاببنن.

ئەوخوشكانەی دەڵێن بەختمان نیە

زۆرێك لەخوشكان شووكردنیان تاخیر دەبێ بەهۆی هەرهۆكارێك بێت لەژیانی دنیا خوشكانی سەنگینم سەرەتا دەبێ ئەوە بزانین كە خوای گـەورە ئێمـەی دروسـتكردووە لـەم دنیایـە تـا تاقیمـان بكاتـەوە بـۆ دنیاكەی تر كە قیامەتە {**الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا**}[1]. واتـە: هـەر ئـەو خـۆی مـردن و ژیـانی بـە دیهێنـاوە، تـا تاقیتـان بكاتـەوە، كێتـان كـردەوەی چـاكترە، ئەو جـا گـەر لـەم ژیانـەی دنیـا لـە تاقیكردنـەوەكـە سـەركەوتوو بـووی شـوكرانەو سوپاسـی خـوات كـرد لەسەر ناخۆشی وخۆشی یەكان ئەوا خوای گەورە داخلی بەهەشتت دەكات. بەڵام گەر لەم تاقیكردنەوەیە دەرنەچووی گوێڕایەڵی خوای پایـە بـەرزت نـەكرد سوپاسـی خـوات نـەدەكرد ئـەوا سـەرئەنجامێكی ڕسواكەر پاداشتە . خوای گەورە مرۆڤەكان بەزۆرشت تاقی دەكاتەوە لـە دنیـا هەیـە {چاوی نییـە ،گوێی نییـە، شـەلەلە پێی نییـە، جسـمی ناتـەواوە، یـان خـوای پـەروەردگار تاقیـت دەكاتـەوە بـەوەی هـەرژن نـەهێنێت یـان شـوونەكەی یـان منـداڵت نـەبێت ئێمـە هی خـوای گەورەین چۆن بیەوێ ئەوها ژیانمان بەڕێوە دەبات ئێمە نازانین خێر لـە چیدایـە، لەوانەیـە حـەزمـان لەزۆرشـت بێ لـەم ژیانـەی دنیـا (وەك،ژنـی جوان،یـا پیـاوی بـە ناوبانـگ ، یـا لـە هـەموخەڵك

[1] الملك .{2}

جـــوانترین یـــا بـــەناوبانگترین یـــا دەوڵەمەنـــدی یـــا پلەوپایـــە و بڕوانامە...هتـد، لەوانەیەبەدەسـتی نـەهێنین {**وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ**}[1] . واتـە:لەوانەیـە شتێکتان لا ناخۆشبێت کەچی خێر لـەوە دابێت، هـەروەها لەوانەیە شتێکتان پێ خۆشبێت کەچی شـەڕ لـەوە دابێت. بێگومان هـەر خـوا خـۆی دەزانێـت (خێـرلەچیدایە)، ئێـوە نـایزانن. بـەڵێ کەسـی وا هەیـە زوو قسـمەتی دەبـێ شـوودەکات خـوای گـەورە تـاقی دەکاتـەوە بـەوەی هەرمنـداڵی نـەبێت یان ژیانێکی ناخـۆش یان دەبێ لـەگەڵ مێـردەکەی بەردەوام شـەڕیان دەبێت یان تا 10 ساڵ بەیەکەوەدەبن دوایی تەڵاقی بدات ئێمـەی مرۆڤ نازانین ژیانی داهاتوومان چۆن دەبێ خۆش یان نـاخۆش، نـەبوونی یـان هـەبوونی {**وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا**}[2]. واتە: هیچ کەس نازانێت سبەی چی بەسەردێت وچی دەستدەکەوێت. بەڵێ زۆر پێویستە لـە سـەرمان لـە خۆشی و نـا خۆشی سوپاسی خـوا بکـەین تـا لـەکاتی تەنگانەو خەفـەت بە هانامانەوەبێ. هیچ کات خـەم مـــەخۆ ئـــەی خوشـــکی مـــن بـــەوەی کەوابەختتنییەلـــەژیان چونکەخوایـــــــــــەکمان هەیەئاگادارەبەخەموخەفـــــــــــەت ،خۆشیوناخۆشیدڵمان{**وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ**}[3].واتە:بزانن بێگومان خوادەزانێت بـەوەی کـە لـە دڵتاندایە. بۆیـە قـەت بێ هیـوا

---

[1] البقرة .{116}
[2] لقامن .{34}
[3] البقرة .{235}

مەبە لە ڕەحم و سۆزی خوای پەروەردگار، لەوانەیە تۆ تا ماوەیەك شوونەكەی خوا تاقیت دەكاتەوە تاوەك بڵێ ئەم بە ندە یە م تاچە ند سوپاس و شوكرانەم دەكات خۆڕاگرە لەسەر ناخۆشییەكان، یان بەوەی هەر شوونەكەی لەوانەیە تۆقسمەتت نەبێ خوای گەورە تاقیت دەكاتەوە گەر سوپاس و شوكری خوات كرد خۆڕاگربووی خوای گەورە بەباشترین شێوە پاداشتت دەداتەوە لە قیامەت. دڵنیابە هەر ناخۆشییەك كەبەسەر موسڵمان دێ لەژیانی دنیا لەخەم و ناخۆشی و ئازار بەسەبرگرتن لەسەری هۆكارێكە بۆسڕینەوەی تاوانەكان. **{ مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَ اوَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَاأَذًى وَلَا غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَة يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ }**[1]. واتە:پێغەمبەری خوا(ﷺ)دەفەرمووێت: هەرشتێك تووشی موسڵمان ببێت لەخەم و خەفەت و ئازار و ناخۆشی و دڵتەنگی و نارەحەتی ئیلا خودا لە تاوانەكانی دەسڕێتەوە بەسەبرگرتن لە سەری ئەگەر دڕكێكیش بێت تاوانت كەم دەكاتەوە بەسەبرگرتن. بۆیە سەبرگرتن لە دواكەوتنی زەواج و تاخیربوون و خۆڕاگری لە نزیكبوونەوەی تاوان باشترین پاداشتی هەیە لەلای خودای گەورە. بۆیە هەمووكات خوات لەبیربێ دڵنیابە خوا باشتری دەوێ لە خۆت بۆخۆت چونكە خوای گەورە زۆر بە ڕەحم و میهرەبانە بۆ ئەوانەی كە باوەڕداری ڕاستەقینەن

[1] {متفق علیة}

{وَكَـانَ بِـالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًـا}[1]. واتــە: (جائەوپــەروەردگارە) هەمیشــە و بــەردەوام بــۆ ئیمانــداران بــە ڕەحــم و میهرەبــان و دلۆڤانــە. گــەر بەندەیەکی ڕاستگۆبی دڵسۆزبی لـە جێبـەجێکردنی فەرمانـەکانی خـوا دڵنیابـە خـوا ئاواتـەکانت دێنێتـە دی گـەر ڕۆژێ ك لەتەمـەنت مابێ. کەوایـە بۆخـوای گـەورە بـژی لـەژیانی دنیاشـوکر بـە لەسـەر ئـەو تاقیکردنەوانەی دنیا لەوەی بەسەرت دێ لەخۆشی و ناخۆشییەکانی تــــا ســـــــەرکەوتووی هــــــــەردوودنیا بـــــــین .

گــەر بەندەیــەکی ڕاســتگۆ و دڵســۆزبی لەجێبـەجێکردنی فەرمانـەکانی خـوا دڵنیابـە خــوا ئاواتــەکانت دێنێتــە دێ گــەر ڕۆژێــك لەتەمەنت مابێ.

[1] الأحزاب .{43}

ڕووخێنەری خۆشییەکان

بـا بچینـە خزمـەت ئـەو ڕووداوە مسـۆگەرە کـەدەبێ هـەر ڕووبـدات لـەژیانی هـەموو تـاکێکی زینـدووی سـەر ئـەم زەمینـە، بێگومـان ئـەم ڕووداوە کاتی نەزانراوە, وەختی هاتنی بۆهەرکەسێك کاتی سفرە! ئەم ڕووداوە ڕوخێنـەرە دڵ هەژێنە ناونراوە بە **مردن**! بەڵێ بـراو خوشکی بەڕێزم مردن کارەساتێکە ڕوودانی لەناکاوە، بێگومان دەبێت هەموو نەفسێك ئـەوەی گیـان لەبـەرە تـامی مـردن دەبێ بنۆشێ. {**كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَـةُ الْمَـوْتِ**}[1].واتە:هـەموو نەفسێ ئـەبێ چێژی مـردن بکـات. ئـەوجا ئەوگیانلەبەرە ڕەشـە سپیە یاخود هـەژارە دەوڵەمەندە یاخود گەنجە پیرە! بێ جیاوازی هیچ پلەو پایە وشتێك،مردن دەتبات لەگەڵ خۆی و دەتگوازێتەوە لە دنیای کاتی بۆدنیای ئەبەدی، مردن گواستنەوەیە، بۆنمونـە: لەشـارێك دەڕۆی بۆشـارێکی تـر بـەچی دەڕۆی بـە ئۆتۆمبێـل، تـۆش لـە دنیـای کـاتی ئێسـتا، ماوەیـەکی تـر مـردن ئۆتۆمبێلەکەیـە دەتگوازێتـەوە بۆدنیای نـەمری! بزانـە هـەموو کەسێك مەترسی مردنی لەسـەرە لەهـەموو کات و شـوێنکدا! کێ ناڵێـت تـۆ بـەهۆی ڕووداوێك یـان بـەر بوونەوەیـەك یـان نەخۆشـیەکی کتـوپڕ، یـان بـەهۆی هـەر شتێکی تر کە خوا ویستی لەسەر بێت دەمریت و دەگەڕێیەوە بۆ ماڵی یەکجاری! وە هیچ کەس ونەفس و گیان لەبەرێك بەبێ ئیزنی خوای

[1]العنکبوت .{57}

کارلەجێ نامرێت . { وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًا }[1].
واتە: هیچ کەسێك نەبووە کە بمرێت مەگەر بە فەرمانی خوا لە کات و دیاری کراوی خۆی نەبێت . وەهیچ کەس نازانی لەچ شوێن و مەکانێك گیان ئەسپێری و ئەگەڕێتەوە بۆ مالی هەمیشەیی . {وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ}[2].واتە: هیچ کەس نازانێ لە چ شوێن و زەویەك دا دەمرێ. ئەی بەندەی خوا بیر بکەوە کە ڕۆژێکت لەپێشە دەبێ هەر پێی بگەی ئەگەر یەك دەقەی تر، یان یەك مانگی تر، یان یەك سالی تر بێت، دەبێت ئەو ڕۆژە هەربێت بۆهەموو نەفسێك ئەوەی زیندووە بێگومان! دەبێ لەناو بچێ بێجگە لەخوای تاك وتەنها {كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ}[3].واتە: هەرچی کەس لەسەر زەوی دایە نامێنێ و تیا دەچێ. ئەی ئەو کەسانەی دنیاتان داگیر کردووە خۆتان بەسەر خەڵکی گەورە ئەکەن بە دەولەمەندی و قەوم و پلەو پایە بۆچی دڵتان خۆش ئەکەن بۆچی زیاتر بۆدنیا هەوڵئەدەن نازانن خوایەك هەیە ئێوە و هەموو دنیای لەژێر دەستە ڕۆژێك دێ لەم دنیایە ئەتانگوازێتەوە بۆدنیاکەی تر کە قیامەتە!{وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ}[4].واتە: وە هەر پەروەردگارت دەمێنێ کە خاوەن شکۆی ڕێزدارە. بۆیە زۆر پێویستە خۆمان بۆئەو ڕۆژە ئامادە بکەین، خۆمان کۆبکەینەوە

---

[1] ال عرامن .{145}
[2] لقامن .{34}
[3] الرحمن .{26}
[4] الرحمن .{27}

جانتاكانمان پڕی چاكە بكەین و بخەینە شانمان كە كاتێك مردن لەدەرگامان دەدات یەكسەر بەگەڵی بكەوین! بۆ ئەوەی پەشیمان بینەوە وخۆمان ئامادە نەكردبێت. **{عن البراء - رضي الله عنه - قال كنا مع رسول (ﷺ)في جنازة فَجَلس على شَفيرالقبر فبكى حَتى بلَّ الثرى ثم قالَ" يَا إِخْوَانِي، لِمِثْلِ هَذَا فَأَعِدُّوا}**[1]واتە:لە براء خوالێی ڕازی بێت ووتی: لەگەڵ پێغەمبەر بووین(ﷺ) لە بە خاك سپاردنێك دانیشت لەسەر لێواریی قە بر گریا تاكو زە وی تەڕ كرد ئینجا فەرمووی: برایانم بۆ ڕۆژێكی وەك و ئەمڕۆ خۆتان ئامادە بكەن. زۆر پێویستە خۆ ئامادە كردن بۆ مردن واتە بەڕێ كردنی توێشوو بۆ دوای مردن، وە زۆر یادكردنی و بیر لێكردنەوەی نیشانەی لەخوا ترسانە كە وات لێبكات دووربكەوییەوە لەتاوان . **{قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) أىَ الناس أكيس؟ قلت: الله و رَسوله أعَلم، قالَ(ﷺ)إِنَّ أَكْيَسَ النَّاسِ أَكْثَرُهُمْ لِلْمَوْتِ ذِكْرًا،وَأَحْسَنُهُمْ لِلْمَوْتِ اسْتِعْدَاداً}**[2]. واتە:پێغەمبەر (ﷺ)پرسیاری كرد ژیرترین كەس كێیە؟ وتیان: خوا و پێغەمبەر باشتر دەزانن. پێغەمبەر (ﷺ)فەرمووی: ژیرترین كەس ئەوكەسەیە كە زۆر بیری مردن ئەكات، وە باشترین خەڵكی ئەو كەسەیە هەمیشە ئامادەیە بۆمردن واتە خۆی سازكردووە خەمی نییە كاروكردەوەی چاكەی زۆرە ئامادەیە بۆمردن. تاوەكو ئەجەلمان نەهاتووە با لەئیستاوە خۆمان ئامادە

[1]{رواه ابن ماجة}
[2]{متفق علية}

بکەین بۆمردن، کاروکردەوەی چاکە بکەین هەوڵبدەین کارێك بکەین خـوا لـەخۆمان ڕازی بکـەین چونکـە تـاکو لـەدنیان فرسـەتە بۆمـان! چونکە گەرکاتی ئەجەلمان هات فریشتەی مەرگ ڕووخسـەت نادات پێی بڵێن با یـەك جار بڵێن سبحان الله الحمدلله!یەکسەر ڕاپێچمان دەکات بۆماڵی هەتا هەتایی! **{فَـإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ}**[1].واتـە: جـا گـەر ئـەو کاتـەی خـۆی هـات، ئیتـر بـە هـیچ شێوەیەك پێشخستن و دواخستنی تیا نییـە. حاڵی ئەوکەسانەی کـە تـەنها لـەژیانی دنیـا ڕابـواردن و خۆشـی و گاڵتـەکردن بـە ئیسـلام و موسڵمانان بوو! کەسەر تاپای ژیانیان بێ فەرمانیکردنی خوای تاك و تەنها بوو دنیا غافڵی کردبوون وایان دەزانی کەوا نامرن ئەوجا لەو کاتـەی فریشـتەی گیـان کێشـان بـۆ هەریـەك دێـت. **{كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ}**[2].واتە: نەخێر ئەو خەڵکە هەروا ژیانیان بەردەوام نابێت بەڵکو کاتێـك دێـت کـە ڕۆحـی یـەك بەیـەکیان دەگاتـە گـەرووی. بەڵـێ براوخوشکانم خۆهەروا بەخۆشی لەم دنیایە نامێنینەوە ژیان ببەینە سـەر دنیـا داگیر بکـەین.**{وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ}**[3].واتـە: ئەوسـا دەگوترێت:ئایا پزیشکێك، نوشتەیەك دووعایەك دەستناکەوێت تا چاکی بکاتەوە وا تـەرمی بێ گیـان لـەوێ کـەوتووە دەبـا کەسێك هـەبێ چارەی بکات

[1]الأعراف .{34}
[2]القيامة .{26}
[3]اليقامة .{27}

وبیگەڕێنێتەوە بۆ ژیان! {وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ}[1]. واتە: بەڵام لەو كاتەدا، ئەو كەسـەی لەسـەرە مەرگدایـە دڵنیایـە كـە ئیتـر هـیچ شـتێك فریـای ناكەوێت و كاتی ماڵئاواییە. بێگومان بێ دەسەڵاتە لەوكاتی دەزانی گەر دنیـا هـەموو لـە پشـتیبن سـوودی نیـە تـازە ! {وَالْتَفَّـتِ السَّـاقُ بِالسَّاقِ}[2].واتـە: ئیتر قـاچ و لـوولاق بەیەكدا دەئاڵێن بەهۆی سەختی ئـەو ڕۆژە نەخێـر بەداخـەوە لـەو سـاتەی مـەرگ دەبێتـە میـوانی هەركەسێك ئـەوا هـیچ واستەیەك نـاخوات تـا ڕزگاری بێـت! وەهـیچ دەرمانێكت دە ستناكەوێت تا عیلاجت بكات وبتگەڕێنێتەوە دنیا! لەو ڕۆژەدا هـەڵاتن و ڕاكردن نییـە تـا نـەجاتت بێ لـەمردن! {قُـلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّـذِي تَفِـرُّونَ مِنْـهُ فَإِنَّـهُ مُلَاقِـيكُمْ ثُـمَّ تُـرَدُّونَ إِلَى عَـالِمِ الْغَيْـبِ وَالشَّـهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ}[3].واتە: ئەی پێغەمبەری خوا (ﷺ)بڵێ بەڕاستی ئەو مردنەی كە لێی ڕادەكەن بێگومان پێتان دەگات و تووشتان دەبێ لەپاشـان دەگەڕێنرێنـەوە بـۆ لای خـوای زانـا بەئاشـكراو نهێنی ئینجـا هـەواڵتان پـێ دەدات بـەوەی كـە دەتـان كـرد. گـەر ئێسـتا تـۆ وازت لـەنوێژەكانت هێناوە یان جلی شـەرعی ناكەیتـەبەرت و گوێڕایەڵی خـوا ناكـەیت! ئــەوە لەئێســتاوە بڕیــار بــدە جێبــەجێیان بكــە ببــە بەموسـڵمانێكی بۆخـوا سـولحاو، چونكـە لـەو كاتـەی ملـك مـوت لـەدەرگات دەدات ناتوانی خـۆت قوتاربكـەی ئەگـەر بەهێزترین كەسی

[1] القيامة .{28}
[2] القيامة .{29}
[3] الجعةم.{8}

دنیاش بیت! {أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِككُّمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ}[1]. واتە: دڵنیابن لە هەرکوێ بن مردن یەخەتان پێ دەگرێت، با لەناو چەندەها قەڵاو شوێنی سەخت و قایمیش دابن ئەی بەندەکانی خوا با لەوساتەوە مەردی خوا بین با هەردەم بیر لەمردن بکەینەوە بۆساتێکش لەبیری نەکەین! باوامان لێ نێت ژیانی کورتی دنیا لەخشتەمان ببات، وا نەکەین کەوا سنووری خوا ببەزێنین! با هەردەم مەردی خوا بین وا نەکەین بۆ ساتێکیش دوور لەبەرنامەی خوا بژین چونکە گەر وابکەین دوارۆژی خۆمان وێران ئەکەین شوێنمان دۆزەخ ئەبێ خوا بمان پارێزێ بەڵام گەر بۆ خوا ژیان لەفەرمانەکانی دەرنەچووین ئەوا خوای گەورە بەڵێنی پێ داوین بەبەهەشتی نەبڕاوەکەی. {وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ}[2]. واتە: خوای گەورە بەڵێنی داوە بە ئیمانداران لە پیاوان و لە ئافرەتان، بەوەی کەباخەکانی بەهەشتیان پێ دەبەخشێت بۆیە براو خوشکانم با لەئێستاوە بڕیار بدەین لەگەڵ خوا کە بەندەیەکی ڕاست گۆ و دڵپاك بین فەرمانەکانی جێبەجێبکەین تا لەڕۆژی دوایی لەژێر ڕەحمەتی خوا ژیانێکی بێ خەم ودوورلەناخۆشی ببەیە سەر.

---

[1] السانء .{88}
[2] التوبة.{72}

پەروەردەکردنی مناڵ

دایـك وبـاوك ئـەرکێکی زۆر قورسـیان لەسـەر شـانە لەبەرامبـەر پـەروەردەکردنی منداڵـەکانیان. زۆر پێویسـتە لەسـەر دایـك وبـاوك تـاوەکو زووە وکۆنتڕۆڵیـان لەدەسـتە منداڵـەکانیان فێـرە ڕەوشـت و پەروەردەیەکی پێغەمبەری ئازیز(ﷺ) بکەن. دایك و باوکی بەڕێزم گەر دەتانـەوێ لـەدواڕۆژدا بەدەسـت منداڵـەکانتان فـڕێ نەدرێنـە سـەر شـەقام کـۆڵان و بـن دیوارەکـان، وە ئەگـەر بتانـەوێ منداڵـەکانتان لـەکاتی گـەنجی سـەری خۆتـان پێیانـەوە سپی نەکـەن و خـەم نـەخۆن بەهۆی گوێ نەداری منداڵەکانتان، تاکومنداڵن گەورە نەبوون وەرن فێری ئەخلاق و ڕەوشتی بەرزی پێغەمەری نازداری (ﷺ)بکەن، چونکە بەڕاستی پێغەمبەر(ﷺ)ڕەحمەتە بۆسەرجەم کێشەو گرفتەکان. {وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ}[1]. واتە: ئەی موحەممەد (ﷺ) تۆمان تەنها بۆ ئـەوە نـاردووە کـە ڕەحمـەت بیت بـۆ جیهـان یـان. بەڕاسـتی دەرمـانی هەموو نەخۆشی یەکانە ئەم نازدارە بەتایبەت بۆ دایك و باوکان گەر ئاکارو ئـەخلاق و ڕاسـپاردەکانی بـەکاری بێـنن بـۆ گرفتـەکانیان ئـەوا کێشـەکانیان نـامێنی لەگـەڵ منداڵـەکانیان، وە بیکـەن بەچارەسـەری سـەرەکی، پاشـان لەخۆشـیاندا ڕەنـگ بداتـەوە، نـابێ بـەس بـۆ منداڵەکانیان بەکاری بێنن دەبێ ئەوانیش ببن

---

[1] الأنبياء .{107}

بەدایك و باوكێكی نمونەیی وقوتابی زانكۆی ئیسلام و پەروەردەی قورئان و سوونەتیان تەواو كردبێ. دەبێ ڕاسپاردەی پێغەمبەری ئازیز(ﷺ) جێبەجێ بكەن كە ئەمر بە باوك و دایكان دەكات كە لەتەمەنی حەوت ساڵی منداڵەكانیان فێری نوێژ بكەن وە لە دە ساڵی لەسەر نوێژ نەكردن لێیان بدەن. لەفەرموودەی پێغەمبەردا (ﷺ) هاتووە كە فەرموویەتی: { **مُرُوا أَوْلادَكُمْ بِالصَّلاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرٍ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ** }[1].واتە:فەرمان بە منالەكانتان بكەن كە نوێژبكەن لە تەمەنی حەوت ساڵی دا وە لە تەمەنی دە ساڵی ئەگەر نەیان كرد لێیان بدە ن، وە هەر لەوتەمەنەش دا جێگاكانیان جیا بكەنەوە لە یەكتری، واتە جێگای خوشك و براكان. زۆر گرنگە دایك و باوكان كاتێك تەمەنی منداڵەكەیان دەبێتە حەوت ساڵی ڕای بهێنن لەسەر نوێژكردن لەگەڵ خۆیان نوێژی پێ بكەن بەقسەی خۆش و دیاری پێشكەشی بكەن تا بەگوێیان بكەن دەبێتدایك و باوك چاودێریكی پوختی منداڵەكانیان بكەن بەپێی ئەخلاق و ڕەوشتی موسڵمانان وسوونەتی پێغەمبەر (ﷺ)چونكە ئەوەی گوێڕایەڵی پێغەمبەر(ﷺ)بكات ئەوا بەڕاستی سەرفرازبووە لەدنیاو قیامەت و سەركەوتو دەبێت.

---

[1] { رواه أبو داوود،والترمذی }

{وَمَـا آَتَـاكُمُ الرَّسُـولُ فَخُـذُوهُ وَمَـا نَهَـاكُمْ عَنْـهُ فَـانْتَهُوا}[1]. واتـە: ئـەوەی پێغەمبەر(ﷺ)پێیدان وەری بگرن وە ئەوەی لێتانی قەدەغە کرد وازی لێ بێنن. نابێت دایك وباوكان منداڵەكانیان پشتگوێ بخەن لە فێركردنیان بەپەروەردەیەكی ئیسلامی و بڵێن جارێ منداڵە هێشتا زۆری ماوە خۆ دنیا دوورو درێژە وە منداڵەكانیان ئیهمال بكەن بەڕاستی ئەمە كارەسات بەدوای خۆی دێنی. وە لەلایەكی تر ئەوەیە بەجێ نەگەیاندنی فەرمانەكانی خوا پاشان پێغەمبەر(ﷺ)**{وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا}**[2].واتە: بۆ هیچ پیاوو ئافرەتێكی باوەڕدار نییە كاتێ خواو پێغەمبەرەكەی (ﷺ)بڕیاری هەر كارێكیان دا (بۆیان نییە) كە سەرپشك بن لە كارەكەیاندا وە هەر كەس سەرپێچی خواو پێغەمبەرەكەی بكات ئەوە بەڕاستی گومڕا بووە بە گومڕابوونێكی ئاشكرا. دەبێت فەرمانەكانی خوا پاشان پێغەمبەر(ﷺ)بخەینە سەر سەرمان لەخۆشی و ناخۆشی جێبەجێیان بكەین ئەوكاتی ئیمانمان تەواو و كامڵ دەبێت. هەوڵبدەین هەر لەمنداڵیە لەتەمەنی سێ ساڵی و چوارساڵی وە فێری ناوەكانی خوایان بكەین یان ووشەی (لا إله إلا الله) لەدوامان بڵێنەوە بەقسەی خۆش بەدیاری پێشكەش كردن وەبڵێن پێیان ڕۆڵە ئەم شرینیەت پێئەدەم

---

[1] الحشر.{7}

[2] الأحزاب.{36}

لەدووام بلێیەوە تا زمانیان لەسەر ڕادێ ، بۆئەوەی گەورە بوون ببن بەنمونـە بـۆ دایـە و بابـە. وە بەڕاسـتی ئـەم دنیایـە هـەمووی تاقیکردنەوەیـە بۆموسـڵمان خـوای پـەروەردگار بەزۆرشـت تاقیمـان دەکاتـەوە. یـەکێك لـەوان مـاڵ و منداڵـە کەمرۆڤـەکان پـێ تـاقی دەکرێتەوە، کوا داخۆ چەند ئەو دایك و باوکە سوپاسی خوا دەکەن لەسەری، لەوانەیەهەیە منداڵیان پێ نەدات، یان پێیان بدات ناتەواو بێت یان منداڵیان هەبێ بۆماوەیەك دواتر لێیان بمرێ. **{وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْـوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُـمْ فِتْنَـةٌ وَأَنَّ اللَّـهَ عِنْـدَهُ أَجْـرٌ عَظِـيمٌ}**[1]. واتـە: وە بـزانن بەڕاستی ماڵ و منداڵتان هۆی تاقیکردنەوەی ئێوەن وە بەڕاستی لای خـوا پاداشـتی زۆر گـەورە هەیە. بۆیە ئەی دایك و باوکان هەوڵبـدەن ماندوبوونتان بخەنە گەڕ بە پەروەردەیەکی ئیسلامی بۆمنداڵەکانتان و خۆتان باش ئامادە بکەن تا لەو تاقیکردنەوەیە سەرکەوتن بەدەست بێنن، تا خەڵاتە گرانبەهاکە بەدەست بێنن کەبەهەشتە ڕازاوەکەیە.

[1] الأنفال .{28}

تەوبەو گەڕانەوە

مرۆڤەکان بەگشتی لەهەموو ڕوویکەوە تووشی تاوان و سەرپێچی کردن دەبن، ئەم تاوان و سەرپێچیە هۆکاری سەرەکی شەیتانە کەتاوان لای مرۆڤەکان ئەڕازێنێتەوە تابەڵێنەکەی بباتە سەر کە بەخوای تاك وتەنهای دابوو هەر ئەوکاتەی کە ئادەمی دروستکرد، وتی: سوێند بەگەورەیت دەبێ هەموویان لەخشتەببەم لەڕێگاییەك خواپەرستی لایاندەم بەرە و جەهالەت و نەزانین تا بەرەو دۆزەخ بیانێرێت. هەروەك خوا لەسەر زمانی شەیتان دەفەرمووێت: {قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ}[1]. واتە: شەیتان وتی سوێند بە عیزەتت هەر هەموویان گومڕا دەکەم. بەڵام ئایا هەموو خەڵکی گومڕادەکات نەخێر مەگەر کەسانێکی بۆ خوا سولحاوی دڵسۆز لە جێبەجێکردنی بەرنامەی خوا کە ئیسلامە. {إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ}[2]. واتە: تەنها ئەوانە نەبێت کەبەندەی پاك و هەڵبژاردەی تۆن ، بەڵێ ئەی برایان و خوشکانم با ئێمەش لەو کەسانە بین بۆخوا سولحاون کەشەیتان توانای نییە زەفەریان پێ ببات بەهۆی توندی و دامەزراوی ئیمانیان، قەڵای پارێزگاریان بریتییەلە (تەوحید) یەك خوا پەرستی کەس توانای نیە بەرەو لەناو چوونیان ببات. بەڵام کەسانێك کە ئەم قەڵا پتەوەیان نییە زوو تووشی لەناوچوون ئەبن، ئەکەونە دوای شەیتان

[1] ص .{82}
[2] ص.{83}

و لەنێو تاوانەكانیان مەلە ئەكەن، ئەمەش ڕێگایەكی ڕوونەبۆ چوونە دۆزەخ خوا پەنامان بدات، تاوان و سەرپێچی ئەو كەسانەی لەیادو زیكری خوا دوورخستۆتەوە، وای لێكردوون بەس بۆ دنیا بژین بێئاگا بن لەئاخیرەت و گەڕانەوە بۆ لای خوا. ئەم جۆرە كەسانە بیریان نەكردۆتەوە لەگەڵ ئەقڵی خۆیان وتووێژبكەن. ئایەئەم دنیایە بە فشەو هەوانتە دروستكراوە؟ ئایا زەوی و ئاسمان و چیاكان هەر لەخۆیەوە دروستبوونە؟ ئایا دڵۆپەی ئاوی باران هەرلەخۆیەوە دەبارێتە سەرزەوی؟ ئایا كۆرپە لەنێو سكی دایك كێ ڕزقی دەدات كێ گەورەی دەكات؟ بەڵێ هەرئەو خوایەكە یەكەمجار دروستی كردین هەرخۆی شایەنی ئەوەیە كە بیپەرستین و تەنها سەرمان بۆ ئەو نزم بكەین. {أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا}[1]. واتە: ئاخۆ زەویمان بۆ ڕانەخستوون؟ ئایە تاكەی واز ناهێنین لەبێ فەرمانی خوای گەورە لەكاتێك زەوی بۆكردووین بەفەرش تا بەخۆشی ژیان ببەینە سەر. ئایا ئاوی بارانی بۆنەباراندووین كە بۆتە هۆی رەحمەت و میهرەبانی بۆسەرجەم مەخلوقات. {وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا}[2]. واتە: ئایە لە هەورە گوشراوەكان بارانێكی زۆرمان نەباراندووە؟ بەڵێ ئەی براوخوشكانی بەرێزم تاكەی بیردەكەیەوە لە داهاتووت كە تۆ ئێستا خوات لەخۆت ڕەنجاندووە، بەهۆی سەرپێچی كردنت بەرامبەر

---

[1] النبأ.{6}
[2] النبأ.{14}

بەفەرمانەکانی، ئایا دەتەوێ هەروابژی کەناخت ڕەشبووە بەهۆی زۆری تاوان، وەکاتێ کەمردی بەکۆڵێکی قورسی تاوان و ڕوویێکی ڕەش بچیە بەردەم خوای رب العالمین. ئایا چۆن شەرمناکەی لەکاتێکدا ئەو هەموو چاکەو نیعمەتەی پێ بەخشی بووی لەدنیا، لەوکاتە هیچ بیانیویەکت نییە بەرامبەر بەخوا کەپشتگیری خۆت پێ بکەی، چونکە ئەندامەکانت شایەدی ئەدەن لەسەرت کە لەدنیا چیت پێ ئەکرد کاری چاکە کە خوا لێی ڕازی بوو یان کارێك کە دڵی شەیتانت پێ خۆش ئەکرد. کە جوانیت خۆت بۆ خەڵکی نامەحرەم دەرئەخست گەنجەکانت سەرقاڵ کردبوو بەوەی هەموو ڕۆژ بێنە سەر ڕێگات بەهۆی خۆ ڕازاندنەوەت .{**يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ**}[1] . واتە: ڕۆژێك دێ شایەتی ئەدات لەسەریان زمانیان و دەست و قاچەکانیان بەو کردەوانەی کە کردوویانە. با وا بکەین کەشایەتی بدەن لەسەرکارێك کە بۆ ڕەزامەندی خوا کردوومانە، باوانەکەین ئەندامەکانی خۆمان لە ڕۆژی دوایی سەرمان شۆڕبکەن ڕیسواو شەرمەزار بین. بەڵێ ئەی ئەو کەسانەی دوور لەبەرنامەی خوا ئەژین وەرن پەیمان لەگەڵ خوابدەن تا ئەوکاتەی مەرگ دەبێتە میوان بۆخوا بژین هیچ نائومێد مەبن لەوەی کە تاوان و سەرپێچیتان زۆر کردووە، چونکە ڕەحمەتی خوا زۆر فراوانە

---

[1] النور .{24}

{ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ }[1]. واتـە: بـەزەیی و ڕەحمـەتم هـەموو شـتێکی گرتۆتـەوە . بۆکەسـانێك کـە ڕاسـتگۆبن لـەو پەیمانـەی کـە ئەیـدەن بەخوا بۆئەوەی نەگەڕێنەوە سەر تاوانەکانیان. کەوایە نا ئومێد مەبە ئەی بەندەی خوا لە زۆری تاوانەکانت ،**{عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه): أَنَّ النَّبِيَّ (ﷺ)قَالَ: (لَمَّا قضى اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابِهِ على نفسه،فَهُوَ موضوع عِنْدَه: إِن رَحْمَتِي تَغْلِب غَضَبِي}**[2].واتـە: أبـو هريـره (خـوای لێ ڕازی بێـت) دەڵێ: پێغەمبـەری خـوا(ﷺ)فەرموويـەتی: (کـاتێ خـوا خـەڵکی دروسـتکرد لەنامەکەیـدا لەسـەر خـۆی نوسـیووە و لای خـۆی دانـراوە کە: بێگومان بەزەیی من زاڵە بەسەر خەشم و قینمدا. ئەی ئەوانەی بەشـەو ڕۆژ تـاوان ئەکـەن وەرن بگەڕێنـەوە بـۆ ژێـر ڕەحمـەتی خـوا بـا ژیانێکی خۆشتان پێ بدات لەوەی کەپێشتر هەتان بوو. وە خراپەکانت بـۆ ئـەگۆڕێت بەچاکـە تـا پێـت ببەخشـێ بەهەشـتەکەی **{إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ}**[3]. واتـە: بێجگـە لـە کەسـێ تەوبـەی کردبـێ و بـاوەڕی هێنـابێ کارو کـردەوەی چاکیشی کردبێت ئا ئەوانـە خـوا خراپـە و تاوانـەکانیان دەگۆڕێت بـە چاکە بزانە تۆزێك بیـــر بکەوە لە گەورەیی سۆز و ڕەحمی ئەو خوا تاك و تەنهایە لەپاش ئەوەی شەو و ڕۆژ غەرقی تاوان بووبووی وا پێت ڕادەگەیەنێ کە خراپەکانت بۆ ئەگۆڕم بەچاکە! بەڵام مرۆڤەکان زۆر

---

[1] الأعراف.{156}
[2] {صحيح مسلم}
[3] الفرقان .{70}

بێ وەفاو سپڵەن بەرامبەر بەخاڵقی خۆیان بۆیە تاكو زووە مردن لەدەرگای نەداوی زووكە خێرا ئەی برای ئازیز خوشكی سەنگینم تەوبە بكەو بگەڕێوە، تاسەركەوتن بەدەست بێنیت .**{وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ}**[1]. واتە: هەمووتان تەوبە بكەن و بگەڕێنەوە بۆ لای خوا ئەی ئیمان دارەكان تا ڕزگارو سەركەوتوو بن. گەر ئەتەوێ ڕەزامەندی خوا بەدەستبێنی و پاشان بچیە بەهەشت، دەبێت تەوبەیەكی ڕاستگۆیانە بكەی یەكجاری بێت نەگەڕێیەوە سەرتاوانەكانی پێشوو.**{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا}**[2]. واتە: ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە بگەڕێنەوە بۆلای خوا بەتەوبەو گەڕانەوەیەكی ئێجگاری بەشێوەیەك، ئیتر جارێكیتر نەگەڕێنەوە. گەر وامان كرد و گەڕایەنەوە بۆ لای خوا بە ئێجگاری خۆشی دنیامان كردە قوربانی دواڕۆژمان . خوای گەورە داخلی بەهەشتمان دەكات **{ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ}**[3].واتە: تابتخاتە باخەكانی بەهەشتەوە كە چەنداها و ڕووبار بەژێر درەخت و كۆشكەكانیدا دەڕوات، كەوایە با لەوساتەوە بڕیاربدەین واز لەوكارانە بێنین كە نەفسەكەمان هانمان دەدات بۆكارێك لەكاتێك خوا لەوكارە ڕازی

[1] النور.{31}
[2] التحريم .{8}
[3] التحريم .{8}

نییه چونکه نەفس هانمان دەدات بۆ کاری خراپ {**إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ**}[1]. واته: بەڕاستی نەفس زۆر فەرماندەرە بەخراپە.
زۆر پێویسته دڵەکانمان ئاوبدەین به تەقواو لەخوا ترسان، چونکه گەر دڵەکانمان ترسی خوای لێ نیشت پاکمان کردەوە لەتاوان ئەوکات ئیمان کامڵ دەبێ دەبین بەموسڵمانێکی پاکی بۆخوا سولحاو.
پێغەمبەری خوا(ﷺ)دەفەرمووێ: {**أَلَا وَإِنَّفِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَاصَلَحَتْ صَلَحَا لْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَافَسَدَتْفَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَاوَ هِيَا لْقَلْبُ**}[2].واته: بزانه که پارچە گۆشتێك له دەروونی ئینساندا هەیە، گەر چاك بوو هەموو لاشەکە چاك ئەبێ، گەر بێ کەڵك و خراپیش بوو هەموو لەشی لەگەڵ خراپ ئەبێت که ئەویش دڵە. بۆیە گەر دڵ ودەرونمان پاك نەکردەوە لەژەنگ و ژاری تاوان بێگومان بێ بەش ئەبین له خۆشی بەهەشت و باخ و باخاتەکەی. ئەوجا بڕیار لەدەست خۆته براوخوشکە بەڕێزەکان خۆت پاشە ڕۆژت دیاری دەکەی یان بەهەشت یا دۆزەخ خوا بمان پارێزێ دەبێتە شوێنی مانەوەی یەکجاری. کەوایە تەوبە بکەو وازبێنە لەتاوان بەهەشت بکە شوێنی مانەوەی یەکجاری گەربەدوایخۆشیت.

[1] یوسف .{53}
[2] {صحيح ابن ماجة}

لە خزمەت سەرداری مروڤایەتی خۆنەویست و خۆشەویستی خوا

کاتێک ئەچینە خزمەت ئەو خۆنەویستە خوا ویستە خاکیە بۆئەوەی وەسف و باسی بخەینە گەرتا تۆزێك بۆمان ڕوون بیتەوە بزانین ئەمە چ خۆنەویستێکە لەکاتێکدا گەورەی ئوممەت بوو، ئەوا ئەقڵ لەڕاستی دا بێ هۆش و هەستە لە بیرکردنەوە. زمان لەوەسفکردنی داڕوخاوە، وشکبووە، ناتوانێ چیتر باس بکات. پەنجەکان توانای هەڵگرتنی نووکی قەڵەمیان نەماوە شەکەت و ماندووبوون ئەوەندەی بنوسن، تەواو نابێ لەوەسف و گەورەیی ئەم خواویستە دنیا نەویستە لە هەموو بوارێکەوە، ئەو خۆنەویستە پیغەمبەری نازدارە (ﷺ) کاتێ خوای گەورە کردی بە پێغەمبەر بوو بە ڕەحمەت بۆ مرۆڤەکان. بەڵام چ رەحمەتێک دنیای گۆڕی لە جاهیلیەت و نەزانی بۆ ڕێگای خۆشبەختی و کامەرانی، هەروەک خوای گەورە وەسفی دەکات بە ڕەحمەت بۆسەرجەم خەڵکی دەفەرمووێت: {وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ}[1]. واتە: ئەی موحەممەد(ﷺ) تۆمان تەنها بۆ ئەوە ناردووە کە ڕەحمەت بیت بۆ جیهانیان، بەڕاستی ڕەحمەت بووی کاتێ خەڵکی داروبەردیان ئەپەرست کەتۆ هاتی وشیارت کردنەوە کەسوودی نیە جگە لەپەرستنی خوای تاک و تەنها. بەڵێ ئەی

---

[1] الأنباء .{107}

پیغەمبەری خوا(ﷺ) تۆ چ ڕەحمەتێکی خوایی بوویت کاتێک کافر و دڵ نەخۆشــەکانی ســەردەم بەهــاتنی نــوری تــۆ بەیەکجــاری لەزەویــدا داڕووخــان و لەنـاو چـوون. بەرنـامەی خـوا کە ئیسـلامە گەشـایەوە لەسەر زەوی پاشان خوا بڕیاری دا دینی ئیسلام تاکە بەرنامەبێ خۆی لێ ڕازی بێ جـگە لەو هەمـوو بەرنـامەیەکی تـر درۆیە و قبـوڵ نـیە {وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلَامَ دِينًا}[1]. واتە: ڕازی بووم کە ئیسلام ئایینتان بێت. هەرکەسێك جگە لەبەرنامەی ئیسلام دوایی بەرنامەیەکی تر بکەوێ خەسارەتمەندی ڕۆژیدوایی دەبێت.{وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ}[2]. واتـە: هەرکەسێک دوای دینێـک بکـەوێت جگـە لـە دینی ئیسـلام ئـەوە لێیوەرنـاگیرێ وە ئـەو لـەڕۆژی دوایی دا لـە زەرەرمەندانە. بەڵێ خوای گەورە ئەم پیغەمبەرە (ﷺ) بۆ کـردین بەنـورو ڕوونـاکی تـا خەڵکی ئاگـادار بکـاتەوە بە وازهێنـان لەو کردەوانەی سنووری خـوا دەبەزێنن و ئاشـنایان بکات بەفەرمانەکانی خـوا، بـۆئەوەی لەدوا ڕۆژدا بەژیـانێکی خـۆش بیانژیەنێـت بیانخـاتە بەهەشـتەوە. هەروەک خـوای گەورە دەفەرموویـت: {وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا}[3]. واتە: هەروەهـا بـانگەواز دەکەی بـۆلای خـوا لەسەر مۆڵەتی ئەو، چرایەکی ڕووناکیشی بۆ سەرجەم سەرگەردانان. ئەم پێغەمبەرە خۆشەویستە (ﷺ) لەهەموو ڕوویەکەوە سەر مەشقە

---

[1] المائدة {3}
[2] ال ع .امن .{85}
[3] الأحزاب .{46}

هەرلەپێش ئەوەی خـوای گەورە بیكات بەپێغەمبەر(ﷺ) بە(صـادق و امـین) ناسـرابوو، لەنێـو خەڵكی واتە دەسـتپاك تـرین و ڕاسـتگۆترین كەس بـوو. لەڕووی ڕەوشـت و ئەخلاقەوە باشـترین مرۆڤ بـووە هەتا لەگەڵ منداڵ و پیـرو گەورەكاندا، كاتێ بەلای منداڵاندا تێپەڕ دەبوو سـڵاوی لێـدەكردن جـوانترین ڕەوشـتی بەرامـبەر بەخێزانەكانی پەیـڕەو دەكردبـۆ دەربڕینی خۆشەویسـتی نـاوی (عائیشـە)ی كـورت دەكـردەوە دەیفەرمــوو: (یاعــائش) بەشـــیوەیەك ڕێــزی دەگــرتن كە بەنـــاوی بـاوكییەوە بـانگی دەكـرد و دەیفەرمـوو: كچی صـدیق. بەڵام بەداخەوە بۆ پیاو و ئافرەتانی ئەم ڕۆژگارە كە ئەوەندە بێ ڕێزی بەیەك دەكەن و بۆمـاوەیەكی درێـژ قسـە لەگەڵ یەك نـاكەن ئەگەر ئێـوە دەتـانەوێ ژیــانێكی خۆشـــتان هەبـــێ لەگەڵ هاوســـەرەكانتان ئەوا چـــاو لەپیغەمـبەری خـوا (ﷺ) بـكەن كەچەنـد بە وەفـاو میهرەبـان بـووە لەگەڵ خێزانەكانیـدا یـاری وسـوعبەتی لەگەڵ كـردوون. وەرن بـا بەیەكەیەوە بچینە خزمەت دایكە (عائیشـە ڕەزای خـوای لێبێت) بە جـوانی لـە خزمەتیـدا گـوێ بگـرین كـە سـەربووردەی خـۆی لەگـەڵ پێغەمبـەری نـازدار(ﷺ) بـۆ بـاس بكـات كـە چـۆن خۆشەویسـتیەك لەنێوانیان هەبووە تا ئێمەش چاوی لێبكەین.

{عَنْ عَائِشَةَ , قَالَتْ : خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ (ﷺ)فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَأَنَا جَارِيَةٌ لَمْ أَحْمِلْ اللَّحْمَ وَلَمْ أَبْدُنْ , فَقَالَ لِلنَّاسِ : تَقَدَّمُوا فَتَقَدَّمُوا , ثُمَّ قَالَ لِي : تَعَالَيْ حَتَّى أُسَابِقَكِ فَسَابَقْتُهُ فَسَبَقْتُهُ فَسَكَتَ عَنِّي حَتَّى إِذَا حَمَلْتُ اللَّحْمَ وَبَدُنْتُ وَنَسِيتُ خَرَجْتُ مَعَهُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ , فَقَالَ لِلنَّاسِ : تَقَدَّمُوا فَتَقَدَّمُوا ثُمَّ قَالَ : تَعَالَيْ حَتَّى أُسَابِقَكِ فَسَابَقْتُهُ فَسَبَقَنِي فَجَعَلَ يَضْحَكُ وَهُوَ يَقُولُ : هَذِهِ بِتِلْكَ}[1].واتە: عائیشە دەڵێت: لەهەندێ سەفەردا لەگەڵ پیغەمبەری (ﷺ) خوادا بووم، هێشتا گۆشتم نەگرتبوو قەڵەو نەبووم، بەخەڵكی فەرموو: پیشبڕكێ بكەن، ئەوانیش كردیان، پاشان بەمنی وت: وەرە باپیشبڕكێت لەگەڵ بكەم،من پێشم دایەوە، بێ دەنگ بوو، تاكاتێ گۆشتم گرت و قەڵەو بووم، لەگەڵی ڕۆیشتم بۆهەندێ سەفەر، فەرمووی: بەخەڵك: پیشبڕكێ بكەن، ئەوانیش كردیان، پاشان بەمنی وت: وەرە با پیشبڕكێ بكەین ئەمجارە پێغەمبەر(ﷺ) پیش منی دایەوە، دەستی كرد بەپێكەنین و دەیفەرموو: ئەوجارە بەجاری پێشوو. سبحان الله لەو پێغەمبەرە نازدارە(ﷺ) بەڕاستی پیشەنگی ڕەوشت بەرزەكانە، خوای گەورە شاهیدی ئەو ڕەوشتەی دەكات دەفەرموویت: **{وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ}**[2].واتە: بەڕاستی تۆ لەسەر ڕەوشت وئەخلاقێكی ئێجگار بەرزو گەورەیت. بۆیە ئەی برایان و خوشكانم با چاو لەو پێغەمبەرە ئازیزە (ﷺ) بكەین تا تۆزێك هەست بەخۆشی دنیا بكەین.

---

[1] {رواه احدم}
[2] القلم .{4}

لەگەل ئەوەشــدا ئەو پێغەمــبەرە (ﷺ) گەورەی دنیــا بــوو قائیــدی ئۆممەت بوو سەرکردەی موسڵمانان بوو ئەی توانی خۆشترین ژیان بباتە سـەر لەدنیا باشـترین جل بکاتە بەری و خۆشـترین خـواردن بخوات، بەڵام بابچینە خزمەت دایکە عائیشە کەمێک باسی حاڵی ئەونازدارەمان بۆبکات تاکو بزانین ئەم پێغەمبەرە (ﷺ) چۆن ژیاوە.

عـن عائشـە (رضی الله عنهـا)زَوج النبیّ (ﷺ)قَالَـت: لَقَـد مَـاتَ رَسـول اللهِ (ﷺ)وَمَـا شَـبِعَ مِـن خبـز وَزَیـت فِی یَـوم وَاحِـد مَـرتَینِ}[1]. واتە: عائیشــە هاوسـەری پیغەمبەر (ﷺ)ڕەزای خـوای لێ بێت فەرمووی: پێغەمبەری خوا (ﷺ)هەتا مرد نەبووە لەیەک ڕۆژدا دوو ژەم لەنان و ڕۆن زەیتون تێـر بخــوات. جــاری وا هەبــووە تــا دوو مانــگ ئــاگر لەماڵەکـانی خێزانەکانی پێغەمبەردا نەدەکرایەوە بۆنان و چێشت کردن! لە دایکە عائیشـەیان پرسی: ئەی بەچی دەژیـان، فەرمووی: بەخورما و ئـاو! بەڵام چەند ماڵێکی ئەنساری جیرانی پێغەمبەر بوون ئاژەڵی بەشیریان هەبوو، بەدیاری بەشی پێغەمبەریان دەدا، پێغەمبەریش(ﷺ)لەوشیرە دەرخـواردی ئێمەیدەدا. بەڵێ ئـا ئەوەیە سـەرکردە ئەوهـا ژیـاوە هەتـا لەدنیــابوو نــانێکی خۆشــی نەخــواردووە، بە پــێچەوانەی ئەم سـەرکردانەی ئێستا بەدرۆ ناویـان لەخـۆ نـاوە سـەرکردە بەزەبـری هێزهــاتوونەتە ســەرحوکم و مــافی خەڵکـی هەژار دەخـۆن لەســەر حیسابی گەل ئەژین دنیایان داگیر کردووە بەرزترین خانوویان هەیە،

---

[1] {صحیح مسلم}

خۆشـترین خـواردن ئەخـۆن، مـۆدێلی ئـاخیر سـەیارەیان هەیە، وا دەزانـن دنیـا بەس هی وانە هەروا بـۆ ڕابـواردن دروسـتکراون. بـابچینە خـزمەت پێغەمبەری نـازدار(ﷺ)بـزانین حـاڵی ئەو سـەرکردە چۆن بـووە لەکاتێکـدا ئەویـش دەی تـوانی باشـتر لەمـانە بژیـت بـا بەیەکەوە سەیرێکی ماڵی ئەو پێغەمبەرە بکەین لەسەر چی نوستووە، {دَخَلَ على رَسُول اللهِ(ﷺ) عُمَرَ بن الخَطاب (رضي الله عنه) ذاتَ يَوم فَوَجَدَ هُقَدْنامَ على حَصيرِوَأثّرَ الحَصيرَ فِي جَسَدِهِ،فبَكى عُمَرفَقالَ: لَهُمُ حَمَّدمَايُبْكِكَ؟قال عمَـر: يارَسُـول الله(ﷺ)، فَـإِنَّ كِسْـرى وَقَيصَـرفِيماهُمْ فِيِهِـوَ أَنْـتَ رَسُـول الله(ﷺ).فَقـالَ :أَمَّاتَرضى أَنْتَ كُون لَهُمُ الـدُّنْياوَلَناالآخِرة؟}[1]. واتە:جارێک عـومەری کوڕی خەتتاب ڕەزا و ڕەحمەتی خوای لە سەر بێت ڕۆیشت بۆ لای پێغەمبەری خوا (ﷺ)دیتی لە سەر (حەسیرێک) پاڵی داوەتەوە، شـوێنەواری (حەسـیرەکە) لە لاشـەی پێغەمـبەر (ﷺ)دەرکەوتـووە، عـومەر ڕەزا وڕەحمەتی خـوای لە سـەر بێـت گریـا ، پێغەمـبەریش(ﷺ) فەرمووی: بۆ ئەگریت؟وتی:ئەی پێغەمبەری خـوا(ﷺ) کیسـرا و قەیسـەر لە چی دان و تـۆش لە چی دایـت ئینجـا پێغەمـبەر (ﷺ)فەرمـووی: جـا ئەی عــومەر تــۆ حەز ناکەیــت ئەوان دنیایــان هەبێــت و ئـێمەش قیـامەت و دوا ڕۆژ. بەڵێ ئەو نـازدارە ژیـانی دنیـای فرۆشـت بـۆ بە دنیــایەکەی تــر چــونکە دەیزانــی ئەم دنیــایە ڕابــواردنێکی کەمە مانەوەمان کاتیە ئەوەی گرنگ بوو لای ئەو دنیاکەی تر بوو.

---

[1] {متفق علية}

{ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآَخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ}[1].واتـە: بەڕاسـتی ژیـانی ئـەم دنیایـە ڕابـواردنێکی کەمـە وە بەڕاسـتی هـەر پاشـەڕۆژ جێـی حەسـانەوەی هەمیشـەییيە. بـۆیە زۆر خـۆی مانـدوو دەکـرد زۆربەی کاتەکـانی بەخــوا پەرسـتی ئەبـردە سـەر، نەک تەنهـا بەڕابـواردن و خۆشی، شـەوانە چەنـدین حیمایـە لـە دەوری ماڵەکـەی بـن خۆشـی بخەوێ ! نەخێر شەوانە بەئاگا بوو لەکاتێکدا خوای گەورە لەگوناهی پێش و دوایی خۆشـبووە، ئەمەش وای لێ نەکـردووە واز لەشـەونوێژ بێنێـت. باکەمێـک دڵەکانمـان لەژەنگی تـاوان پـاکبکەینەوە و بچیـنە خزمەت دایکی ئیمانداران تا کەمێک باسی لەخوا ترسی و خوا ناسی ئەو پیغەمــبەرە(ﷺ) ئازیزەمــان بۆبکــات، عائیشـــە دەفەرمووێــت: پیغەمـبەری خــوا (ﷺ)شــەو هەڵدەسـتا تـا قاچەکـانی دەئاوسـان، عائیشە پێی دەڵێت: ئەی پیغەمبەری خوا(ﷺ) بۆ وا لەخۆت دەکەی، کە خوای گەورە لە هەموو گوناهێکی ڕابردوو و داهاتووت خۆشبوو؟ دەیفەرمـوو: {أَفَلاَأَكُـونُ عَبْدًاشَـكُورًا}[2]. واتە: ئەی نابێـت بەنـدەیەکی سوپاسـگوزار بـم. بەڵێ ئەی بـرا یـان و خوشـکانی بەڕێـزم ئەگەر ئیـوە دەتـانەوێ خـوا لەخۆتـان ڕازی بـکەن گەر دەتـانەوێ بەخۆشـی بـژین لەدنیـا و پاداشـتێکی گەورە تـان بـۆهەبێ لەدواڕۆژدا، ئەوا بـا چاو لەو پیغەمـبەرە (ﷺ) خۆشەویسـتە بکەیـن کە مامۆسـتای مامۆسـتایانە،

---

[1] غافر.{39}
[2] {صحيح البخاری}

وەرن بـــابەیەکەوە ببـــین بە قوتـــابی ئەو پێغەمـــبەرە(ﷺ) نـــازدارە ســوننەتەکانی زینـدووبکەینەوە.{**لَقَـدْ كَـانَ لَكُـمْ فِي رَسُـولِ اللَّـهِ أُسْـوَةٌ حَسَـنَةٌ**}[1].واتە: سـوێند بەخـوا بەڕاسـتی لە پێغەمبەری خـوادا (ﷺ)بـۆ ئێـوە هەیە سـەر مەشـقی و پێشـەوایەتی چـاك. کەوایە بـالە ئێسـتاوە بڕیاربـــدەین لەهەمـــوو کێشـــەو گرفتێکـــدا بگەڕێـــنەوە بـــۆلای مامۆستاکەمان تـاجی سـەرونووری چاومـان، بۆئەوەی لەڕۆژی دوایـدا لەگەڵ ئەو پێغەمبەرە(ﷺ)بین، بەڵێ بـرای بەڕێـزم خوشـکی سـەنگینم بەڕاسـتی ئەم پێغەمبەرە ئـازیزە (ﷺ)هـۆی ڕەحـمەت ومیهرەبـانی بـوو بۆ سـەرجەم خەڵکی گەر ئێسـتا لەناومانبـایە حاڵمـان ئەوهـا نەدبـوو بێگومـان! لەپـاش ئەو هەمـوو فەزڵ و گەورەیـی ئەم نـازدارە لە دنیـا کـۆچی کـرد بـۆ شـوێن و مەکانی دواڕۆژ، هەر لەدنیـا نەمـایەوە هەتـا هەتـــایی. ئەی ئەوانەی بەدوای دنیـــا کەوتـــوونە دڵتـــان بەچـــی خۆشـدەکەن لەکاتێکـدا بـۆ ڕابەر و تـرپەی دڵمـان نەبـوو، ئیـوە چـین هەتـا داگیـر بـکەن پشـتان پـێ ببەسـتن؟ بـزانە خـوای گەورە بە سەرکردەی ئوممەت چی دەفەرموویت: {**إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ**}[2]. واتە: ئەی محـمەد(ﷺ)بەڕاسـتی تـۆ دەمـری و ئەوانـیش دەمـرن. بەڵێ دنیـا بـۆگەورەی پێغەمـبەران نەبـوو ئەوجـا بـۆ کەس نـابێ، بـالە ئێسـتاوە

---

[1] الأحزاب .{11}
[2] الزمر .{30}

مەردی خــوا بــین بۆخــوا بــژین، لەفەرمانەكــانی خــوا پاشــان سوننەتەكانی پێغەمبەری ئازیز (ﷺ) دەرنەچین تاكو سەركەوتوو بین.
{ وَمَـنْ يُطِـعِ اللَّـهَ وَرَسُـولَهُ فَقَـدْ فَـازَ فَـوْزًا عَظِيمًـا}[1]. واتە: هەر كەس گـوێڕایەڵی خـواو پێغەمـبەرەكەی بكـات ئەوە بەڕاسـتی سـەركەوتنێكی گەورەی بەدەسـت هێنـاوە. بێگومـان ئەوەی گـوێڕایەڵی فەرمانەكـانی خـوا پاشـان پێغەمـبەر(ﷺ)بیـت بەڕاسـتی ئەوا ئەو كەسـە بـردیەوە و سـەركەوتوو بـوو هەم لەقیـامەتیش بەكـامەرانی ئەژیـت و ئەبیـت بەجیرانـی پێغەمـبەری خـوا (ﷺ)لەبەهەشـت بـۆیە بـاهەوڵی بۆبـدەین بیرت نەچێ بوون بەجیرانی پێغەمبەری ئازیز(ﷺ) ماندووبوونی دەوێت لە دنیا.

[1] الأحزاب .{71}

خۆشیەكاتییەكان

باكەمێك بچینە خزمەت ئەو خۆشیانەی كە ئەوكەسانەی ڕوویان لە دنیا كردووە ئالودەی بوونە! بالێ وردببینەوە تا بزانین ئەمە چ خۆشیەكە كە وای لێ كردوون لە بەرنامەی خوا دووربكەونەوە پشت لەدینی خوا بكەن لەژیانی ڕۆژانەیاندا.بەڕاستی براو خوشكانی من ڕابواردن و خۆشیەكانی دنیا هەمووی كاتین بەڵام كەسانێك نازانن لەو ڕاستیە بێئاگان، هەموو كاتێك بەخۆشیەكانی دنیا سەرقاڵبوونە. بە خانووی بەرز یا بەدوای مۆدیلی سەیارە كەوتوونە، یا ژنی جوان، یاخواردنی خۆش! دنیا ئەو كەسانەی بەخۆی غافڵكردووە، بەڵام نازانن ئەو شتانە هەمووی هی خۆیان نیە ماوەیەك لە لایان دەمێنێتەوە دەڕوات. بۆ نمونە: تۆ لەو دنیایە ئاواتت ئەوەیە ژنێكی جوان ببێتە هاوسەری ژیانت زۆر ماندوو ئەبی تایەكێك ئەدۆزیەوە كە بەدڵی خۆت بێت، بەڵام بیرتنەبوو كە ئەم جوانییە كە كچەكە هەیبوو بە دوای كەوتبوویت سەراپای ژیانت تەرخانكرد تا دۆزیتەوە بوو بە هاوسەرت نەتئەزانی ئەم جوانییە بۆ ماوەیەكی كاتیە گۆڕانكاری بەسەردێ و بابە زۆری بۆ 25 ساڵ بێت دواتر پیر ئەبیت، جوانییەكەی نامێنت تێبفكرە و بیربكەوە براكەم ئەمەیە سەر ئەنجامی ژنی جوان كە پیربوونە! یاخود بەدوای مۆدیلی سەیارە كەوتووی دەتەوێ كامەیان بەرزتر و گرانبەهاترە بیكڕی، خۆشی و جوانی ئەو سەیارەیە وات لێئەكات خۆت هەڵبكێشی بە سەر خەڵكی

و بە بچووك سەیریان بکەی بەڵام خۆشی و ڕابواردن لەگەڵی هەروا نابێت، ڕۆژگارێك بەسەردێت سەیارەکەت تێك ئەچێ مۆدیلی کۆن ئەبێت لەکار ئەکەوێت! ئەبێ فڕێی بدەی پاشەڕۆژ! برای بەڕێز خوشکی ژیرم، با خۆشی و لەزەتی کەمی دنیا هەڵتنەخەڵەتێنێت، با خواردنی خۆش وات لێ نەکات خوات لە بیربچێ و یادینەکەی. ئایا بیرت کردۆتەوە کەوا ڕۆژێك دەتەوێ خۆشترین خواردن بخۆی؟ پێش چەند ڕۆژێك خۆتی بۆ ئامادە دەکەی تاچۆن چاکی بکەی و بێتە پێشت. ئەوجا پێش چەند سەعاتێك ئامادەبوونی لەسەر سفرەی خوان گەرێت و لەگەڵ هاوڕێیەکت بیت گفتوگۆ ئەکەی یان گەر هاتوو با لە دەوام بیت ئەوازۆرگرنگیان پێ نادەی نە بە هاوڕێکەت نە دەوامەکە، چونکە هەر بیرت لای خواردنەکەیە! لە دڵەوە خۆزگە ئەخوازی بچیەوە دەڵێی بڕۆمەوە بۆ ماڵ خۆشترین خواردنمان هەیە ئاوادەکەم و ئەوەی دەخۆم! بەڵام کە هاتییەوە هەر ئەوکاتەی لە سەر سفرەی خواردنی و خواردنەکە ئەخۆی و تەواو دەڕوات، تۆ پێش چەند سەعاتێك چاوەڕێت ئەکرد بەڵام وا ئێستا خواردت و ڕۆیشت پاش چەند سەعاتێك تامی خواردنە خۆشەکەت ئەڕوات و برسیت ئەبێتەوە، سبحانالله، بزانە ئەوەی لەدنیا دێتە دەستمان لە جوانی ، ناوبانگ ،مال و مناڵ ،پارە ..هتد هەمووی دەڕوا نامێنێت تەنها ئەوەی لای خوایە .

{ مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ }[1]. واتـە: هـەر چی لای ئێوەیە تـەواو دەبێ و نـامێنی بـەڵام ئـەوەی لای خوایـە تـەواو نـابێ هـەر دەمێنێ. کـەوابوو ئـەی برایـان و خوشـکانم خۆشی و نـاز و نیعمەتـەکانی دنیـا هـەمووی کـاتین بـۆ چی پێـی هەڵئەخەڵەتێـی! بـابچینـە خزمـەت پێغەمبەری ئازیز (ﷺ) تا وەسفی خۆشی دنیامان بۆبکات.**{عَن مستورِدا (رضي الله عنه) قَالَ: قَال رسول اللَّهِ(ﷺ) (وَاللَّهِ مَا الدُنْيَا فِي الْآخِرة إِلَّا مِثل مَايَجْعَل أَحدكم إِصبَعَه هَذهِ فِي الْيَم،فَلْينظر بِمَتَرجِع}**[2]. واتـە: المستورد (خـوای لێـی ڕازی بێـت) دەڵێ: پێغەمبـەری خـوا (ﷺ) فەرموویـەتی: بـە خـوا دنیـا لـە چـاو دوارۆژدا هـیچ نییـە، مەگـەر ئەمەنـدە نـەبێت کـە یـەکێك لـە ئێـوە ئـەم پەنجەیـەی بکات بـەناو دەریادا، پاشـان سـەیر بکـات بزانـێ چەنـدە ئـاو دەگرێتـە خـۆی. یـانی خۆشـی دنیـا هـەر ئەوەندەیـە گـەربێت و کەسـێك پەنجـەی بکـات بـەناو دەریایـەك ئایـا چەنـد ئـاو هەڵئـەگرێ چەنـد دڵۆپەیـەك دەبێت بە پەنجەکەوە، ئـەی بەندەکانی خوا خۆشی دنیا هەر ئەوەندەیە با بە هۆی ئەم دنیا کاتییە دنیـا بەنرخـە کـەیتر لەدەسـت نـەدەین کـە بەهەشـتی نەبڕاوەیـە. **{فَلَا تَغُـرَّنَّكُمُ الْحَيَـاةُ الـدُّنْيَا وَلَا يَغُـرَّنَّكُمْ بِاللَّـهِ الْغَـرُور}**[3]. واتـە بـا ژیـانی دنیـا هـەڵتان نەخەڵـەتێنێ وە باشـەیتانی فریـو دەر بـە (بیـانوی بـەزەیی و لێبوردنی) خوا نەتان خەڵـەتێنێ. خۆشبەختی بۆ ئەو کەسـەی کە بە

---

[1] النحل .{96}
[2] {صحيح مسلم}
[3] لقامن.{33}

دنیـاو خۆشـیەکانی هەڵناخەڵـەتێ بـۆ سـاتێکیش خـوا لـە بیرناکات. دنیای لە پێش چاوی هیچ نیە و هەوڵ بۆ بەدەست هێنانی دنیاکەیتر ئەدات، کە سەد قات باشترە. گەر بێت و ماڵی دنیاشی هەبێت بۆ خوا بەکاری دێنێت و دەیکاتە قوربانی ئیسلامەکەی بۆ خزمەتی دینی خوا سەرفی ئەکات، بەڵێ ئەی بەندەکانی خوا با ئێمەش لەوانە بین کـە لـەم دنیـای کاتیـە بـۆ خـوا ئـەژین لەهـەموو چاکـەو خێرێـك بەژداربین کە مایەی ڕازی بوونی خوای لەگەڵ بێت. تا لە دوارۆژدا پاداشـتێکی نـەبینراومان پێ ببـەخشێ {**لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ**}[1]. واتـە: تـەنها پاداشـتیان لای پەروەردگاریانـە، ئەوسا نـەترس و بیمیـان لەسـەرە، نـە غـەم و پـەژارە دەیانگرێتـەوە. بـەهۆی ئـەوەی لـەدنیا سـەرپێچی خـوای گـەورەمان نـەدەکرد، لـە ئـاخیرەت پاداشـتێکی نـەبڕاوەمان بۆهەیـە بـەهۆی ئـەوەی پشـتیان لەخۆشـییەکانی دنیـا کردبوو.ئـەوکات بـەبێ خـەم و پـەژارە داخلـی بەهەشت دەبین.

---

[1] البقرة .{277}

هاوڕێت کێیە؟

مرۆڤەکان پێویستە هاوڕێیەکیان هەبێ لەژیان، ناکرێ بێ هاوڕێ ژیان بباتە سەر چونکە ئەم هاوڕێیە هاوبەشی خەم و ڕۆشنکەرەوەی ڕێگای ڕاستە. ئەمانەن هاوڕێی ڕاستەقینەن بۆ مرۆڤ. بۆیەش زۆر پێویستە لەسەر باوك و دایك کەوا هاوڕێیەکی چاك و پاك بۆمندالەکانیان بدۆزنەوە یان بیانکەنە ڕەفیقی ئەوکەسەی شایستەی هاوڕێیەتییە تا لە پاشەڕۆژ ببن بە کەسێکی چاك و دوارۆژێکی ڕۆشنیان هەبێ. چونکە مرۆڤ لەسەر دینی هاوڕێیەکەیەتی گەرباش بوو پاشەڕۆژت باش دەبێ دەبیە کەسێکی بەختەوەر، بەڵام گەر هاتوو هاوڕێ کەت خراپ بوو پشتی لەدینی خوا بوو ئەوا دوارۆژێکی باشت نابێ.پێغەمبەری خۆشەویست(ﷺ)دەربارەی هاوڕێ دەفەرموویت: {**عن أبي هريرة قال:قال رسول الله** (ﷺ) :**الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْأَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلْ**}[1]. واتە: لە ئەبوهوڕیرەوە (ڕەزای خوای لەسەربێت) لەپێغەمبەرەوە(ﷺ)فەرموویەتی : مرۆڤ لەسەر ڕێبازی و دینی هاوڕێیەکەیەتی و هەر کەسێك لەئێوە بابزانێت هاوڕێیەکەی کێیەو تێکەڵ بەکێ دەبێت. براوخوشکانی من بەڕاستی ئەوانەی هاوڕێی خراپیان هەیە لەدنیاو قیامەت زەرەر ئەکەن لەژیان سەرکەوتوو

[1] {رواه الرمذى}

نابن، چونکە لەدنیا فەرمانیان پێ ئەکردی بەکاری خراپ و بێفەرمانی خوا هیچی ترنەبوو! بابزانین حاڵی ئەوجۆرەکەسانە چۆنە لەقیامەت کەسەر شۆڕی وپەشیمانییە **{وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا}**[1]. واتە: ڕۆژێک دێت ستەمکارو تاوانبارەکان قەپ دەکات بە هەردوودەستی خۆی دا و گاز لە هەردوودەستی خۆی دەگرێت لەپەشیمانیداودەڵێت: خۆزگە لەگەڵ پێغەمبەردا ڕێبازی ئیمانم بگرتایە. بەڵێ تۆلەدنیا کەسانێکت کردبوو بەهاوڕێی خۆت کەدژی بەرنامەکەی خوای پەروەردگاربوون، وە کاتێك بانگ دەکرای پێیان دەووتی براکەم خوشکی من وازلەهاوڕێ دنیایی بێنە هیچ سوودی نییە بۆت بەڵام گوێت پێ نەئەدا **{يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا}**[2].واتە: مەرگ بۆخۆم، خۆزگە فلانکەسم نەکردایەتە هاوەڵ و دۆستی خۆم چونکە سەری لێ شێواندم. بەڵێ هاوڕێی خراپیش ئاوایە لەدنیا کەسی دیندار هەبوو بەڵام هاوڕێیەتیت نەئەکردن، ئەچوویت هاوڕێیەتی کەسانی خراپت ئەکرد بۆخۆشییەکی کەم کەکات کوشتن بوو بەبن دیواروکۆڵان و جگەرە کێشان...هتد، تا لەڕێگای ڕاست گومڕایان کردی بۆ ڕێگای شەیتان

---

[1] الفرقان.{27}
[2] الفرقان .{28}

{لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا}[1].واتە: بەڕاستی گومڕاو وێڵی كردم لەبەرنامەی خوا دوای ئەوەی پێم ڕاگەیەنرابوو، شەیتان هەمیشە و بەردەوام هانی مرۆڤ دەدات بۆ گوناە و تاوان، لەكاتی تەنگانەشدا پشتی بەردەدات. ئەمەیە سەرئەنجامی دۆستی دنیایی كە قیامەتت پێ ئەدۆڕێنێ.باكەمێك بەئاگا بێینەوە براوخوشكانی بەڕێزم دنیا ئەوندە ناهێنێ تابۆخۆشییەكی كەم ئاخیرەت بدۆڕێنی كەمانەوە لە قیامەت بۆیەكجارییە، ئەوجا لەدنیا هاوڕێیەكی چاك و ديندار بكە دۆست و ڕەفیقت چونكە هەرئەوانن مایەی خۆشی وبەختەوەری هەردوو دنیا پاشان قیامەت.{الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ}[2].واتە: دۆستان وبرادەران هەر هەموو لەو ڕۆژەدا دوژمنی یەكترن، هەموو ڕقیان لەیەك دەبێتەوە، جگە لەو كەسانەی كە لەسەر بنچینەی تەقواو خواناسین كۆبوونەتەوە و برایەتی یان بەرپاكردووە. بۆیە لەوساتەوە واز لەهاوڕێیەدنیایەكان بێنە ئەوانەی هانت دەدەن بۆكاری خراپ و دوورخستنەوەت لەڕێبازی خوا، ڕووبكە ئەودۆست و برایانەی ئەهلی ئیسلام و مزگەوتن تا كەمێك هەست بەخۆشی دنیابكەی لەپاشە ڕۆژیش لەگەڵ دۆستانی خوا حەشر بكرێیت.

[1]الفرقان.{29}
[2]الزخرف.{77}

نەخۆشیەکی کوشندە

لەم سەردەمەی غەریبی دا تاوانێك لەنێو موسڵمانەکان لەزیاد بوون وگەشەکردن دایە بەهۆی ئەوەی خۆیان پێ باشترو گرنگترە لە چاو براموسڵمانەکەی، ئەم جۆرە کەسانە هاوڕێ یەتی برایەکی موسڵمانی بۆ خوا سولحاو دەکات بۆ خوا برایەتی ناکات بەڵکو بۆ هۆکارێکی دنیایی هاوڕێیەتی دەکات تاکوو شتێکی دنیایی بە دەستبێنێت، ئەم جۆرە کەسانە هیچ لەم ئیسلامە تێنەگەیشتوون بۆیە وا خراپن بەرامبەر بە برا موسڵمانەکەی. خوای گەورە مۆری لە دڵیانداوە هیچ تێناگەن {فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ}[1]. واتە: ئیتر مۆری بەدبەختی نرابە سەر دڵیاندا جا ئەوان تێناگەن و حەقیقەت وەرناگرن ووشە و مانای خێر نازانن، واتە: چاك وخراپ لەیەك ناکەنەوە . چەندە باسی مردن و قیامەتیان بۆ بکەی تێناگەن لەو گوێیە دەڕواتە ئەو گوێیە. ئەو جا بەداخەوە گەرهاتوو موسڵمانێك باسی خوا پاشان ئیسلام لە مەجلیسێك دەکات ئەو دڵ نەخۆشانە بێدەنگ نابن لەڕاست ئایەتەکانی خوا، لەولاوە لە گەڵ یەکتر باسی شتی دنیایی دەکات بۆ ئەوەی باسی ئایەتەکانی خوا نەکرێت. خوای رب العالمین باسی ئەو سیفاتەیان دەکات لە قورئانی پیرۆز هەروەك دەفەرمووێت:

[1] المنافیقون.{3}

{وَإِذَا ذُكِـرَ اللَّـهُ وَحْـدَهُ اشْـمَأَزَّتْ قُلُـوبُ الَّـذِينَ لَا يُؤْمِنُـونَ بِـالْآَخِرَةِ وَإِذَا ذُكِـرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ}[1]. واتە: كاتێک کە باسی تاکو تەنیایی خوا دەکرێ ئەوانەی کە باوەڕیان بەقیامەت و ڕۆژی دوایی نیە دڵیان پێتێکدەچێ و نێو چاوانیان گرژ دەبێ، بەڵام کاتێکیش با سی غەیری خـوا بکـرێ، ئـەوا دەم شـادو دڵخۆشـدەبن. ئـەم جـۆرە کەسـانە لـە سەرەوە دایم کەیفخۆشن لەگەڵ موسڵمانان بەڵام لە دڵەوە دژیان و هیچ کەیفیان بە براموسڵمانەکەیان نایەت، بەڵام بۆ ئەو کەسانەی کـە خوانـە ناسـن دایـم دەسـت لەسەرسـینگن ودەڵـێن پێیـان ئێمـە لەخزمەتداین بۆ ئێوە، وە دژی موسڵمانانن هەردەم نەخۆشن، هیچ پێیـان خـۆش نیـە ئیسـلام و موسـڵمانان سـەربکەون. بـەڵام خـوای پـەروەردگار ئاواتەکـەیان ناهێنێتـە دی نەخۆشـییەکەیان زیـاد دەکـات بـەوەی موسـڵمانان سـەردەخات.**{فِي قُلُـوبِهِمْ مَـرَضٌ فَـزَادَهُمُ اللَّـهُ مَرَضًـا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ}**[2].واتە: ئەوانە لە دڵ و دەروونیان دا نەخۆشـی بێبـاوەڕی و حەسـوودی و ڕق و کینـە هەیـە، خـواش نەخۆشـیەکەیان زیـاد دەکـات بەسـەر خسـتنی حـەق و موسـڵمانان، عەزابێکی سەخت لە دنیا و قیامەت چاوەڕێیانە بە هۆی درۆکردن و دژایەتی کردنیـان بۆ ئیسلام. کاتێك دەبێتـە مـانگی ڕەمەزان هـەرپێنج نـوێژ بـە جەماعـەت دەکـەن تـاکوو بڵـێن بەڕاسـتی کەسـێکی چاکـە،

[1] الزمر.{45}
[2] البقرة.{10}

کاتێکیش ڕەمەزان تەواو دەبێت نەخۆشییەکەیان جارێکیتر سەرهەڵدەداتەوە دڵەکانیان بۆ دنیا لێدەداتەوە هەروەکو جاری پێشتری لێدێتەوە! ئەوکەسانەکەوادڵیان نەخۆشە بەرامبەربە ئیسلام و موسڵمانان عەزابێکی سەختیان بۆهەیە. هەروەك خوای گەورەدەفەرمووێت: {بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا}[1]. واتە: ئەی پێغەمبەر(ﷺ) مژدە بدە بە دڵ نەخۆشەکان ئەوانەی دووڕوون بەوەی کە بەڕاستی سزایەکی بە ئێشیان بۆ ئامادەکراوە، تێاچوون بۆ ئەو کەسانەی کە دەزانن دژی موسڵمانان بەڵام وازناهێنن لە دژایەتیکردنیان بابزانن کەوا لە دوارۆژدا ناخۆشترین شوێنیان هەیە کە تەبەقی هەرەخوارەوەی دۆزەخە خوا پەنامان بدات. {إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا}[2]. واتە: بابزانن بەڕاستی دووڕووەکان لە خانە و تەبەقی هەرە ژێرەوەی ئاگردان، وە هەرگیز ڕزگار کەرێکت بۆ ئەوان دەستناکەوێت. ئەوکەسانەهیوایەتیان بەس ڕابواردن و گاڵتەیە لە دنیا بەڕاستی دڵیان زۆر ڕەقە بەرامبەر بەموسڵمانێکی خۆنەویستی خواویست. گەربێت و ئەو برا موسڵمانە شتێکی دنیایی هەبێت بۆ نمونە: سەعاتێکی هەبێت، یان هەر شێك...هتد ئەوکەسەزۆری پێناخۆشە کەوا هەیە تی چونکە دڵی پیسە بەرامبەری هەردەم دەیەوێ شتی خۆی چاکتربێ لەهی خەڵکی.

---

[1] السانء.{138}
[2] السانء.{145}

ئەم جۆرە كەسانە هیچ ترسی خوایان لە دڵ نیە، ئەمانە كەسانێكن زۆر موتەكەبیرن و خۆیان پێگەورەیە لە ئاست موسڵمانان. بێ ئاگان لە ئامۆژگاریيەكەی پێغەمبەری خوا(ﷺ)دەربارەی ئەوانەی كەوا كیبر لەدڵ یانە كەناچنە بەهەشت .{**لايَدخُل الْجَنَّةَ مَنكَ انَ فِيقَلْ بِه مِثْقَال ذَرة مِـن كِبـرٍ**}[1] .واتـە: پێغەمبـەر(ﷺ)دەفەرمووێـت: ناچێتـە بەهەشـت ئەوكەسـەی ئەگەر بە قەد مسقالە زەڕەیەك لە ناو دڵی كیبـر هەبێ. ئەی ئەو كەسانەی دڵ تان پڕە لە قین و بوغز بەرامبەر بە ئیسلام و موسڵمانان وازبێنن لە دژایەتی، دڵەكانتان خاوێن بكەنەوە بەباشترین دەرمانی سەر ڕووی زەوی قورئانەكەی رب العالمین. خۆتان ناونووس بكەن لـە قوتابخانـەی ئاكارو ڕەوشـتی پێغەمبـەری نـازدار(ﷺ) چونكـە ئـەوە باشـترین چارەسـەرە بـۆ ئێـوە گـەر بـزانن، ئـەوجا تـاكوو زووە بگەڕێنەوە باوەشی ئیسلام و دڵـەكانتان تەسلیمی بەخوای تاكو تەنها بكـەن چونكـە گـەر خۆتـانیش تەسـلیم نەكـەن ئـەوا بێگومـان ڕۆژێك دادێت دەگەڕێیە وە لای خوای پەروەردگار.

{**وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ**}[2].

واتە: بگەڕێنەوە لای خواو خۆتان تەسلیم بكەن هەتاكو عەزابتان بۆ نەهاتووە، چونكە كەس نیە سەرتان بخات و پشتتان بێت.

---

[1] {صحيح مسلم}

[2] الزمر.{54}

کەوا بوو بڕیار بدە لەژیان کە تەنها بۆ ڕەزامەندی خوا تێبکۆشی تا پاداشتمان بەهەشتبێت لەقیامەتدا .

گەر هاتوومو سڵمانێك باسی خوا پاشان ئیسلام لەمەجلیسێك دەكات ئەو دڵ نەخۆشانە بێدەنگ نابن لەڕاست ئایەتەكانی خوا، لەو لاوە لەگەڵ یەكتر باسی شتی دنیایی دەكات بۆئەوەی باسی ئایەتەكانی خوا نەكرێت.

واجبێکی فەرامۆشکراو

یەکێک لە فەرزەکان واتە واجب کە زۆر پشت گوێ خراوە بریتیە لە "نـوێژ" دووەم بنچینەیە لە ئیسلام ، **{بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ : شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ اللَّـهُ وَأَنَّ مُحَمَّـداً رَسُـولُ اللَّـهِ، وَإِقَـامِ الصَّـلاَةِ، }**[1]. واتە: پێغەمبەری خوا (ﷺ)دەفەرمووێ :ئیسلام لەسەر پێنج پایە دامەزراوە: شایەتی دان بەوەی کەوا هیچ پەرستراویک نییە شایەنی پەرستن بێت بەڕاستی جگە لە (الله)، وەموحەممەدیش نێرراو و پێغەمبەری (الله) یە، و نـویژ کـردن . لەپاش شـەهادە (أَنْ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ اللَّـهُ وَأَنَّ مُحَمَّـداً رَسُولُ اللَّه) کەتۆشەهادەت هێنا هاتییە نێوبازنەی ئیسلام ،ڕازیبووی کە ئیسلام بەرنامەتبێ دەبێ پابەندبی بە بەرنامەکەت واتە واجبەکان جێبەجێبکەی.بـەڵام لەمڕۆژگـارە بەهـۆی غـافڵبوونی مرۆڤەکـان بەکاروبـاری دنیـایی و سـەرقالبون بەشتەلاوەکیەکان (بەکۆکردنەوەی پـارە ، ڕابـواردن لەشـەقامونـاوپارکەکان ، کـات بەفیـرۆدان بەیارییەئەلـەکترۆنیەکان ، بەدرێـژای شـەومانەوە لەیانەکـان ...هتـد) لەبەر ئەم هۆکارانە بـۆیەگرینگی بەنوێژەکانی نـادات بەپێی ئـەوکات و سـاتەی کـە خـوای پەروەردگار واجبیکـردووە. **{إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا}**[2]. واتە: چـونکە بەڕاسـتی نـوێژ لەسـەر ئیمانداران فەرزە لەکاتی دیاریکراودا دەبێ ئەنجام بدرێت. بەڵام بەپێچەوانـەوە

---

[1] {متفق علية}
[2] النساء.{103}

زۆربەی خـەڵکی بێخـەمن لەئاست نوێژەکانیـان ، کـەچی لـە قیامـەت یەکـەم پرسـیار دەربـارەی نـوێژە گـەڕهاتوو نوێژەکانـت لـەکاتی خـۆی جێبــەجێکردبێ وازت لـێ نــەهێنابێ ئەوەســەرکەوتوو دەبـی کــارو کردەوەکانی تریش باش دەبێت لە تاقیکردنەوەی قیامەت.پێغەمبەری خـوا (ﷺ)دەفـەرمووێ {أَوَّل ما يُحَاسَبُ بهِ العبدُ يومَ القيامةِ الصلاة، فإنْ صَلحَتْ صَلحَ لَهُ سَائِرُ عَمَلِهِ، وإِنْ فسَدَتْ فَسَدَ سَائِرُ عَمَلِهِ}[1]. واتـە: یەکەم شتێ بەندە لە قیامەتدا موحاسەبەی دەکەن لە سەری نوێژە ئەگەر نوێژەکانی پەسەند و تەواو بوون ئەوا کردەوەکانی تریشی چاک و تەواو دەبن و سەرفراز دەبێت ئەگەر خراپ ئەنجامی دابوون و تەواو نەبوون ئەوا کردەوەکانی تریشی خراپ و ناتەواو دەبن ئەوکاتە دۆڕاوو پەشـیمانە . بۆیـە وامەکـە پەشـیمانبی قیامـەت بـدۆڕێنی هـەردەم پەیوەسـتبە بەمزگەوتـەوە تالەقیامـەت لـەژێرِ سـێبەری خـوا حەشـر بکرێی لـەکاتێك هیج سێبەرێك نیە .عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيّ (ﷺ) قَالَ {سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ، يَوْمَ لاَ ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي المَسَاجِدِ، }[2].واتە : لە ئـــەبوهــــوڕیرەوە(رەزای خـــــوای لەسـەربێت)لەپێغەمبەرەوە(ﷺ)دەفـەرمووێ: حەوت کـۆمەڵ هەن کە لە ژێر سێبەری خـوای گەورە دا حەشر دەکرێن کە لەوڕۆژە دا هیچ سێبەرێك نیە تەنها سێبەری خـوای گەورە نەبێت: وە کەسێك کە

[1] {رواه الطبراني}
[2] {صحيح البخارى}

دڵی بەسترابێتەوە بە مزگەوت . موسڵمانی ڕاستگۆی شوێنکەوتەی سەر ڕاستی ئیسلام دەبێ جیاوازبێ لەکەسانێك کەبۆدنیا ئەژین وشەوانە تادرەنگ بەدیار(تۆپانێ و فلیمی دۆبلاژکراو ، مانەوە لەیانەکانی شەوانە کات بەسەربردن بەقومار..هتد بەڵام موسڵمانی لەخواترس خەمی نوێژەکانیەتی هەرزوو بەرەو مزگەوت دەڕوات تابە ڕێزیەکەم بگات بۆنوێژەکانی چونکە سوننەتەکانی پێغەمبەری نازدار (ﷺ)دەکاتە سەرمەشق تا سەرفرازبێ لە قیامەتدا .

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ)قَالَ {لَوْ تَعْلَمُونَ-أَوْ يَعْلَمُونَ-مَا فِي الصَّفِّ الْمُقَدَّمِ لَكَانَتْ قُرْعَةً}[1].واتە : لە ئەبوهوریرەوە(رەزای خوای لەسەربێت)لەپیغەمبەرەوە(ﷺ)فەرموویەتی:ئەگەر-خەڵکی-بیان زانیایە چ خێرێك لەڕیزی پێشەوە دا هەیە ئەوا دەبوایە تیروپشکیان بۆ بکردایە کە کێ بچێتە پێشەوە .بەڵێ بۆیە هەوڵدەدات لەهەموو نوێژەکان لەڕێزی یەکەم بێ تا لە خیرەکە بێبەش نەبێ . ئەوکەسانەی بەردەوامن لەسەر نوێژکردن زۆر دوورن لەکاری خراپ کەسانێکن ئارام و لەسەرخۆن .**{إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ}**[2].واتە:بێگومان نوێژ بەرگری دەکات لە کاری ناشرین و ناپەسەند (خراپە). چونکە گەر کەسێك پابەندبێت بەنوێژەکانی دووری دەخاتەوە لەتاوان و سەرپێچی بۆنمونە: گەر لەشوێنك

[1] {صحیح مسلم}
[2] العنکبوت.{45}

کاربکات هەرکە بوو بەکاتی بانگ واز لەکارەکەیدێنیت ترسی خوای گەورە لەدڵیەتی نەکا نوێژی بڕوات بەرەو مزگەوت دەڕوات تانوێژەکەی بەجەماعەتبکات . ئەمەش هۆکارێکە بۆ چوونە بەهەشت بەرزبوونەوەی پلەی لای خوای پەروەردگار.{مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ مَضَى إِلَى بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ، لِيَقْضِيَ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ، كَانَتْ خَطْوَاتُهُ إِحْدَاهَا تَحُطُّ خَطِيئَةً، وَالأُخْرَى تَرْفَعُ دَرَجَةً}[1].واتە: پێغەمبەری خوا (ﷺ)فەرمویەتی: هەرکەس لەماڵەوە دەستنوێژ بشوات وپاشان بچێت بۆ مزگەوت بۆ ئەنجامدانی نوێژێکی فەرز، هەموو دوو هەنگاوێك کە دەینێت، هەنگاوێکیان تاوانێکی دةسڕێتەوەو هەنگاوەکەی تری پلەیەك بەرزی دەکاتەوە. نوێژ واجبێکی زۆر گەورەیە لەئیسلام بەنەکردنی نوێژ واتە وازهێنانو تەرکردنی مرۆڤ دەباتبەرەو دۆزەخ ، ئەهلی بەهەشت پرسیار لەدۆزەخییەکان دەکەن لەقیامەتدا کاتێك لەدۆزەخن خواپەنامان بدات ، {مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ}[2]. واتە: ئەوە چی بوو ئێوەیڕاپێچی دۆزەخ کرد؟! لەوڵامدا پێیان دەڵێن ،{قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ}[3].واتە:ئەوانیش وتیان: ئێمە لە نوێژ کەران نەبووین . بۆیە زۆرئاگاداری نوێژەکانبن تابەهەشت لەدەست نەدەین ، ئەی براو خوشکانی خواویستم گەردەتان هەوێ سەرکەوتوو بن لەدنیا و دواڕۆژ وازلەنوێژەکانتان

---

[1]{صحيح مسلم}
[2]الدمثر.{42}
[3]الدمثر.{43}

نەهێنن ، خوای گەورە باسی سیفاتی ئەهلی فیردەوس دەکا ئەوانەی موسڵمانی سەرکەوتوون،{**قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ**}[1]. واتە:بە ڕاستی ئەو بڕوادارانە سەرکەوتوو سەرفراز بوون. ئەوانەی بەردەومن لەسەر نوێژەکانیان و بەزەلیلی و خشوعەوە بەرامبەر خوای پەروەردگار ئەوەستێن {**الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ**}[2]. واتە: ئەو کەسانەی کە لە نوێژەکانیاندا لەخوا ترسن (گەردن کەچن) بۆخوا.ئەوانەی بەنوێژەکانیان ماندوو ئەبن لەخۆشی و ناخۆشی سەرماو گەرما ئا ئەوانە تەنها بەهەشت پاداشتیانە {**أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ**}[3] . واتە:ئا ئەوانە میراتگران و خاوەنانی بەهەشتن. کاتێك لە شەوە ساردەکانی وەرزی زستان هەڵدەستا لە ناوجێگای گەرم بۆنوێژی بەیانی بەئاوی سارد دەست نوێژی ئەشوشت لەپێناو خوای گەورە ، بەڵام کەسانێك هەرگوێیان بەنوێژەکانیان نەئەدا تانیوەرۆ هەر ئەخەوتن ، کەچی ئەو ترسی گۆڕ و بەرزەخ خەوی خۆشی لێ دەبڕی بۆیە ئەوکەسانە جێگایان بەهەشتی فیردەوسە {**الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ**}[4].واتە: ئەوانە دەبنە خاوەنی (فیردەوسی) بەهەشتی بڵند و بەمیرات ئەیبەن، چونکە ڕەنج و ئازارێکی زۆریان بۆ کێشاوە، بۆیەجگە لەوان کەسێکیتر شیاوی ئەوە نیە بەهەتا هەتاییش تیایا

---

[1]الممؤنون.{1}
[2]الممؤنون.{2}
[3]الممؤنون.{10}
[4]الممؤنون.{11}

ئەمێننەوە. هەركەس بەدوای ژیانێكی خۆشبگەڕێ لەم دنیایە تەنها دەمێنێتەوە بێئەوەی خۆشی ببینێت چونكە ئەم ژیانە هەمووی ماندو بوونە . تا نەمردووی چاكەبكە بۆخۆت تا پاداشت وەربگری لای خوای گەورە بۆیە پەیوەستبە بەنوێژەكانت تاژیانێكی خۆشبەسەر ببەی لەقیامەت .

كاتێك لە شەوە ساردەكانی وەرزی زستان هەڵدەستا لە ناوجێگای گەرم بۆنوێژی بەیانی بەئاوی سارد دەست نوێژی ئەشوشت لەپێناو خوای گەورە

بەرەوبەهەشت

لەژیانی دنیا حالی بووین کەخوای گەورە بۆ ئەوە دروستی کردوە تاوەکو مرۆڤەکان تاقیبکاتەوە، بە هەبوونی و نەبوونی بە نەخۆشی و لەش ساغی و بە هەژاری و دەوڵەمەندی و بەکورسی و دەسەڵات ..هتد بەزۆر شتیتر کە لە ژیان ڕوودەدات. {وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ}[1].واتە: سوێند بەخوا تاقیتان دەکەینەوە بە کەمێك لە ترس و بیم و برسێتی و کەمبوونی ماڵ و سامان و مردنی کەس و کار و تیاچوونی بەروبوومی کشتوکاڵ . ئەم ڕووداوانە هەموو لە دنیا بەسەر مرۆڤەکان دادێت تاوەک مرۆڤی ئیماندار و بێباوڕەکان لە یەک جیابکرێنەوە بە گوێڕایەلی و سەرپێچی کردنی فەرمانەکانی خوای پەروەردگار. دوو شوێن ئامادەکراون لەلایەن خوای گەورە لەپاداشتی جێبەجێکردنی فەرمانەکانی و بێفەرمانی کردنی خوای تاك و تەنها ئەم دوو شوێنە (بەهەشت و دۆزەخ)ن بۆ بەندەکانی. دەبێ ئێمەی موسڵمان بزانین چۆن بەرە و بەهەشت بڕۆین واتە چی بکەین تا بە دستبێنن چونکە بەهەشت بە ئاسانی بە دەستنایێ بە دوورکات نوێژ و ڕۆژوو تەواو دەچمە بەهەشت، نەخێر بەڵکو شەونخونیوماندووبوونیدەوێتئەزیەت و ئازاری دەوێ تاعەت

---

[1] البقرة.{155}

وگوێڕایەڵی فەرمانەكانی خوا پاشان پێغەمبەری ئازیزی (ﷺ) دەوێت عَن أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُول اللَّهِ(ﷺ)قَالَ {حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ،وَحُجِبَتِ الجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ}[1].واتە: : لەئەبوهورەیرەوە (رەزای خوای لەسەربێت) لەپێغەمبەریخوا(ﷺ)فەرموویەتی :دۆزەخ دەورە دراوە بەئارەزووو هەوەسبازی, وەبەهەشت دەورەدراوە بەناخۆشی وناڕەحەتی. بەڵێ برا و خوشكەسەنگینەكان منابێ ئێمە وا بیربكەینەوە كە بەهەشت بە ئاسانی وە دەستدێ وئەوەی تاوان و سەرپێچییە ئەنجامی بدەین و یا دیوزكری خوایگەورە لەبیربكەین. لەدنیاچۆن دەت هەوێ پلە و پایە و مەنسەب بەدەست بێنی هەوڵو كۆششی بۆ ئەكەی ! چوونبەرەوبەهەشتووەدەستهێنانیهەروەكئەمەیە ! بۆنمونە: تۆقوتابی لە قوتابخانە دەبێ خۆتماندووبكەی تا كو دەرچی دە بێ واجبەكانت بە باشی جێبەجێبكەی كە مامۆستاكەت واجبی پێداوی، وەقوتابیەكی پاكوخاوێن ئاقڵ وژیربیت لەفەرمانی مامۆستاكەت دەرنەچی تاكو لەبڕی زیرەكی وئاقڵیت ..هتد دەرجەیەكی بەرزت پێبدات دوا ڕۆژێكی گەشت هەبێ ! بەپێچەوانە گەر هاتوو قوتابیەكی گوێنەداربووی پاكوخاوێن نەبوی واجبەكانت جێبەجێ نەكرد بێگومان مامۆستاكەت هیچ دەرەجەیەكی وات پێنادات دڵت پێخۆشبێ ودەرچی پاشەڕۆژێكی پڕشنگدارت هەبێ !.كۆششكردن لە دونیا بۆ بەدەستهێنانی بەهەشت هەروەك ئەم نمونەیە گەرتۆش ئەیبەندەی

---

[1] {صحیح البخاری}

خـوا هـەوڵو تێكۆشـان نەكـەی بەپیشـە بـۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەنـدی خـوای گـەوره پاشـان چوونـە بەهەشـت، بێگومـان وەك قوتابییـە بێخەمەكـــــــە دەرنـــــــاچی و پاشـــــــە ڕۆژت ئەفـــــــەوتێ بێبەشئەبیلەچونەبەهەشـت . چونكـەناگونجێ خوایگـەوره لـە بیـرب كـەی لـەدنیا هـەر خـەریكی تـاوان وسـەرپێچیبی {وَلَاتَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ}[1]. واتە: نەكـەن وەكو ئەوكەسانە بن كە خوایان فـەرامۆشكرد، شـوێنی بـەرنامـەكـەی نـەكـەوتن،خـوایش ئـەوانی لـە بیـر خـۆیـان بـردەوە . دەبێ هـەردەم مـەردی مـەیدان بین لـەجێبـەجێكردنی فـەرمانـەكانی خـوای پـەروەردگار پاشـان نـەفس و ئـارەزووی خۆمـان تەسـلیم بكـەین تـا ڕەزامـەنـدی خوابكـەین بەسـەرچاوە بـۆ چوونـە بەهەشـت. {وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى}[2]واتـە: بـەڵام ئـەوەی لـە پایـە و شـكۆی پـەروەردگاری ترسـا بێـت و حیسـابی بـۆكرد بێـت و جڵـەوی نەفسـی گرتبێتـەوە لـە هـەموو هـەواو هـەوەس و ئارەزوویـەكی نادروسـت. ئـەو كەسـانە پاداشـتیان لـەلایـەن خـوای گەورەیـە. بێگومـان بۆئـەم كەسـانە تـەنها بەهەشـت پاداشـتیانە.{فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى}[3]. واتـە: بێگومـان هـەر بەهەشـت جێگـەی مانـەوە و حەوانـەوە و گوزەرانیـەتی. بۆیـە با خۆمان ماندوو بكـەین بۆ جێگـە و مـەكانێك كـە هـەمووی خۆشی و ڕابواردنـە لـەبری ماندوو بـوونی دنیا

---

[1] الحشر.{19}
[2] النازعات.{00}
[3] النازعات.{41}

کە لە پێناو خوای گەورە ئەنجامان ئەدا ، بۆیە تا بەدەست بێنین کەشوێنی مانەوەی یەکجارەکیە بۆ بەندەکانی خوا کەبەهەشتە . بەڵام بۆ کەسانێکی تاوانبار جێگایان ناو ئاگرە خەجالەت ئەبن لە قیامەتدا بەهۆی پشتکردنیان لە فەرمانەکانی خوا {لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ}[1]. واتە:(بێگومان) نیشتەجێکانی دۆزەخ وەك بەهەشتیەکان نین، چونکە هەر بەهەشتیەکان سەرفراز و کامەران و بەختەوەرن. ئەی برا و خوشکانی بەڕێزم بەکردەوە باشەکان خۆت چەکداربکە دژ بەشەیتان لە دنیا تاپاشەڕۆژت ڕووناك بکەیەوە بە چوونە بەهەشت.

دەبێ هەردەم مەردی مەیدان بین لەجێبەجێکردنی فەرمانەکانی خوای پەروەردگار پاشان نەفس وئارەزووی خۆمان تەسلیم بکەین تا ڕەزامەندی خوا بکەین بەسەرچاوە بۆ چوونە بەهەشت.

[1] الحشر.{20}

پاداشتی بێ وێنە

فـەزڵ و پاداشـتی موسـلمانی شـوێن كەوتـەی سـەر ڕاسـتی ئیسـلام لـەلایـەن خـوای پـەروەردگار بـۆ بەندەكـەی تـەنها بەهەشـتە . خـوای گەورە لەبڕی ئەو كۆششەی كە لە دنیا شەونخونی و ماندووبونی بۆ ئەكرد. خـەمی ئـەوە ی نـەبوو كـە لـە دنیـا هـەژارە، جـل و بـەرگێكی جوانی نیە یا سـەیارەكی مۆدیل بەرزی نیە یا خانوویەكی چەندقاتی نیە یا خـواردنێكی خۆش ..هتد پێغەمبەری خوا (ﷺ)دەفەرموێ: {فَإِنَّ عِبَادَاللَّـهِ لَيْسُـوابِالْمُتَنَعِّمِينَ}[1] . واتـە: بەنـدەكانی خـوا زۆر لـە نـاز و خۆشـیەكانی دنیـا بەخـەم نـین . وەكـو خەڵكیتر كە لە خۆشی دنیـا غەرق ببوون تەنها ئامانجیان ڕابواردن و ژنی جوان و مۆدیلی سەیارە بوو. بەڵام ئەم بەندەیە بۆ خوا سولحاو بوو، خۆشی و ڕابوردنی دنیا پەرسـتان لەڕێگـای خـوای گەورە نەیتـوانی گـومڕای بكـات هەردەم مەردی مەیـدان بـوو لە خواپەرستی .{لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ}[2] .واتە: لەخشتەت نەبات فریوت نەدا هاتوو چۆی ئەوانەی بێ بـڕوان بەخۆشی و ئاسـوودەیی و ڕابـواردن لە وڵاتـدا. چـونكە دەیزانی خۆشی ئەو كەسانەی پشتیان لە بەرنامەكەی خـوای گەورەكـردووە كاتیە لە دواڕۆژدا دۆڕاون .

---

[1] {رواه احدم}
[2] ال عرامن.{196}

{مَتَـاعٌ قَلِيـلٌ ثُـمَّ مَـأْوَاهُمْ جَهَـنَّمُ وَبِـئْسَ الْمِهَـادُ}[1]. واتە: ئەو ئاسـوودەییەی ئەوان بەدوای کەوتـوونە خۆشـییەکی کەمە پاشـان جێـو شـوێنیان دۆزەخە ئـای چ شـوێنێکی بەدە! بەڵکـو بـۆ دنیـا کەیتر هەولیـدەدا بێگومـان بـوو لەوەی ژیـان بەسـەر بـردن لە دواڕۆژدا بێ کۆتـاییە و بەردەوامترە . برا و خوشکانی بەڕێزم دەبێ بزانین موسڵمانی باوەڕدار و بێ باوەڕ وەك یەك نین لـە قیامەت لـە ئەجر و پاداشـت جیاوازن بۆیە گەر تۆ ئەهلی مزگەوت و تەوحید بی پابەندبیت بە واجبەکانت کـە لـە قورئـان و سـونەتی پێغەمبـەری نـازدار (ﷺ) ئامـاژە پێکـراوە جێبەجێتکرد، ئەوە تۆ نە جاحەتت هێنا لە دنیا خەمی ئەوەت نەبێ کە ئەو کەسانەی وەك تۆ نین ئەهلی بندیوار و خۆشی و ڕابواردنن ئـەوەی تاوانـە بۆتەپیشـە یـان و دەیکـەن. **{أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ}**[2]. واتـە: ئایائەوکەسـەی ئیماندار بوو بێت وەك ئەو کەسـەیە کە تاوانبار بوو بێت؟ وەك یەك نین. بێگومان جیاوازن بۆ نمونە: تۆ کارێك بۆ کەسێك دەکەی ماندوو دەبی تا کارەکە دەکەی بۆ خاوەنەکە بەڵام کەسێکی تر بێت لات دانیشت لە شوێنی کارەکە پاڵداتـەوە هـەر بـەس بخـوات خـاوەنی کارەکـە ئایـە پاداشـتی هەردووکـەس وەك یـەك دەدات؟! بێگومـان نـەخێر **{وَلِلَّـهِ الْمَثَـلُ الْأَعْلَى}**[3].واتە: خوای پەروەردگار خاوەنی هەموو سیفاتی بەرز و بڵند و

---

[1] ال عرامن .{197}
[2] السجدة.{18}
[3] النحل .{60}

پیرۆزە . لە قیامەتیش ئەوانەی ئیماندارێکی لە خواترس بوون لە دنیا خۆیـان مانـدوكرد وەك ئـەوانیتر نـەبوون كـە گوێڕایـەڵی فـەرمانی خوانەبوون .{**أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ**}[1].واتـە: بـەڵكوئەوانـەی كـە بـاوەڕیان هێنـاوە وكـردەوە چاكـەكانیـان ئـەنجامـداوە، شـوێنیان باخچـەكانی بـەهـەشـتە كـە بـۆ هەمیشـە جێگەی حەوانەوە و حەسانەوەیانە، هەر لەوێدا دەبەزن، لـە پاداشـتی كار و كـردەوە یـەك كـە دەیـانكرد . بـرای بـەڕێز خوشـكی سـەنگین تـا لـە ژیـانین فرسـەتە بۆمـان بابەنـدەی خـوای گـەورە بـین چونكـە ئـەم ژیانـەی دنیـا یـەكجارە و تـەواو كـە مـردی جـارێكیتر ناگەڕێیەوە بۆ ئەم دونیا كاتیە ئەو جا گەر بۆ خوا ژیابین ئەوە گرنگە بـۆ ئێمـەی موسـڵمان، وە ئـەو كاتـەی كـە دنیـا خـراپ بـوو لـە گۆڕەكانیـان دێنەدەرەوە {**ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ**}[2].واتە: دیارە كە ئەوە ڕۆژی هاتنـە دەرەوەیـە لـە تـوێی خاكـدا. ئەوجاكـە كاتی حەشـر و حیسـاب تەواو بوو باوەڕدار و بێ باوەڕ لە یەك جیادەكرێنەوە هەر یەكە و بۆ شوێنی خۆی لەپاداشتی كردەوەكانیان كە لە دونیا ئەنجامیان دابوو، بەرەو بەهەشت و بەرەو دۆزەخ بەڕێدەكرێن.

---

[1] السجدة .{19}
[2] ق .{42}

(عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِع مَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَ): أَنَّ رَسُول اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: (إِذَا صَارَ أَهْل الْجَنَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ وَصَارَ أَهْل النَّارِ إِلَى النَّارِ: أُتِيَبِ الْمَوْتِحَتَّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ،ثُمَّ يُذْبَحُ،ثُمّ يُنَادِي مُنَادٍ: يَا أَهْل الْجَنَّةِ لَا مَوْتَ،و يَا أَهْل النَّارِ لَامَوْتَ. فَيَزْدَادُ أَهْل الْجَنَّةِ فَرَحًا إِلَى فَرَحِهِمْ،وَيَزْدَادُ أَهْل النَّارِ حُزْنًا إِلَى حُزْنِهِمْ)[1]. واتە: لە عبدالله ی کوڕی عمرەوە(خوایان لێ ڕازی بێت) : کە پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی: کاتێ بەهەشت یەکان بەرەو بەهەشت یەکلاییکرانەوەو، دۆزەخیەکانیش بەرەو دۆزخ یەکلاکرانەوە . مردن دەهێنرێت، لە نێوان بەهەشت و دۆزەخ دا سەردەبڕێت، ئینجا جاڕ چیەك جاڕدەدات: ئەی بەهەشتیەکان ئیتر مردن نیە، ئەی دۆزەخیەکان ئیتر مردن نیە، ئینجا بەهەشتیەکانیش لەسەر و دڵخۆشییەکەیانەوە هێندەیتر دڵخۆشدەبن، و دۆزەخییەکانیش لە سەرو خەفەتەکەیانەوە هێندەیتر خەفەتباردەبن. بەڵێ لە قیامەتیش مردن نامێنێ بۆ یەکجاریە، بەندە بۆ خوا سولحاوەکان ئەوانەی لە دنیا زۆر ماندوو ببون لە تاعەت و گوێڕایەلی، موسڵمانێك بوون هەردەم لە خزمەت خەڵکی بوون یارمەتیان ئەدان، خەمی هەژار و فەقیر خەمی خۆیان بوو موسڵمانێك بوون بەدڵ لەگەڵ خوای گەورە بوون واتە بەڕاست و دروستی لە قیامەت دا دەڵێن:

---

[1] {صحيح البخارى}

{وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ}[1].واتە: ئینجاهەمووان لە خۆشیدا دەڵێن: سوپاس و ستایش بۆ ئەو خوایەی کە هەرچی غەم و پەژارەی لە دڵ و دەروونی دەرکردین، بەڕاستی پەروەردگارمان زۆر لێخۆشبوو سوپاسگوزارە . لەو کاتە دا خەم و خەفەتی دنیایان هەموو لەبیر دەچێت کاتێ دەگریان لەبەر ئازار و کێشە و گرفتەکانیان بەڵام لە کاتی چوونە بەهەشت هەمووشتیان بیردەچێ و کات کاتی خۆشیە. **{الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ}**[2].واتە: ئەوخوایەی کە جێنشینی کردین لەماڵی هەمیشەی دابە بەخشش و ڕێزی تایبەتی خۆی ئیتر هیچ نەخۆشی و ناخۆشیەك توخنمان ناکەوێت، هیچ ئازار و ئێشێکی دەروونی توشمان نابێت و هیچ بێزاری و ماندوو بوونێکیش ڕوومان تێناکات . کەوایە با کۆشش بکەین بۆ پاداشتی بێ وێنە با دوانە کەوین لەکاروان تابێ بەش نەبین لە خۆشی بەهەشت .

---

[1] فاطر .{34}
[2] فاطر.{35}

دوا ووته

دوا ووتـەمان لـە نـاخی دڵمانـەوە پێشکەشـێ بەهـەموو موسـڵمانێکی خواویسـتی قـوتـابی قـوتابخانـەی ئیسـلام و شـوێنکەوتەی پێغەمبـەری ئازیزمـان(ﷺ).وا لێـرەوە هاتینـەكۆتـا بابـەت بەڕاسـتی هـەموو شـتێك دەبێت كۆتای پێبێت ئەوەی لـەدنیا بوونی هەیە . پێیان ئەڵێین ئەم ژیانی دنیا هـەتا سـەربۆ کـەس نابێ ئەی براو خوشکانی بەڕێزم، دەبێ ڕۆژێك ماڵئـاوایی بکـەی بە ناچاری گەر پێت خۆشبێ و پێت نـاخۆش بێ، ئـەوجا دوای ماڵئـاویی کردنـت لـە ژیـانی دنیـا لـەخزم و کەسـوکار بێئـەوەی ڕۆژی دەرچوونـت بـزانن، دوای چوونـت بـۆ دنیاکـەی تـر کـە قیامەتە چەنـد ڕۆژێك خـەمت بۆ دەخۆن بەهۆی بەجێ هێشـتنیانت. دوای ماوەیەك لەجێهێشتنت لەبیرت دەکەن، بەهۆی سـەرقاڵبوونیان بـە دنیـا و تێپـەڕ بـوونی ڕۆژگارتۆیـان بیرنـامێنێ. ئـەی بەنـدەی خـواهیچ کات دڵت خۆش مەکە بەدنیا و شتەکانی دنیا، وامەزانە خزم و کەس وکار هەمووشـتن بۆتـۆ هـیچ سـوودیان نییـە هـیچ شـتێك بـۆت گرنـگ نییە لـە ژیانی دنیا پارە یا ناو بانگ یا جوانی هیچ کام لەمانە سـودی نییـە بـۆت، تـا لـە ئـاخیرەت نـەجاتت بـدەن لـە سـزای خـوا، لـەو ڕۆژە هەرکەسەو خەمی خۆیەتی دەی ئەوی خۆی ڕزگار بکات.

{يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا}[1]. واتە: ڕۆژێك دێت كە هەموو كەس خەمی خۆیەتی، بەرگری لە خۆی دەكات، دەی ئەوی خۆی ڕزگار بكات گوێ بە خزم و كوڕ و كچەكانی نادات تەنها خەمی خۆیەتی تا ڕزگاربێ لە عەزابی دۆزەخ خوا پەنامان بدات. بگرە كەسی تاوانبارو بێباوەڕ ئامادەن منداڵەكانی خۆی هەموو بكات بە قوربانی خۆی تاكو بەس ڕزگاری ببێ لەعەزابی دوواڕۆژ، **{يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ}**[2]. واتە:تاوانبار و گوناهكار ئاوات دەخوازێت كە ئەگەر بكرێت بۆ دەرباز بوونی خۆی لە سزای ئەو ڕۆژە هەموو كوڕەكانی بكاتە قوربانی خۆی. ئەی براوخوشكانی من كێ پێی خۆشە ئا لەو ڕۆژە كوڕ و كچەكانی بە ویستی خۆی بیانخاتە نێوئاگری سوتێنەر لە پێناو خۆیدا! تا بەس خۆی نەجاتی بێ لەسزاو عەزابی ئەو ڕۆژە خوا بمانپارێزێ. بەڵام هیچ سوودی نییە لەو ڕۆژە گەر هەموو دنیا هی تۆ بێ ببەخشی تابەس ڕزگارتبێ ئەوە خەیاڵێكی خاوە.**{وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ}**[3]. واتە: بەهەرچی دانیشتوانی سەرزەویش هەیە ئەگەر بۆی بكرێت بیكاتە قوربانی خۆی، پاشان خواڕزگاری بكات.ناكرێت تۆ لەدنیا سەراپای تەمەنت هەموو بێفەرمانی خوا بێ هیچ چاكەیەكت نەكردبێ لەژیان! لەكاتێكدا خەڵكی وا هەبوو كەڕ بوو پێی نەبوو شەلەل بوو هەموو كات مەردی مەیدان بوو بۆخوا

---

[1] النحل .{111}
[2] المعارج.{11}
[3] المعارج.{14}

پەرستی.بەڵێ كچەكانت هەمووی سفور و ڕووت بوون نەتئەتوانی ئامۆژگاریان بكەی بەوەی وازبێنن لەسەرپێچیكردن و سنوری خوا مەبەزێن {تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا}[1].واتە: ئەمانە سنوورانی خودان و نزیكیان مەكەونەوە. برای بەڕێز خوشكی سەنگین بیر بكەنەوە تاكەی نابن بە موسڵمانێكی بۆخوا سوڵحاو وا كەسی خراپەكارو سەرپێچی كەری فەرمانەكانی خوا. دەی ئەوی هەمووشتێك بدات خزم و كەسوكار و ماڵ ومنداڵ دنیاو ئەوەی لەدنیان، تابەس نەجاتی بێ لەسزای خوا، بەڵام خوای گەورە هەمووشتێك ڕەت ئەكاتەوە پاداشتەكەی ئەداتەوە كە ئاگری بەدە. {كَلَّا إِنَّهَا لَظَى}[2].واتە: نەخێر...ئەو ئاواتانە هیچی نایەتەدی...بەڕاستی دۆزەخ ئامادەیە و بڵێسەدارە و داخ لە دڵە. ئێستا زانیت حاڵی كەسی دنیا پەرستەكان چۆنە لەقیامەت. بۆیە لەو ساتەوە وەرن با پەیمانێكی پتەوبدەین لەگەڵ خوای رب العالمین بۆ بەدەستهێنانی بەهەشت، تا لە ژیانین بۆخوا بژین فەرمانەكانی جێبەجێ بكەین هەروەك چۆن پێغەمبەری خوا (ﷺ)پێی ڕاگەیاندووین لەخۆشی و ناخۆشیدا لەهەبوونی و نەبوونیدا،دڵنیابە گەرشەو و ڕۆژ ماندووش بین بەخوا پەرستیمان لەلای خوای گەورە بەهەدەر ناڕوات.

---

[1] البقرة.{177}
[2] المعارج.{15}

بۆیــه باپێشــبڕکێ بکــەین بــۆ بەدەســتهێنانی ڕەزامەنــدی خــوا تــا ئەوبەهەشتەی پانتایەکەی بەقەد ئاسمان و زەوییە {سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ}[1]. واتە: پێشبڕکێ بکەن بۆ لێ خۆشــبوون لەلایــەن پەروەردگارتانــەوە، وە بــۆ بەهەشــتێك کــە پانتاییەکـەی بـە وێنـەی پانتـایی ئاسـمان و زەوییـە. کەسـانێك هـەن پێشـبڕکێ دەکـەن بۆشـتێکی دنیـا کاتی، بـەڵام وەرن بـا ئێمـە پێشـبڕکێ بۆخـەڵاتێك بکـەین کـە لەلایـەن دروسـتکەری ئاسـمان و زەوی ئامادە کراوە. بەڵام لەبیری نەکەن بۆئەوەی ناونووس بکرێن لەو پێشبڕکێیە دەبــێ قوتــابی قوتابخانــەی ئیســلام وشــوێنکەوتەی پێغەمبــەری ئازیز(ﷺ)بین، تا شمولی پێشبڕکێکە بکەین.

[1] الحدید.{11}

له كۆتایی

سـوپاس بۆخوای پەروەردگار ئەو بەهرەی پێ بەخشیم كە بەنووسین لەخزمەت دینەكەیدابم، لـەم تەمەنـەی لاویەتیدا كـە بەنـدە تـەنها (20) ساڵە،خواخۆیبەنیازیدڵەكانئاگادارە ئەم كتێبەم نوسیووە تـەنها بـۆ ڕەزامەنـدی خـوا هـیچ چاكـەو پاداشـتمان لەكـەس نـاوێ {لَانُرِيدُمِنْكُمْجَزَاءًوَلَاشُكُورًا}[1]. واتـە: نـە پاداشـتمان لێتـان دەوێـت نـە سـوپاس. بۆ ئەوە نەمان نوسـیوە تـاكو شـتێكی دنیـایی پێ بەدەسـت بێنین یان بۆ هەر بەمەستێكی تر بۆیە. خوێنـەری ئازیز ئـەم كتێبـەی بەردەستت بەندە یەك ساڵ خەریكی نووسینی بوومە نامەوێ باسی ئەوە بكەم كەچەند ماندوو بوومە، بەڵام خەمی سەرەكیم ئەوە بوو كـە چاپبكرێ و هـەتا زووە موسڵمانان سـوودی لێ وەربگـرن بەتـەنها ئەگـەر یـەك كـەس كـەمێك ترسـی خـوای پـەروەردگار بكەوێتـە دڵی بەهۆی ئـەم كتێبـەوە، بۆمن دنیایەك دێنێ. نـەك بۆئەوەی ناوبـانگم هەبێ یا بۆشتی دنیایی بەڵكوبۆكەوتنە ژێر ڕەزامەندی خوای گەورە. زۆر سوپاسـی مامۆسـتای خۆشـەویت ئەكـەم (ڕەنـج شـێخانی) كـە ئەركی پێداچوونەوەی گرتە ئەستۆ ، خوای گەورە ماندوو بونەكەی بـۆ بكاتـە هـۆی سـرینەوەی تاوانـەكانی بیكاتـە جیرانـی پێغەمبـەری خـوا(ﷺ) .وە زۆرسوپاسی هەموو ئەوبراو خوشكانە ئەكەم كە ئەركی

---

[1] الأسانن.{9}

چاپەكەین گرتە ئەستۆ ئەوانەی گەر بە كەمترین بڕە پارە هاوكارمان بوون الله بە باشترین شێوە پاداشتیان بداتەوە . خوای پەروەردگار هەمووومان بەیەكەوە كۆبكاتەوە لە بەهەشتی فیردەوس. داواكارم لەخوێنەرانی ئەم كتێبە لەدوعاكانیان ئەم بەندە تاوانبارە لەیاد مەكەن وەهەر هەڵەو كەم وكوڕتییەكتان كە بەرچاوتان كەوت چاوپۆشیم لێ بكەن. خوای گەورە پاداشتی هەمولایك بداتەوە. خوایە شاهێد بە من ئەركی خۆم گەیاند.

اللهم انی قد بلغت اللهم فشهد.

بۆ هەر پێشنیارو تێبینییەك دەتوانن بەم ئیمەیڵەی خوارەوە، بۆم ڕەوانە بكەن، یاخودسەردانی ئەكاونتی فەیسبووكم بكەن بەناونیشانی.

بەندە: عبدالله مەهدی،
ناسراو بە: عبدالله خاكی
9ربيع الاول1437
2015/12/20
www.faecbook.com/Abdullah Xaki
Email:abdullahxaki@yahoo.com

{ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ }

پـــێـــرســـت

سەرچاوەکان:

- قورئانی پرشنگدار
- تەفسیری ئاسان.........بورهان محمد امین
- تەفسیری ڕامان........ شێخ احمدکاکەمحمود
- پوختەی تەفسیری قورئان....مەلا محمد مەلا صالح
- فەرمووده هاوبەشەکانی بوخاری و موسلیم...حەمه کەریم عبدالله
- ٢٤٠فەرموودەی مرواریی لەسەحیحی موسلیم و بوخاری..ئەبو ئەنەس کوردی
- سەحیحی موسلیم......نوری فارس حمه خان